

tadeusz różewicz

neliniște

Stilgata

Ilustrația copertei: *Dan Stanciu*

tadeusz rózewicz

nelinişte

TRADUCERE, SELECTIE, PREFATĂ ŞI TABEL
CRONOLOGIC DE NIŢOLAE MAREŞ

BIBLIOTECA PENTRU TOŢI ● 1984

EDITURA MINERVA ● BUCUREŞTI

7.

1

•

1

•

PREFAȚA

*Timpul nu vindecă niciodată
rănile care se cicatrizează
cuvintul nu intră
în locul cuvintului*

Încă de la începutul secolului al XIX-lea J. Eckermann afirma că „toate componentele poetice trebuie să fie poezii ocazionale, în sensul că realitatea trebuie să le ofere ocazia și materialul“.

Tadeusz Różewicz, ca toți confrății săi polonezi și de pretutindeni, trăind ororile celui de al doilea război mondial, nu putea rămîne indiferent la ceea ce se petrecea în lume la vremea aceea.

Criticii polonezi îl socotesc, pe bună dreptate, drept cel mai de seamă dintre poeții generației căreia războiul și ocupația le-au răpit prima tinerețe, a cărei sensibilitate a fost puternic zdruncinată de ororile petrecute în acea vreme, toate acestea lăsînd brazde adînci în imaginația poetică a scriitorului, considerat fiind, așadar, poetul suferinței.

Născut la 9 octombrie 1921 „într-un mic orășel din nord“ — la Radomsko — într-o familie de mici funcționari, Tadeusz Różewicz va reține și va oglindi cu minuțiozitate, în poeziile și piesele sale de teatru, toate aspectele mărunte ale vieții din localitatea tipic provincială. În 1942 va absolvi școala conspirativă de elevi ofițeri, înrolîndu-se, în anii 1943—1944, ca partizan, în Armata Națională.

În primul volum de versuri, *Neliniște*, apărut în anul 1947, poetul scria :

*Am douăzeci și patru de ani
am scăpat
cînd mă duceau să fiu măcelărit.*

*Sînt sarbede și frenetice vorbele :
om și animal
dragoste și ură
dușman și prieten
întuneric și lumină.*

*Pe om l-au omorît ca pe un animal
am văzut :
cărufe de oameni măcelăriți
care nu vor fi izbăviți*

*Caut pe învățătorul și pe dascălul
care să-mi redea văzul auzul și vorbirea
să mai spună odată lucrurilor și cuvintelor pe nume
să separe lumina de întuneric.*

*Am douăzeci și patru de ani
am scăpat
cînd mă duceau să fiu măcelărit.*

Cu acest volum, în lirica poloneză intra o individualitate ieșită din comun, pătrundea un suflu nou, care se va dovedi mai tîrziu un continuator demn al avangardei poloneze din perioada interbelică.

Autorul *Cartotecii* spunea recent că, în anii debutului său, cînd studia istoria artei la Universitatea Jagellonă din Cracovia, ajunsese la convingerea că „trăirea estetică” murise de multă vreme. „În perioada aceea, parcă trăiau în mine doi oameni. Într-unul își făcea loc entuziasmul și stima pentru artele frumoase, față de muzică, literatură, poezie... în celălalt neîncrederea față de toate aceste arte. Domeniul în care se desfășura lupta între cele două persoane era practica mea poetică. Avusesem deosebită încredere în operele de artă, dar creștea, totodată, detestul față de toate valorile «estetice». Simțeam că ceva s-a terminat odată pentru totdeauna, atît pentru mine cît și pentru întreaga omenire. Ceva ce n-a putut fi evitat nici de religie, nici de știință, nici de artă... Eu, un tînăr poet, care-i veneram ca pe niște zei pe poeții morți și în viață, a trebuit să înțeleg prea de timpuriu cuvintele lui

Mickiewicz : «e mai greu de trăit cum trebuie o zi, decît să scrii o carte», și tot prea devreme m-am convins de părerea lui Tolstoi că scrierea unui abecedar avea pentru el o importanță mai mare decît toate romanele geniale... Am încercat, așadar, să clădesc ceea ce mi se părea a fi mai important pentru viață și pentru viața poeziei. Etica. Iar faptul că din tinerețe legam politica de etică și nu de estetică... creația mea avea o coloratură politică, iar politica însemna pentru mine ceva progresist din punct de vedere social... Experiența istorică pe care am căpătat-o în timpul războiului și al ocupației, prin cunoașterea nemijlocită a hitlerismului, a fascismului, această experiență m-a orientat în direcția materialismului, a realismului și a socialismului, iar nu pe calea metafizicii.”

Această autodefiniție a atitudinii sale față de viață, de creație și de poezie, Tadeusz Różewicz a materializat-o, timp de peste treizeci de ani, în numeroase volume de versuri, piese de teatru, reportaje și proză.

În lirica poloneză, autorul *Neliniștii* înseamnă o aversiune pentru ceea ce se numește patetism și cuvinte mari :

*Se prăbușesc vorbele
din care lipsește dragostea
căci fără ea cîntecul nostru
e ca zumzetul insectelor
ca vopseaua fructelor de ceară
ca sunetul tablei de alamă
ca strigătele unui bețivan
ca tăcerea lucrurilor*

*Cîntecul fără dragoste
e mort
lumea îi întoarce spatele
indiferentă și aspră.*

Poezia și dramaturgia lui Różewicz înseamnă apropierea față de faptele banale, cotidiene, față de lucrurile mărunte care ne înconjoară :

*După sfîrșitul lumii
după moarte*

m-am trezit în plină viață
 am construit viața,
 oameni, animale peisaje
 aceasta e masa am spus eu
 aceasta-i masa
 pe masă se află piine, cuțit
 cuțitul servește la tăiatul pînii
 cu piine se hrănesc oamenii
 omul trebuie iubit
 am învățat zi și noapte
 cine trebuie să fie iubit
 omul răspundeam.

Tadeusz Różewicz repudiază indiferența de care este stăpînită de-
 seori ființa umană, ilustrînd magistral fenomenele de înstrăinare în pie-
 sele *Martorii sau mica stabilizare* (1962), *A plecat de-acasă* (1964) etc.

O înțelegere profundă a poeziei lui Różewicz a dovedit-o Ștefan
 Aug. Doinaș care remarcă în implicația polemică a poemelor sale: „un
 post-limbaj, marcînd o experiență culturală consumată: e un lirism
 scris *după* și *împotriva* unei întregi poezii limbute, realizat printr-un
 efort de epurare a expresiei, de refuz al retoricii — adevărată asceză
 a limbii. Selecția extrem de zgîrcită a cuvintelor, scrie subtilul exeget
 român, pune în valoare expresivitatea lor. Ceea ce se păstrează sînt,
 parcă, elementele cornoase, dure, inalterabile, scheletul verbal care a re-
 zistat la toate intemperiiile, în timp ce o întreagă retorică tradițională
 a putrezit. Marile spații albe sînt rezultante ale unei eliminări voite,
 patrii în care funcționează sugestia.” Iar Adrian Popescu consemna, în
 1974, la apariția primei culegeri de poeme în limba română, că „a-l
 considera pe Różewicz drept un poet nativ, cu note, mai mult sau mai
 puțin evidente, de idilișm și păgînism silvan, este desigur eronat. Poe-
 mele sale «naturiste» sînt niște reacții destul de complicate, meditative,
 nu simple acuarele emotive sau ierbare de impresii în aer liber.”

E de necontestat faptul că una din caracteristicile creației autorului
Mănușii roșii o constituie aceea că el nu încearcă o abordare descrip-

tivă a problemelor, preferînd mai degrabă să spună lucrurilor pe nume, „fără mască, fără costum“. Semnalizează numai prezența stărilor de fapt, a problemelor, a trăirilor. Mai ales în ultimii ani, poezia lui Różewicz este un „collage“ în care pot fi întîlnite cele mai diverse structuri. Tadeusz Różewicz îmbracă toga unui înregistrator de fapte, de evenimente și situații cotidiene. Face să dureze pînă și acele lucruri pe care le descrie în categorii negativiste :

*Printre alte obligații
foarte urgente
am uitat
că trebuie totodată
să mai și mor
.
.
.
de mîine
totul se va schimba
voi începe să mor
stăruitor
cu înțelepciune
optimist
fără să-mi mai pierd vremea.*

„Lumea lui Różewicz, scrie criticul polonez Andrzej Lam, ne amintește de urmele ferigii în cărbune, de insecta din bulgărele de chihlimbar, de figurile din Pompei încremenite în gesturi obișnuite ori dramatice, surprinse însă într-o materie vulcanică. Este o lume care ar exista parcă, dar care poartă în organismul ei o moarte programată, care îi definește adevărata natură.“

Tadeusz Różewicz spunea însă că poezia lui

*nu ocupă locul alteia
și nu poate fi înlocuită de alta
e deschisă tuturor
și lipsită de secrete
are nenumărate sarcini
cărora niciodată nu le face față.*

Ca poet, se spune că i-ar fi lipsit, nu demult, doar un vot ca să fie desemnat laureat al Premiului Nobel. Ar fi fost al patrulea scriitor polonez, după Henryk Sienkiewicz, Władysław Reymont și Czesław Miłosz căruia i s-ar fi investit acest laur suprem.

NICOLAE MAREȘ

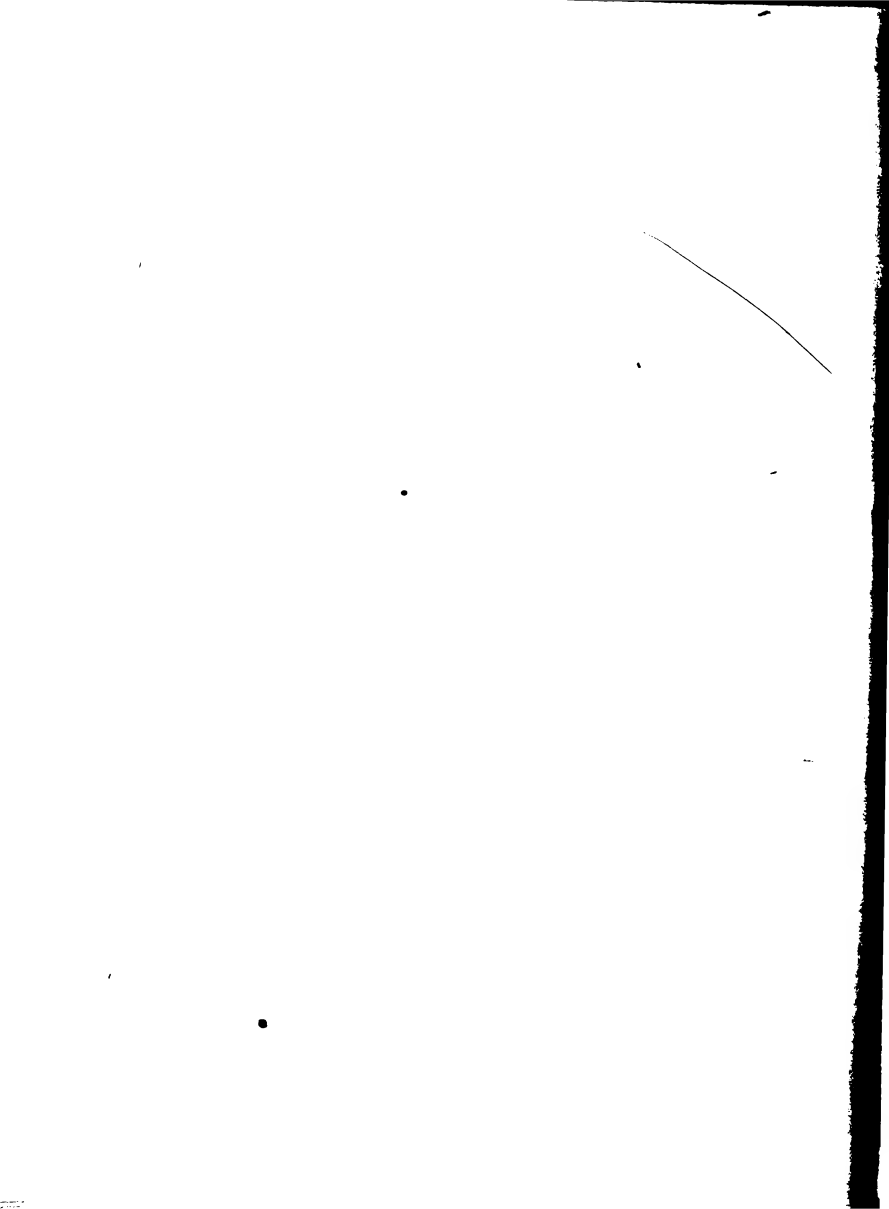
TABEL CRONOLOGIC

- 1921 9 octombrie Se naște, la Radomsko, Tadeusz Rózewicz.
- 1938 Debutează cu poezii în paginile presei poloneze de tineret.
- 1939—1942 Este obligat de ocupanții naziști să presteze diferite munci fizice forțate.
- 1943—1944 Luptă împotriva hitleriștilor, care au invadat Polonia la 1 septembrie 1939, în detașamentele de partizani ale Armatei Naționale (A.K.).
- 1945 Începe studii de istoria artei la Universitatea Jagellonă din Cracovia.
- 1946 La Częstochowa îi apare placheta de lucrări satirice *Intr-o linguriță de apă* (*W łyżce wody*).
- 1947 Apare la Cracovia volumul de poezii *Neliniște* (*Niepokoń*), care îl va consacra imediat ca poet.
- 1948 Vede lumina tiparului al doilea volum de versuri *Mănușa roșie* (*Czerwona rękawiczka*).
- 1950 La Varșovia se publică volumul *Cinci poeme* (*Pięć poematów*).
- 1951 Apare un nou volum de poezii *Timpul care vine* (*Czas, który idzie*).
- 1953 La Varșovia se editează placheta *Versuri și imagini* (*Wiersze i obrazy*) precum și volumul de reportaje *File din Ungaria* (*Kartki z Węgier*).

- 1954 La Cracovia se tipărește volumul de poezii *Cîmpia (Równina)*.
- 1955 Apar volumele : *Frunze căzute din pomi (Opady liście z drzew)*, povestiri și *Zîmbete (Uśmiechy)*, plachetă de poezii și povestiri umoristice.
- 1955 Pentru volumul de versuri *Cîmpia* i se acordă Premiul de Stat al Republicii Populare Polone, clasa II-a.
- 1956 La Cracovia apare volumul de versuri *Poem deschis (Poemat otwarty)*.
- 1957 Se tipărește culegerea de *Poezii alese (Poezje zebrane)*.
- 1958 La Varșovia se publică volumul de versuri *Forme (Formy)*.
- 1959 Pentru întreaga sa creație primește Premiul orașului Cracovia.
- 1960 La Varșovia apare volumul de povestiri *Examenul întrerupt (Przerwany egzamin)*.
Se tipărește volumul de poezii și proză poetică *Convorbiri cu prințul (Rozmowa z księciem)*.
- 1961 Apar volumele de poezie și teatru *Roza verde și Cartoteca (Zielona róża i Kartoteka)* precum și poemele *Glasul anonimului (Głos anonim)*.
- 1962 Ministerul culturii și artei îi acordă Premiul clasa I-a pentru întreaga creație.
Apar volumele : *Nimic în mantaua lui Prosper (Nic w płaszczu Prospera)* și *Martorii sau mica stabilizare (Świadkowie czyli nasza mała stabilizacja)*, poezii și teatru.
- 1963 La Varșovia apare și se joacă *Grupa lui Laocoon (Grupa Laokoona)*.
- 1964 Se tipărește placheta de versuri *Chip (Twarz)*.
- 1965 La Cracovia apare volumul *Opere dramatice (Utwory dramatyczne)*.
- 1966 Pentru întreaga creație i s-a decernat Premiul de Stat al Republicii Populare Polone, clasa I-a.
La Varșovia apare volumul de povestiri *Excursie la muzeu (Wycieczka do muzeum)*.

- 1967 Apare volumul de *Versuri și poeme* (*Wiersze si poematy*).
- 1968 La Varșovia se publică *Al treilea chip* (*Trzecia twarz*).
- 1969 Apare volumul de poezie și proză poetică *Regio*.
- 1970 La Varșovia se publică un volum de povestiri *Moartea în decoruri vechi* (*Śmierć w starych dekoracjach*) și unul de însemnări *Teatrul neconsecvenței* (*Teatr niekonsekwencji*).
- 1971 Editura „Ossolineum” din Wrocław, oraș în care scriitorul s-a stabilit, publică volumul de *Poezii alese* (*Poezje zebrane*), ediție care va fi reluată în anii următori.
- La Varșovia apare volumul de schițe *Pregătire pentru o seară literară* (*Przygotowanie do wieczoru literackiego*).
- 1972 Editura „Ossolineum” din Wrocław publică volumul *Piese de teatru* (*Sztuki teatralne*).
- 1973 Editura „Junimea” din Iași publică volumul *Poeme*. Tadeusz Różewicz este tradus și jucat în numeroase țări din lume. Primește, în continuare, numeroase premii în țară și în străinătate.
- 1982 Austria îi decernează Premiul austriac de stat în domeniul literaturii europene.
- La teatrul parizian *Palais des Glaces* are loc premiera piesei *Căsătorie albă* (*Białe małżeństwo*).

N.M.

NELINIȘTE

(versuri din anii 1945—1946)

PASĂREA DE CHIHLIMBAR

Toamnă.
pasărea de chihlimbar
transparentă
lasă pe fiecare creangă
cîte un strop de aur.

Toamnă.
Pasărea de chihlimbar
luminoasă
lasă pe fiecare creangă
cîte o picătură de sînge.

Toamnă.
Pasărea de lapislazuli
moare
din fiecare creangă cade
cîte o picătură de ploaie.

ROZA

Roza-i o floare
sau numele fetei moarte

Roza în mâini calde o poți așeza
sau în negrul pământ

Strigă roza roșie
fata bălaie a plecat în tăcere

Sîngele a dispărut din petala palidă
forma a părăsit rochia fetei

Atent grădinarul îngrijește arbuștii
tatăl salvat a înebunit

Au trecut cinci ani de la moartea Ta
floare a dragostei fără de ghimpi

Azi roza a înflorit în grădină
amintirea celor vii și încrederea au pălit.

LAMENTAȚIE

Vouă m-adresez preoți
învățători judecători și artiști
cizmari doctori funcționari
și ție tată.
Ascultați-mă.

Nu sînt tînăr
să nu vă înșele
corpu-mi mlădios
ori ceafa fără riduri
nici luminozitatea frunții descrețite
nici puful de sub buză
nici surîsu-mi heruvimic
nici pasul degajat

nu sînt tînăr
să nu vă miște
nevinovăția mea
puritatea
slăbiciunea și fragilitatea
nici simplitatea mea
să nu vă miște

am douăzeci de ani
și sînt asasin
sînt un instrument
orb ca securea
cu mîinile de călău
am omorît un om

și cu degete roșii
am mîngîiat sîinii femeilor

.
Timp de șase ani
aburi de sînge mi-au țîșnit pe nas
Nu cred că sîngele în apă se preface
nu cred în izbăvirea păcatelor
nu cred că trupurile vor învia vreodată.

MAMA SPÎNZURAȚILOR

Se freacă de pielea zgrunțuroasă a gloatei,

Aici
pe străzile acestea umblă
mama celor spînzurați
neagră
capul argintiu în brațe
și-l poartă
vai cît de grea e stîncă
împovărată de noapte
și de lumină spartă

năucă se-nvîrte
și cîntă și cîntă
în ghetele-i cu tocuri tocite
cu pîntec sterp
cu sîn ofilit
urlă sirena năucă
la luna puhavă de deasupra orașului.

cu tălpi de plumb pășește
pe betonul străzilor
mama celor spînzurați
cu luna atîrnată de gît
se duce la fund
frecîndu-se de solzii zgrunțuroși ai gloatei.

SOARTA

In memoria caporalului „Chipeșul”

Zăcea despuiat partizantul
pășărele îi cîntau
și furnicile mișunau
pe brațele lui ca de ceară

jandarmii au interzis
cu gură de moarte
îngroparea lui
să putrezească
hoitul tîlharului — au zis

pămîntul patriei
a cedat cutremurîndu-se
și-a primit înăuntru capu-i bălai
împresurîndu-l

zace tăcut la marginea pădurii
de parcă ar bea apă la izvor
aplecat peste
soarta lui
groapa

VISATORUL

Grădinarul aplecat
deasupra grăuntelui orb
scoate la lumină
arbustul fierbinte
și-l plantează în pupila ochiului
ca într-un inel

grădinarul cu ochelari fumurii
aplecat atît de jos
n-a văzut stolul
de păsări răpitoare
cu ochi rubinii
ridicînd în ciocuri
boabele nerăsarite

grădinarul
ridicol grădinar
veghează asupra viselor lui
sarbede

DOUA SENTINȚE

Văd zîmbetul
răpit de pe chipul lui alb
fiind pus la zid.

Vestitorul morții Necunoscut
și-a plecat capul
mai jos

Văd
statuia boțită de durere
în pantofi scâlțiați
lîngă plită
o figurină gîrbovită
mama
împietrită.

SALVAT

Am douăzeci și patru de ani
am scăpat
cînd mă duceau să fiu măcelărit

Sînt sarbede și frenetice vorbele :
om și animal
dragoste și ură
dușman și prieten
întuneric și lumină.

Pe om l-au omorît ca pe un animal
am văzut :
căruțe de oameni măcelăriți
care nu vor fi izbăviți.

Sînt sarbede vorbele :
virtute și crimă
sublim și frumos
adevăr și minciună
bărbăție și lașitate.

Totuna-i virtutea și crima
am văzut oameni
care erau :
criminali și cinstiți.

Caut pe învățătorul și pe dascălul
care să-mi redea vîzul auzul și vorbirea
să mai spună odată lucrurilor și cuvintelor pe nume
să separe lumina de întuneric.

Am douăzeci și patru de ani
am scăpat
cînd mă duceau să fiu măcelărit.

OMUL CARE NU SE INTOARCE

Omul e necesar la cai,
Omul e necesar la vaci,
Omul e necesar la lemne,
Omul e necesar la cîini.

Trimiteți-mi un om,
să trimit un om,
vino, omul meu,
mergi acolo, omule.

Cine te-a trimis, omule,
stai, omule,
îți mulțumesc, omule,
iată răspunsul, omule.

Spate gîrbovit înseamnă om,
în bocanci rupți înseamnă om,
cel din anticameră e om
și cel din sala de așteptare e tot om.

pe pod sta un om,
în fața magazinului stă un om,
întinde mîna un om,
strînge pumnul un om.

— Ce faci aici, omule,
polițistul întreabă un om
iar omul se uită obosit
și așteaptă, așteaptă, așteaptă.

Acesta-i omul care nu-i
e omul care nu se mai întoarce
dar cuvîntul Cetățean, te bucură
domnule, ori te-ntristează ?

BANCA

Banca din parc ține minte,
pe roți e doar o scîndură,
pe scîndură două litere,
și-aici grotescul își are sorgintea :

scîndura dintr-un sicriu e luată,
literele încrustate nu sînt cunoscute,
simt că inima o ia la goană,
în piept nu mi-a rămas decît o rană.

PRIETENULUI MORT

Problemele mele fac parte din chestiunile celor vii.
Văd aud pipăi
mă cîntăresc pe cîntarul de pe stradă
fug de tramvaiul albastru
sîntem în iulie : îmi șterg de sudoare fruntea luminoasă
beau apă cu sirop de zmeură
sînt obosit
mă plictisesc scriu versuri
mă gîndesc la moarte
cumpăr covrigi și piersici zemoase
și catifelate
îl citesc pe Marx
nu-l înțeleg pe Bergson.
Mă duc să dansez cu roșcovana
și rîdem
de bomba atomică

gura-i roșie ca o roțiță
c-un pai lung de aur
soarbe luna de pe cer,
iubita mea în bluză verde
chelnerul ne-aduce spuma albă a berii
chelnerul mai negru ca o rîndunică
își netezește pulpanele fracului
luminile sclipesc în sprînceana serii
cu palma albă acopăr neliniștea
amintirea ce ți-o port.

Iată problemele mele. Trăiesc.
Și nimic nu-mi este mai străin
ca tine Prietenul meu mort.

ANUL 1939

Sînt așa de amăgit
încît îmi puteți înmîna
bastonul alb de orb
și vă urăsc
nu mai sînt cel care
eram pînă mai ieri

caut cimitirul
unde din morți nu voi mai învia
aici îmi îngrop recuzitele
ridicole și de prisos :
Un sfînt firav din tei sculptat
vulturul alb
care-i o pasăre
agățată pe-o cracă
și omul care nu mai sînt.

Zîmbetul tău a fost precum
Imperiul Roman
despre care învață copiii
cu scutul albastru.

Nu pot reînvia
zîmbetul tău bun
aplecăt deasupra mea
frate mai vîrstnic

mai în vîrstă cu-o moarte
tîmerică de trei ani

despre Tine se spune c-ai fost
ca despre chipul unui om
preistoric.

GURA ROȘIE LARG DESCHISA

În orășelul meu unde fîntîna arteziană
are bot de leu căscat
unde capii de familie au pantaloni bufanți
și se tot învîrtesc mirați și bucălați

- în orășelul în care cizmarul pilit
a conturat un orizont neclar
și cu rîtu-i roșu sapă o groapă

în lada de gunoi
iar cerul îngust se învîrtește
ca pălăria pe bastonul unui coțcar

în acest oraș
zările nu mai flutură
ca stindardele.

Aici fiecare munte naște un șoarece
care chițcăie și-i orb sârmanul
aici revoluția poloneză
se consolidează în iulie
ca-ntr-un bulgăre de chihlimbar
și unicul demagog
cameleonul
își schimbă pielea
spre hazul străzii bîrfitoare.

În orașelul meu unde fîntîna arteziană
are bot de leu căscat
eu citesc poemul Bine
subjugat de revoluție
a cărei poezie
are gura roșie larg deschisă.

UCENICUL VRAJITOR

De ce am deschis ochii
Mă năpădește lumea formelor și a culorilor
val după val

formă după formă
culoare după culoare
sînt prada
verzimilor înveninate
a albaştrilor reci
a sorilor aprinși și galbeni
a roșului sîngeriu al insectelor
sînt un nesățios.

De ce mi-am destupat urechile
m-au invadat armoniile vii
ecourile glasurilor celor ce-au murit
pînă și lacrima îmi taie fața cu-un hîrșcîit
precum diamantul un geam
liniștea întinsă ca o piele
pe tobele războiului răpăie
și-aud iarba cum crește
nenorocitul de mine.

De ce mi-am dezlegat limba
am pierdut tăcerea de aur
limbut cum sînt
nu mai spun nimic nou
sub soare.

Deschis tuturor
fără să știu a blestema
nu mă voi închide
în mine însumi.

•

FRUCT MORT

În taler sînt pere aurii
flori și două fete tinere

Pe masă fotografia băiatului
bălai și țepăn cu chipiu negru

Fetele au buze moi
fetele au ochii dulci

Sărmana mamă trece prin cameră
și îndreaptă fotografia plîngînd

Se stinge pe masă soarele auriu
și viața ei fruct mort.

RAMAS BUN

Credea
că lumea de jur împrejur
e tristă
că florile sînt triste și ploaia
că tristețea s-a încuibărit
în lîna aspră
cu miros de rozetă
că sînt triste vocile

acelor care pleacă
că e trist
veselul birjar
care pocnea din bici
credea
că cerul și pământul
sînt mult prea triste
dar
roțile s-au învîrtit
în repezeală și mai departe

Nemărginirea e largă

CIND PLECI

În zori cînd pleci
formele-ți de noapte lustruite
sînt ca o violă albă
coapsele-ți mestecării
întinse
ca niște strune de încordate
mai tremură încă.
Trecut prin scaldă
mîngîierilor tale
dulci
rămîn treaz.
Pleoapele-ți larg desfăcute
ziua le umple într-un alb
ca albul ochiului
de curat.

NU VA RUȘINAȚI

Nu vă rușinați de lacrimi
nu vă rușinați de lacrimi tineri poeți.

Luna și noaptea înstelată
dragostea curată și ciripitul păsărelelor
să vă încînte.

Să nu vă fie teamă că zburăți
stelele că le atingeți
comparați ochii cu stelele.

Să vă miște ghiocerii
fluturașii galbeni
răsăritul și apusul soarelui.

Dați boabe porumbeilor blînzi
cu zîmbetul pe buze observați
cîinii florile rinocerii și locomotivele.

Vorbiți despre idealuri
declamați ode ale tinereții
să aveți încredere în pietonii străini.

Cu naivitate să credeți în frumos
cu sentimente nobile să credeți în om.

Nu vă rușinați de lacrimi
nu vă rușinați de lacrimi tineri poeți.

IMPLINIRE

Fața aceasta
spre oameni întoarsă
tocită
schimbătoare falsă
e întruchiparea mea

cealaltă față
e cea pe care nimeni n-o cunoaște
pe care niciodată lumina
n-are s-o vadă
căci pînă la moarte și după moarte
nimeni n-o atinge

fața a doua
pe care doar eu o știu
 trăiește ascunsă
răzbind totuși
pînă la chipul descoperit
prin el întîlnindu-se
cu oameni
care mirați
seduși
speriați

strigă

de unde a apărut așa ceva
nu seamănă cu el
e absolut alt om
pe chipul cunoscut
a apărut o imagine nouă dublă
împlinirea-mi grabnică

MĂNUȘA ROȘIE

(versuri din anii 1947—1948)

VĂD NEBUNI

Îi văd pe nebunii care
mergeau pe mare
au crezut pînă la ultima suflare
și s-au dus la fund

și-acum mai trag să răstoarne
barca-mi nesigură

mîinile lor încremenite le resping
mîinile lor groaznic de zburdalnice

an de an le arunc.

URMARIT

Noaptea
mă scufund în adîncuri.
vîslesc cu mîinile ca-ntr-o plută
și-am dispărut.

Ascuns
despuiat
aruncat
la mal
pe un țărm înfiorător.

Chipul mi-e lipit de geam
ca o frunză.

Aceștia sînt pași
acesta-i un clopoțel
aceasta-i o simplă discuție
de la un zid la altul fug
în șoaptă strig :
exist.

PERFECȚIUNE

Buzele tale fierbinți
ca stelele de-albastre sînt
la fel de reci și de îndepărtate

ochii tăi în care peisajele le-ai strîns
sînt curați și reci pînă în străfundurile lor
și numai între ei poartă un dialog
neînțeles și perfect

iar palma care m-a rănit
cu-atîta indiferență
păsări și animale hrănește.

IUBIRE

Ți-am cumpărat o mușcată
și-ți duc ghiveciul în foiță roz.
Merg pe stradă
oamenii aleargă strigă se-mbulzesc
unul vinde
un leac-minune pentru creșterea părului
șarlatanii
bomboane otrăvitoare
sau poze pornografice.
Alături în biserică cu țiglă roșie
ridicolii mai amenință cu infernul
făgăduindu-ne cerul
lăudînd credința părinților noștri.
Un fante cu ochi de pește
cu barba arămie precum coada vulpii
a păcălit o sută de mii de necăjiți :
a anunțat falimentul.
Furnicarul furnică.
Se scriu anonime, se emit țidule false
bolile lumești sînt la ordinea zilei
se bea vodcă și alte țării
se atacă și se omoară
dar pînă la urmă se face socoteala.
Unii cetățeni salută cu evlavie prefăcută
pe cardinal
cardinalul purpuriu
care n-a făcut minuni
de l-au fluierat pînă și păsările.
Poetii cîntă la flașnetă
stau de vorbă cu Dumnezeu
bat monedă falsă.

La Universitate
Profesorul adăpostit sub umbrela-i
cu turban roșu pe cap
predă metafizica.
Prostii înșelăciune fals.
Merg pe stradă
îți sînt recunoscător pentru iubirea-ți
din ghiveciul roz.

Acesta-i adevărul :
iubirea înnobilează
sînt mai bun
ceva mai bun
credem în asta amîndoi.

CUIB PARASIT

Iată cuibul părăsit
la care pasărea se-ntoarce

Copacul așteaptă să renască frunzele
care au zburat
să incendieze aerul

Doar tu ești departe
M-ai părăsit
ca să nu te mai întorci
în locul
unde-ai murit

GÎTLEJUL LIBERTĂȚII

*În memoria lui
Augustin Zoroa și Lucas Nunez*

Naivi cei ce-au crezut
că doar o singură dată se moare
pentru cauza cea dreaptă

Gîtlejul o să implore
viața
gîtlejul se va zbate
ca viermele călcat în mocirlă

Buzele lumii sînt perfect închise
ochii lumii sînt perfect închiși
corpul umflat de bătaie
este zvîrlit peste zidurile temniței

De aur e tăcerea lumii vîndute.

VIZITA

N-am mai recunoscut-o
cînd am intrat
noroc cu florile acestea
vreme îndelungată le poți așeza
în gâstra simpluță

„Nu te teme de mine“
— mi-a zis —
cu mîna aspră îi mîngîi
părul scurt
„Mi-au tăiat cosițele
— spune —
iată ce-au făcut din mine“

acum începe din nou să pulseze
izvorul acesta albastru
sub pielea transparentă a gîtului
ca de obicei
cînd înghite lacrimi

mă gîndesc
de ce se uită așa
trebuie să plec
vorbesc puțin prea tare

și ies ștrangulat

CASTANUL

E tare trist să pleci de-acasă
toamna dimineața
fără să știi cînd te vei mai întoarce

Castanul sădit de tata în fața casei
uitîndu-ne la el crește

mama e firavă
o putem purta pe brațe

pe rafturi stau borcanele
în care dulceața
că niște zeițe cu buzele dulci
și-au păstrat gustul
tinereții veșnice

armata din colțul dulapului
cît îi lumea va fi de plumb
iar Dumnezeu cel atotputernic
care a amestecat
amărăciunea cu dulceața
stă neputincios pe un perete atîrnat
și prost pictat

Copilăria e ca fața ștersă
a unei monede de aur
care sună
curat.

STRAIN

Ploaia e tristă

după acest război
plin de ecourile
tuturor căzăturilor

Mama de care
m-am despărțit
după naștere
e ca piatra

Din ea mă trag
ea e — o femeie străină
care cară o legătură micuță de moțcovi
și-așa mergem
fiecare la treburile lui

Ochii îi am plini de lacrimi
și gura strîmbă
mă uit la oameni de departe

Nu mă pot sălta
de pe pământ la cer

ploaia e tristă și curată
cade și se înalță mai sus.

ZIDUL

Fața și-a întors-o spre perete

și doar mă iubea
de ce mi-a întors spatele

poți părăsi lumea aceasta
în care vrăbiile ciripesc
și tinerii poartă
cravate tipătoare
dând numai din cap

Ea-i singură acum
în fața zidului mort
și-astfel va rămîne

va sta sub zidul
ce înmărmurește
micuță și chircită
cu pumnii strînși

iar picioarele
îmi sînt ca o stană de piatră
n-ajung să o răpesc de pe acest tărînu
n-o înalț
mai ușor ca pe-un suspin

INTOARCERE

Fereastra se deschide brusc
și mama mă cheamă
e timpul întoarcerii

pereții se deschid
mă urc în cer în bocanci noroiți

m-așez la masă și ofensat
voi răspunde la întrebări

n-am nimic lăsați-mă în pace.
Stau și stau
cu capul în palme. Cum să le spun
despre calea întortocheată
și lungă

aici în cer mamele împletesc
fulare verzi cu andrele

bîzîie muște

după șase zile de muncă
tata moșăie deasupra sobei

Nu — n-am să le-o pot spune
că omul sare la alt om
să-l sugrume.

MOVILA

L-au îngropat într-o movilă
de sosiri și plecări.
din timp și spațiu
de oameni lucruri și întâmplări

unt cafea ziare
din albume verzi de pluș
din bromul florilor
și zîmbete artificiale

Au venit aproape toți
pe masă o frunză de aramă zace
aici se seamănă cenușă

Mama răscolește movila
și scoate un cap tînăr
curat ca o rază
cu buze mari
mirosind a tutun

El e
nu-l vom mai căuta
prin fața casei
cel care n-a adormit în zmeuriș
care mâine nu va mai veni

Mama îngropată de vie
în aer
mișcă neputincioasă pe lîngă masă
din degete.

LUNA STRALUCEȘTE

Luna strălucește
strada e pustie

luna strălucește
de viață omul nimic nu știe

luna strălucește
omul s-a năruit
omul s-a stins
luna strălucește

luna strălucește
strada e pustie
chipului mortului
o băltoacă de apă

CASUȚA DIN CĂRȚI

Fata mea
făcea o căsuță
din cărți colorate

fata mea
fredona un cântec
despre trandafirii albi

• să o iubesc mi-am dorit
în ochii ei albaștri curați
să mă uit

ființe chinuite
cu zîmbetul strîmb
chicoteau

am pete roșii
pe palme
pete roșii

fetei mele
casa-i dărîmă
ființele chinuite

cărțile le împart
ființele chinuite
cu fața putrezită.

DACA O VA VEDEA CINEVA...

Dacă o va vedea cineva pe mama mea
într-un halat siniliu dintr-un spital alb
zbuciumîndu-se toată
înțepenită
cu-un zîmbet schimonosit
cu gingii albe

care a crezut cincizeci de ani
și-acum plînge și spune :
„nu cred... nu cred“

chipul ei este ca o lacrimă mare și tulbure
mâinile îngălbenite și le ține
ca o fetișcană speriată
iar buzele îi sînt vinete

cel care o vede pe maică-mea
o vietate micuță turbată
cu ochii injectați

este rugat...

ah, în inimă s-o port aș vrea
și s-o hrănesc cu dulciuri

CAMERE DE HOTEL

Camerele de hotel înseamnă
să atingi mâini
reci și străine

putem hoinări dintr-un colț în celălalt
în căutarea iubirii și-a credinței

putem să ne frecăm de mobilă
să desenăm flori pe sticla geamului
animale și semne

mărturii ale unor sentimente
prea firave deloc bărbătești
ce se dizolvă în lacrimi

atunci alarmăm pe cei vii
apăsînd pe un buton
și sare un flăcău cu coșuri pe față
indispus și scîrbit

așa de mult ne-nduioșează
că îl atragem avizi
într-o conversație

împovărați cu harul iubirii
putem enunța noi adevăruri
cu beregata strangulată
și cu stinghereala omului contemporan
cerem un pahar de ceai
trăind cu speranța că se va înapoia

mai ușor ne-ar fi să umblăm prin Cosmos
cu-acest băiețandru străin
în pantofi de lac.

ZIMBETE

(versuri din anii 1945—1956)

FIRUL DE PAR AL POETULUI

Poetul e cu siguranță cineva
Ascultați glasul poetului
Cu toate că acest glas
a fost firav ca un fir de păr
Ca firul de păr al Julietei

Dacă acel fir se rupe
atunci globul nostru plictisit
în neant o să cadă
Sau mai știu eu
printre nori o să înceapă să rățacească

Auziți Uneori ceva e agățat
ca de un fir de păr
Firul de păr azi
e al poetului glas
Auziți

- Cineva acolo aude

1954

TRANDAFIRII VERZI AI POETULUI

L-am văzut
semănînd vîntul
făcea atît de frumos
ca o floare
care își împrăștie polenul

Plecînd
n-a cules furtuna

ci crengi de trandafiri
și fiecare din ele verzi

LA MOARTEA POETULUI

In amintirea lui K. I. Galczyński

Cad lacrimi și păsări
stele și zăpadă
sceptre și ploi
tăceri și tunete

Zburînd
te-ai poticnit de trunchiul de argint
al nopții de decembrie
și-ai căzut
din ce în ce mai repede
mai clar

Îmi pun palmele la ochi
cu toate că nu văd nimic

Acolo te așteaptă
Muzele
fetițe plicticoase cu bentițe
din primul detașament
al unei școli de la țară

Te vor lua de mîna
care a lăsat condeiul
și te vor conduce departe
că ești încă slăbit
că încă te mai doare
inima-ți sărmană
omenească

Ai să le reciți
versurile
nescrise
tăcute ca florile

1953

FĂRA EXAGERARE

- Voi povesti o întîmplare
nu prea interesantă

arderea versurilor
se desfășoară în liniște
iată o ceremonie
lipsită de gesturi
patetice

arderea versurilor se desfășoară
în decorul obișnuit
o masă trei scaune
și un dulap de cărți

arde hîrtia
dansează flacăra
fumul se înalță

Cînd slovele se nășteau
hîrtia țipa
acum tace

*
* *

Noapte albă
lumină albă
întinsă în cearșafuri

fantoma nopții
noapte albă
fructele din copaci
nu cad acum

poetul a deschis
venele versurilor

în lumina asta
în infernul înghețat
mobilele zac
cresc palme
pe podele

noapte albă
trupuri moarte
zac pe masă
pe altare
animale însângerate

alături
bărbatul și femeia

pe cearșaf sînge
mărturie a dragostei

PRĂPASTIA

Bătrîna în straie negre
cu ochelari de sîrmă pe nas
și cu baston
pune piciorul

pe marginea trotuarului ca-ntr-o prăpastie
îl retrage
se uită cu teamă
cu toate că nici o mașină nu vine

Un băiețel care se apropie
în fugă
o ia de mână
și-o conduce
ca printr-o văgăună
pe țărmul celălalt

A dispărut
bezna groaznică
strînsă deasupra lumii
de oamenii răi Atunci
cînd în inima băiatului
s-a aprins
scînteia dragostei.

CARUSEL

Bucuria
se rotește
în jurul ei
bucurie ce se naște din bucurie
bucurie ce se învîrtește între pămînt și cer
în miezul zilei cenușii
s-a declanșat arcul de argint al rîsului

CU TĂCERE ȘI CU VORBE

Se rănesc și se chinuie
cu tăcere și cu vorbe
de parcă ar avea de trăit
încă o viață

fac toate acestea
de parcă ar uita
că trupurile lor
pot fi ucise
că măruntaiele omului
se pot distruge ușor

cei duri unii cu alții
sînt mai slabi
decît plantele și animalele
ei pot fi omorîți cu-o vorbă
cu-un zîmbet cu-o privire

COPAC FACUT DIN DURERE

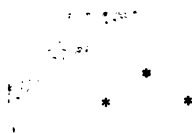
Toată ziua crește
copacul făcut din durere
copacul făcut din ploaie
ceață cuvinte și tăcere

în parapetul de oțel al podului
a lovit
un tren accelerat

Din scobitura rămasă
aștept să iese și eu
inginerul sărmanilor

durerea mea se înalță și cade
o lacrimă a descompus
lumea aceasta de fier
beton și aur

Tu ești coroana
copacului care crește
în mine
de dimineața pînă noaptea.

În viața mea au fost
cuvinte de adio
și cuvinte de ură
apoi cuvinte de dragoste
pe zidurile temnițelor
am văzut
încrustate
cuvinte de speranță
Toate aveau
un singur sens
nu observai
comparații ori metafore
perifraze sau hiperbole

Dar nu le lipseau puterea judecății
și puterea creșterii
și aveau în ele puterea facerii

1951

II ZIC TACERE

Celui fără de nume tăcere îi zic
pot să-i spun pe nume patriei
dragostei aurului trandafirului
pot striga sau tăcea
pot enumera culorile
mările insulele păsările și roadele
Numele iubitei i-l zic
patriei îi spun pe nume
un cuvânt de două ori îl repet
celui fără de nume îi zic tăcere.

N-AM PLECAT...

I

La mine te-ai întors

- te-ai cuibărit în mine
mi-ai îmbucat visul și trezia
în viața mea te-implinți

mă uit la oameni și
văd numai trunchiuri fără cap

dacă nu mă părăsești
mă prăbușesc.

II

N-am plecat de la Tine
nu poți răni lumina
nu poți răni apa
nu poți necăji
aerul pe care îl respiri
dar mortul are nevoie
de lumină
de apă
și de aer.

POATE ACEASTA N-A FOST CASA

Poate aceasta n-a fost casă
această clădire
în care plîng toate lucrurile

acum totul s-a lămurit
a fost o simplă sală de așteptare
sala de așteptare din gară
pe care toți o părăsesc
la o anumită oră

rămînînd acolo lucruri
vase
și mărunțișuri
pe care le pot folosi alți oameni.

RAMURĂ DE MASLIN

(*Fragmente*)

I Fețe din ziare

1

Amintirile precum figurinele
din ceară albă
aruncate prin păduri și câmpii
sau înghesuite la întîmplare
au ochii deschiși spre trecut
cu picioarele desfăcute
în triumphiuri întunecate

2

Mă învîrtesc pe-o stradă înfundată
în care pietonii
sînt numai spinări
vreau să mă duc la ei
să le zîmbesc
le întind mîna și strig

se întorc spre mine
cu fețele lor decupate din ziare
înmuiate în lacrimi
găurite

II Ochi însîngerăți

În albumul de familie
mama într-o rochie albă
sub copacul binelui
și-al răului
așteaptă să vină bunavestire

Și-am venit eu pe lume
primul născut
cu gura deschisă
cu ochii însîngerăți
iar mama
îneacă în lacrimi
mă întreabă încotro plec
ca un măscărici sînt de pocit
gol ca o lacrimă Nu știu

Mama cu tălpile rănite
cu creierul strîns ca o mînuță
de sugar
se apleacă deasupra vasului
în care sînt flori de hîrtie
limbă și rinichi
de viței și miei aduși drept ofrandă.

iată-mă și în cutia magică
străpuns de o sută de înțepături
văd cerul de parcă ar fi dat peste cap
și-un porumbel cu-o ramură verde

III Omul care a trecut

Sînt gravidă zici
Vei avea un băiat îți spun
să ne bucurăm...
pe pămînt vor spune
că nu-i nimic nou sub soare
iar milițienii vor amenda în continuare
pe cetățenii care trec strada
prin locuri nepermise

IV Va trăi în lumină

Cînd se va naște
băiatul
îi voi spune
că lumea e bună și frumoasă
îl voi învăța cuvinte
curioase pentru noi precum
nerinea turiță amonit
îi voi povesti de dragoste speranță
și frăție

- o să-i spun de Mahatma
omul care s-a înălțat la cer
ca un nor de fum mirositor
despre țesătorii și minerii noștri
despre funcționarii mărunți

care au construit o casă
cu toate că era întuneric
cu mistrii de aur strălucitoare
în ciuda furtunii care năruia
pereții și temeliile
iar poezii construiesc și ei
„începînd cu fumul ce iese pe horn“

Și cînd se va naște fiul nostru
am să-i spun :
aici e lumina aici întunericul
aici e adevărul aici falsitatea
aici e partea stîngă aici dreapta
Și va trăi în lumină

MĂSCĂRICIUL

Măscăriciul
era prea deștept
ca să rîdă
de alții

prea deștept
adică prea trist

așadar rîdeau alții de el

numai pe Bătrînul Rege
îl socotea egal
cu el însuși
Bătrînul Rege îl înțelegea
de aceea îl batjocorea pe Rege

Aud o hîrşială
E Bătrîna care zgîrie
cu unghiile pe pereţi
şi tuşeşte de nu mai poate

Mă duc la ea
M-aşez la masa rotundă
iar ea cheamă spiritele
bea ceaiul de pe fundul ceştii
cu înghiţituri mărunte ca de pasăre

Pe etajeră
domni cu bărbii
„jenseits von Gut und Böse“
ultimul pătrar al secolului XIX

Îşi scutură capul sec
şi povesteşte despre Veneţia
despre Florenţa şi soarele Italiei

Eu sînt baroană din familie
Acesta-i sfîrşitul lumii
Acum au descoperit stele noi şi un soare nou
— spune —
şi ochii i se scaldă în lacrimi

VOI DA UITĂRII TRECUTUL

Voi da uitării trecutul

O rază am pe frunte
ochii spre cer mi-i ațintesc
buzele le strâng
și mâinile le-nalț
voi da uitării trecutul

Omul biciuit în acest război
ca lemnul și iarba
a scăpat
precum catacombele bisericilor
sînt ca o groapă plină de amintiri
stivuite una peste alta

Icoane noi făuresc pentru voi
roditoare și pline de căldură

Voi nu cunoașteți moartea noastră
n-ascundeți pe dedesubt
șanțuri întunecoase
voi stați cu fața în soare
copiii mei

Pentru voi tac
în mijlocul cîmpiei de mai
De mâini ne ținem
iarba ne înțepă picioarele
florile se uită în ochii noștri luminoși

PRINTRE MULTE OBLIGAȚII

Printre
multe obligații
foarte urgente
am uitat
că trebuie totodată
să mai și mor

ușuratic
am neglijat această obligație
și-am îndeplinit-o
doar de formă

de mâine
totul se va schimba

voi începe să mor
stăruitor
cu înțelepciune și optimist
fără să-mi mai pierd vremea

ALFA

• Mîna stîngă
iluminează
catastiful
celor morți arși
și orbiți

cîntul ne-a scăpat
întreg

mîna stîngă
pictează
litera albă
ca o cornută
ireală
de pe lumea cealaltă.

REEDUCARE

poetul vorbește
aceeași limbă

cu copilul
cu provocatorul
cu preotul
cu politicianul
cu polițistul

copilul zîmbește
provocatorul se simte jignit
politicianul ofensat
preotul amenințat
polițistul
se încheie la nasturi

rușinat poetul
roagă să fie iertat
și face
încă o dată
aceeași greșală

AKUTAGAWA

În zece ani
Akutagawa ¹
a atins
o asemenea claritate
a imaginilor

încît îl putem asemui
fără să roșim
cu o pasăre
cîntînd
pe ramura desfrunzită

în inima
peisajului de iarnă

Akutagawa
a atins o asemenea transparență
a limbii
încît a străpuns
zidul traducătorilor

atît de perfect a fost
și de simplu
încît i s-a făcut dor de moarte

¹ Ryunosuke Akutagawa — scriitor japonez (1892—1927)

și s-a scufundat în somn
după ce a trăit
treizeci și cinci de ani .

1961

*
* *

realitatea
la care mă uitam
prin geamul murdar
din sala de așteptare

am văzut-o
direct

slăbit
am întors spatele
slăbiciunii mele

am renunțat
la iluzii

pe nisipurile
vorbilor mele
cineva a desenat
un pește
și-a plecat

FĂRÎMITURĂ

Vreau să-i spun
că dragostea noastră
e ca un cuibușor de micuță
zidită din trupul nostru
și din puf.

S-a înfiripat pe un vulcan.

Cosițele ei strălucesc
ca o rază de soare
orice fărîmitură
e hrană pentru flămânzi.

Eu care flăcările le-am înghițit
din jar
în aer pe pământ și pe mare
cu buza-mi neagră și arsă
vreau să-i spun

Dar ea ține în palme
doar o fărîmitură
a păstrat-o și-a purtat-o
fugind
prin foc și apă

CE BINE

Ce bine că Pot strînge
mure în pădure
credeam
că nu mai sînt mure
că a pierit pădurea

Ce bine că mă Pot întinde
la umbra unui arbore
credeam că arborii
nu mai au umbră pentru oameni

Ce bine că Sînt cu tine
și-mi bate inima
credeam că omul
nu mai are inimă

DITIRAMBĂ ÎN CINSTEA SOACREI

Au vărsat mări de cerneală poeții
Proslăvindu-și dragostea pentru fete
Care sînt uneori ca niște gîsculițe
Altădată ca vițelușii în luna mai

În cuvinte de mătase au fost îmbrăcate
Nevestele și ibovnicele
Dar nici un făcător de rime

N-a slăvit-o pe mama fetei
Pe Soacră
Pe cea care a zămislit fericirea noastră

O fii ai lui Apollo
Ea a păzit-o doar ca pe lumina ochilor
Soacra a îngrijit fructul
Dragostei noastre nebune
Noaptea se trezește răbdătoare
Și aranjează aranjează aranjează

Ea coace la cuptor rațe cu mere
Și face saramură de crap
Ea spală indispensabilii
Cîrpește ciorapii și coase nasturii
La cămăși
Veghează să fie casa zugrăvită primăvara
Bate covoarele și aerisește saltelele
Nenumărate și infinite sînt treburile ei mărunte

Toamna face dulceață și pune la acrit varză
Cînd afară ninge și-i tare ger
Găsește pentru nepoți un măr în scrin
Uneori norii amenințatori și grei
Îi întunecă fața
Dar și cerul sfînt chipu-și întunecă cîteodată
Uitați-vă la părul ei alb
Fiecare fir înseamnă o zi
Înseamnă o lacrimă
O toamnă o primăvară

•

Ea urmărește atentă
Îngrijindu-se să nu se stingă
Flacăra liniștită a căminului

Cînd trebuie
Cu mătura aleargă după lighioanele nopții
Ea-i ochiul și pavăza casei
Ea păzește nobila pravilă
Croiește scutece pentru cel din pîntece
Este apostolul vieții practice

Pentru toate glumele proaste
Ale scîlîmbăiților de la revistele umoristice
Ca și ale ginerilor
Care pahare închină „c-au fost cavaleri“
Iartă-i soacră
Femeie în vîrstă cu mîna întinsă
Să ți-o încălzești în căminul familiei

Plecați-vă pînă la pămînt
Armăsari nedresați ce nechezați auzind
Acest nume stimat
Cu glas pios să spuneți
„Vino la noi mamă“

VEDENIE

Aici nu trăiesc
aici funcționez opt ceasuri
iar restul zilei
sînt bărbat tată cap de familie
dulce ca o căpățîină de zahăr

În afara oraşului
nu păşesc ci plutesc
cetăţeni eu plutesc
am şters cerul
ca pe-un binoclu
Sînt clarvăzător

Văd că aveţi feţe
cetăţeni
mîini picioare inimi
în jalbe
puneţi-vă mai des
şi ficaţii

Prin geamul de la ghişeu
Chipul vă e şters
sînteţi oameni — e drept
şi eu la fel !
sînt de aceeaşi teapă !

TRANSFORMARI

Fiul meu intră în odaie
şi-mi spune
„Tu eşti uliu
eu sînt porumbel“

Las cartea de-o parte
iar aripile şi ciocul
încep să-mi crească

Umbrele lor amenințătoare
aleargă pe pereți
Eu sînt uliu
iar el e porumbel

„Tu ești lup
iar eu sînt miel“
Mă rotesc în jurul mesei
și sînt lup
În fereastră geamurile
sclipesc ca niște colți
în întuneric

Băiatul fuge la mamă-sa
și își ascunde capul în poalele rochiei
să scape de frică

PACATE

În confesional stătea canonicul
cu fața mare brînzoasă
cu epitrahilul violet pe cap
mi-am plecat fruntea și-am început :
„Eu păcătosul...
să mă spovedesc am venit
căci pe Domnul Dumnezeu l-am necăjit
cu următoarele păcate :

Vineri am mîncat jumări
din lăcomie
ee...

n-am vrut să mă scol
să merg dimineața la școală
de leneș
am scris un cuvînt urît
pe gard
îîî...
m-am uitat la o poză
din cartea groasă pe care tata o ascunde
eee...
în timpul slujbei m-am gîndit
la șoarecii albi
pe care mi i-a făcut tata cadou
la onomastică
de două ori
n-am zis rugăciunea
am mîncat o pungă de bomboane
și-am leșinat
am poreclit un coleg
și el mi-a arătat limba
Pentru aceste păcate regret nespus
și promit să mă îndrept“.

Am auzit bătăi
în confesionalul din lemn de stejar.
M-am bătut cu pumnii în piept
am pupat crucea aspră de aur
de pe epitrahilul violet.

Am plecat
izbăvit fiind
de păcate.

AUTOBUZUL NEGRU

Acest autobuz negru
arată altfel decît turma celorlalte roșii
ce fierb de parc-ar fi o oală
pe plită.

Înăuntru un singur pasager
pașnic stă întins
într-un raglan de lemn
închis pîna la ultimul cui
și coboară la ultima stație

În acest autobuz nimeni nu calcă
pe cadavre
dimpotrivă.

Să vopsim toate autobuzele
în negru cu o dungă albă
Înfățișarea lor melancolică
va îndemna oamenii
să fie amabili unul față de altul
la urcare
și la coborîre.

1954

VIZITA BUNICULUI

Bătrînului iubit

A venit la noi tata
Nevastă — zic — scoate paharele

Bătrînul e înghețat sloi
Și de ce mai e bun
un bătrînel întepenit ?

Bunicul își freacă mîinile
spune ceva despre vreme
„nu trebuia scumpa mea
nu sînt flămînd“
în vîrfurile degetelor merge la pat
pe pat o pernă lungă
iar pe ea nepotul
poc poc poc poc
Janek deschide ochii căprui
și gîngurește ceva poate îl salută

Pe masă vodca aburită
„vod-că“ zice bătrînul
și se-așează la masă
Unul două trei
și căldura ne cuprinde
sloiul de gheață s-a topit
trei ori trei s-au înmulțit
bunicul spune
„calul are patru picioare“
apoi adaugă
„patru colțuri și cu soba cinci“
după al cincilea cîntecul
începe bătrînul cu
„gazda care n-are o bojdeucă“
apoi și-amintește de tinerețe
de satul natal
• de diferite țări
despre faptul că a fost la Petersburg
că în Siberia a trăit în iurte

și-a băut cu kirghizii cumîs
că trebuia să cînte la orgă
povestește despre spirite domnișoare doamne
și despre slujnicele popilor
plinuțe și albe ca niște porumbei
care zburau singure în colivii

Bătrînul ridică a șaptea cruce
ca pe-un baston o saltă
și spune :
„cum necum roaba vieții
încet omu-o împinge“

Apoi ciocăne iarăși la pat
ia în brațe nepoțelul
murmură ceva
imită un cuc
pe ochii căprui îl sărută
pe geam îi arată
fumul care iese pe horn.

Apoi se pregătește de plecare
îl sărutăm cu toții
și-l invităm de sărbători
Nevasta zice
„Janek îi spune parcă ceva bunicului
grăiește primele sale cuvinte“.

Janek pe pernă
dă din cap...

CĂLDURA

Mîinile ți le pot încălzi
chiar și lipindu-le de ibricul
în care-î cafeaua fierbinte

dacă pe lume
este atît de frig
tot la fel de răcoros privesc
oamenii
chiar și
copiii noștri

de cînd se trezesc
vorbesc
cu voci de tablă ruginită
șuieră și hîrîie.

* * *

Iată un om
împăiat de alți oameni
cînd ei vor pleca
va rămîne o marionetă

- spun despre el : Înțeleptul
și fiecare cuvînt al lui
se transformă-n aforism

la prezentul lui ei adaugă
un trecut mare și colorat
precum coada păunului
și fundul păuniței

îi retușează fotografiile
îi pregătesc fotomontaje feerice
îi scurtează urechile
îi adaogă barbă și mustață
îi lătesc umerii
și dintr-un om de statură potrivită
fac
un om mare

și împăiat așa
îl poartă
pe umerii altora
singur crede în realitatea sa
și pornește
la treabă

1956

ALBUȘ

Mîngîie bolnavul pe cap
ca pe un cățeluș cuminte

vorbesc cu el
de parcă ar fi un copil

îi pipăie corpul
și schimbă
priviri certe

aude vede înțelege
și suportă orice

Nu mușcă mîna nimănui
naivitatea e atît de mare
că-n basme crede

în noaptea cînd luna
e ca un albuș
înghite ouă crude

sub fereastra lui deschisă
iasomia crește transparentă

sora medicală cea tînără
are doi sîni

două mîini și patru picioare
cînd se întoarce cu spatele

scrișnind din dinți
bolnavul o roagă
să-i închidă fereastra

CINCI POEME

(versuri din anii 1948—1949)

CONFESIUNE

În loc de-atâtea capete
doream să le fac unul
frumos ca turla unei biserici

Doream să torn
într-un singur chip
masa cenușie
care strălucea
în șiroaie de sudoare

Am mers
am scris
ca să populez
locurile albe de pe harta
imaginației. Și aici m-am lovit
de oameni vii
din ochii lor curgeau uneori lacrimi
iar în piept
se zbăteau inimile
doar capul era mut
și despuiat ca un ciocan

fiecare vorbeam pe limba lui

Învăţ acum să vorbesc
de la început

1949

COSIȚA

După ce toate femeile aici transportate
erau tunse
patru muncitori cu măhuri
din nuiele de tei măturau
și-adunau părul

Sub geamuri curate
stă părul întins al celor sufocate
în camerele de gazare
în părul acesta mai sînt agrafe
și piepteni de os

Nu se mai depletește în lumină
nu-l mai adie vîntul
nu-l mai mîngîie mîna
nici ploaia nici gura

În cutii mari
a fost adunat părul uscat
al celor sufocate
și-o cosiță bălaie

ca o codiță de șoarece cu fundiță
de care trag la școală
băieții obraznici

Muzeul din Auschwitz, 1948

MASACRUL COPIILOR

Copiii țipau : „...Mamă !
Eu am fost cuminte !
E-ntuneric ! Întuneric !“

Îi vedeți Se duc la fund
Vedeți tălpile micuțe
s-au scufundat Vedeți oare
urma aceasta
tălpile acestea micuțe
aici și-acolo

Buzunarele sînt pline
de sfori pietricele
și de căluți din sîrmă

Cîmpia largă e închisă
ca o figură geometrică
copacul de fum negru
e vertical
copac mort
fără stea în coroană

Muzeul din Auschwitz, 1948

ARIPI ȘI BRAȚE

De voi pleca departe
să nu mă oprești
aceasta-i calea spre lumină

mîini de pretutindeni
mîini mișcătoare
mă trag și mă înalță

și începe urmărirea
începe jocul
luminilor și mîinilor Și sînt umbre

Pe norii albi se înalță
umbrele brațelor și aripilor
cu toate că între noi nu sînt îngeri.

IN LINIȘTEA ATIT DE SCUMP RASCUMPARATĂ

(*Fragmente*)

I

Zăpada a aterizat deasupra orașului negru
în nămeți zace o pasăre albă adormită
În casa noastră e liniște
nevasta rîde în liniște
rîsul ei umple liniștea

Coroana părului auriu lucește
își strînge mîinile la piept
Rîsul ei umple liniștea
atît de scump răscumpărată
.
.
.
.
.
.
.
.
.
.

II

în casa oamenilor simpli
sălășluiește tăcerea
în casele sărmane
locuiește moartea
zîmbetul i-a părăsit pe oameni

Căci oamenii care așteaptă
oamenii care ascultă cum crește
oamenii care dorm cu ochii deschiși
nu rîd
Oamenii care se odihnesc sub pămînt
tac

Va veni și vremea

cînd plantele ale căror rădăcini și flori
se dezvoltă sub pămînt
spre soare vor zbura
.
.
.
.
.
.

III

În liniștea atît de scump răscumpărată
într-un orașel-fabrică se află un cimitir

Un cimitir roșu micuț
în mijlocul unui oraș ruginiu
mormintele sînt simple cu inscripții pe lemn
deasupra fiecăruia cîte o stea
În liniștea atît de scump răscumpărată
răzbat rîsetele copiilor care aleargă
fără să le pese de cimitir
Se-aude fiecare cuvînt drag
șoapta și respirația
În liniștea atît de scump răscumpărată

IV

Zăpada a aterizat deasupra orașului negru
în nămeți zace o pasăre albă adormită
În casa noastră e liniște
nevasta rîde în liniște
rîsul ei umple liniștea

Coroana părului auriu lucește
mîna o strînge la piept I-aud glasul
„Bat două inimi în mine acum“

I-aud glasul I-aud zîmbetul
Zîmbet fericit în liniștea aceasta

TIMPUL CARE VINE

(versuri din anul 1950)

DE DEASUPRA

Plutesc prin norii de deasupra casei
din ei viața-mi se pogoară

mă uit la cei negri
cum luminînd se prăvălesc
pe pămînt
mă uit la cei lăptoși care trec
de parcă nici n-ar fi fost

mă înalț în viață din ce în ce mai adînc
și mai larg
multă vreme norii cu privirea îi urmăresc
de deasupra
pămîntul de oameni în picioare călcat
din ce în ce mai mult îl iubesc

INTOARCEREA DIN PADURE

Cînd închid ochii aud
Glasul păsărilor și troznetul pinilor

Liniștea subțire a pădurii
Tulburată de al nostru rîs

Văd pădurea
Unde-am adunat cu voi mure
Trupul nostru atunci zglobiu
Și tînăr ca un pîrîu

Ne-am întors acasă
Cu buzele negre
Picioarele desculțe ca aripile
Luminau cînd fugeam prin praf

Se vede casa Fum
Plutește agale pe cer
Și mama în geam
Cu mîna streășină la ochi

N-AM CURAJ

Golit
de zîmbete și cuvinte
lovit
de simțămintele mici și de lucruri
• de dragostea neîmplinită
și de ura neîmplinită
acolo unde trebuie să strig
vorbesc în șoaptă

Cunoașteți acest glas
care se frînge în beregata uscată
ca o trestie
versurile vechi de pe mine cad
iar la altele noi n-am curaj să mă gîndesc
la o poezie nouă
pe care o poți presimți
în clipele fericite

VERSURI ȘI IMAGINI
(*Versuri din anii 1951—1952*)

POETICA

I

Curat e cîntecul
poetului
care slujește
o cauză dreaptă

El ocolește cimitirele
de vorbe și de icoane
Respinge recuzitele școlilor
palpează inima și lucrurile
scrie versuri simple

Se prăbușesc vorbele
din care lipsește dragostea
căci fără ea cîntecul nostru
e ca zumzetul insectelor
ca vopseaua fructelor de ceară
ca sunetul tablei de alamă
ca strigătele unui bețivan
ca tăcerea lucrurilor

Cîntecul fără dragoste
e mort

lumea îi întoarce spatele
indiferentă și aspră

II

Credeam
că vorbele sînt ușoare
ca un fulg
strălucitoare ca mătasea
rotunde ca genunchii fetelor
fără de grijă ca glasul păsărilor
credeam că vin
ascultătoare
la fiecare chemare
că se pot compune din ele tablouri
a căror multitudine de sensuri
ascund în ele bogăția...

YENDERAN

I. Glasul mercenarului

Am ucis un om
I-am înfipt baioneta în beregată
cu lopata i-am deschis țeasta
o grenadă l-a ciopîrțit
I-au rămas oasele albe
am ucis un om
am ucis o femeie
i-am luat căldura
căldura pe care o știți
i-am luat dragostea și trupul

Cauciucul și zincul
sînt materii prime strategice
m-a trimis aici firma
Harrison and Crossfield
și Rubber Agency
respectiv Thomas Berlow
Ascult ordinul
nu simt și nu gîndesc
Noaptea și ziua ucid
în somn și la lucru
omor un tînăr care înflorește
fără să mai dea roade
omor pe tatăl și pe mama lui
Ascult ordinul
mărșăluiesc
mărșăluiesc
curăț mitraliera
curăț baioneta curăț baioneta
de pete ruginii

*11. Yenderan orașelul care a dispărut
de pe harta Malayeziei*

Oameni fără acoperiș
deasupra capului
se uită unii la alții
cu ochi pustii
Yenderan a dispărut
de pe fața pămîntului
Soarele s-a înnegrit
în pădurile de cauciuc
• Yenderan a dispărut
de pe fața pămîntului
Capetele tăiate cresc
în pădurile de cauciuc

Nu se mai vede fumul
pe deasupra oraşului
Oraşul l-au dărîmat
mercenarii
a dispărut oraşul
cu bucuria lui simplă
cu case cu animale
cu mii de mărunţişuri
Yenderan a dispărut
de pe faţa pămîntului
Cu şcoala lui nu prea mare
şi un magazin de păsări
cu o firmă curioasă
şi cu strigătul cerşetorului
Yenderan a dispărut
de pe faţa pămîntului
Văd un oraş în aer
conturat în linii clare
văd un oraş în aer
cu drumuri contorsionate de jar
cu poteci în care gîlgîie
apa murdară
în care copiii dau drumul la nave
cu steguleţe albe
Yenderan a dispărut
de pe faţa pămîntului

Văd cum se înalţă
pe pămîntul ars
în falii tremurînde
ca nişte limbi
Yenderan
Fumul se înalţă deasupra caselor
deasupra bucuriilor sărmane

deasupra rîului de vorbe
văd luna
și îndrăgostiții care
își împart căldura
de la om la om
Copaci ramuri frunze
și nervuri argintii pe fiecare frunză
Yenderan respiră
respiră și trăiește
Frunza aceasta s-a înnegrit
chircită de jar
de sub frunză a țîșnit
o pasăre speriată
Copiii scriu pe cenușă
un singur cuvînt
furat și-acesta de vînt

III Orășelul Yenderan

Yenderan a dispărut
de pe fața pămîntului
Yenderan poate fi
poate fi numele unei plante
ori lumina care se reflectă
pe frunza tremurîndă
Yenderan poate fi
numele unui copilandru nenorocit
pe care nu-l mai caută părinții
Yenderan poate fi
numele unui circ ambulant
care vine la marginea orașului
și pleacă în zori
Yenderan poate fi
pasărea care se așează pe ram

Fie că-i frunză
fie că-i numele unui copilandru sărman
că-i numele unui circ ambulant
sau aripa unei păsări trecătoare
Yenderan a dispărut
de pe fața pământului
Yenderan
dacă-i un pîrîu
care a dispărut în stîncă
sau un fluture de-o zi
ori o fată ce-a fugit
printre copaci
dacă-i zîmbet ori lacrimă
Yenderan Yenderan
lumini și umbre a devenit
Au sădit capetele tăiate
în păduri de cauciuc
capete negre
guri care tac
Au sădit capete tăiate
în mine de zinc
gura care tace
Au sădit capete tăiate
pentru a speria libertatea

Despre care vorbește
tăcerea

AMINTIRI DIN COPILARIE

La lumina zilei
era vesel ca o pasăre

străpunsă de sulile luminoase ale soarelui
prin care circula sângele

Zmeul galben strălucea
în avalanșa de fum
ca ochiul unui balaur

Băiatul a crezut că-i pasăre
alerga după el prin luncile înverzite
și striga

În întuneric mă urmărește
respirația lui grăbită

Masa pe care-mi așez capul
e ca un trunchi de copac
tăiat

MARTOR

Tu știi că exist
nu intra cu forța
în odaia mea

ai putea numai să vezi
cum tac
deasupra coalei albe

Cum să scrii
de dragoste
auzind țipetele
celor omorîți și defăimați
cum să scrii
de moarte
uitîndu-te în ochii
copiilor

Nu intra cu forța
în odaia mea

Vei fi martorul
mut și stingher
al dragostei
care biruiește moartea

MOARTEA MICULUI BURGHEZ

Nu este o moarte subită

Nu este moartea soldatului
care lovit de pumnul glontelui
cu fața spre cer cade

Și nu e nici moartea țăranului bătrîn
care se-ntoarce în sînul pămîntului
calm de parcă ar veni la casa lui

Într-o zi
una din multe zile
care seamănă-ntre ele
ca două picături de apă
în plină lumină
sau în miez de noapte
începe agonia

Nu este o moarte subită

Cînd încetezi
de la o zi la alta
să urăști și să iubești
cînd descoperi calea de mijloc
atunci începe agonia

DORINȚA

In memoria lui Tadeusz Borowski

Aș vrea să vorbesc așa de colorat și de clar
încît copiii să alerge spre mine ca spre un parc
scăldat în soare și plin de lumină

Aș vrea să vorbesc azi atît de cald și de simplu
ca bătrînii să simtă că nu-s de prisos

Aș vrea să vorbesc așa încît vorbele mele
să prefacă lacrimile în zîmbete molipsitoare

Aș vrea să vorbesc azi liniștit și domol
ca oamenii să se poată odihni cu mine
să râdă și să plângă
să tacă și să cânte

Aș vrea să vorbesc azi aspru și mînios
ca să se găsească visele pierdute
Aripile smulse cîndva din brațe

Aș vrea să nu vorbesc
dar să făuresc vorbe
pe care să le prindă în mîini
oamenii.

CÎMPIA

(versuri din anii 1953—1954)

PRIMA DRAGOSTE

I

Aveam şaisprezece ani
mergeam prin parc
m-am rezemat de trunchiul unui copac
şi-am plîns

Nimeni nu mi-a făcut nici un rău
în parc era linişte
de unde atunci plînsul

Nimeni nu m-a întrebat de ce plîng
n-am spus nimănui nimic

Am fugit acasă
am strigat
sînt flămînd flămînd
dar eram îndrăgostit

• Am umplut casa de rîs
nimeni nu m-a întrebat
de ce rîd

Pe Maria am văzut-o
Am văzut-o pe Maria

O văd pe Maria
Merge la școală
într-un pardesiu maro
cu ghiozdan albastru

Merge în soarele de mai
trecînd prin razele de ploaie
prin minte mi se perindă
ca printr-un rîu de fum
mai clară
din an în an
pînă la dispariție

II

Aveam optsprezece ani
Alergam pe cîmp
în lumina galbenă
a soarelui de septembrie
cînd avioanele s-au pogorît
am văzut

Atmosfera apăsătoare
a cerului mecanic
atingînd pămîntul cu buzele

Aveam optsprezece ani
cînd am văzut-o pe Maria
goală

Niciodată n-am să pot înfățișa
frica ei
ultima răsuflare
din încordarea plămînilor scoasă
tremuraturul ei nu-l pot descrie
plînsul unei fete tinere
spasmul unui corp de fată
de care se apropia moartea
și nu dragostea

Flăcările i-au smuls rochia
zăcea pe cîmp
despuiată
în fum și sînge
mîinile mi-au înțepenit
mîinile care nu i-au atins
trupul ei viu
ochii spre cer i-am ațintit

Criminalul se înălța
argintiu și lucitor
ca un ac ce însăilează
cerul ireal
Zăcea dezbrăcată
în focul apocaliptic
în lumina gălbuie
stinsă a soarelui
în mijlocul orizontului fumegînd
în mijlocul primei zile
de război
• cu picioarele întinse
ca un miel alb
mort
în lungul brazdelor infinite

III

Țărîna
măoartă și pustie
ți s-a răpit un suflet

IV

Lacrimă de optsprezece ani
de sub cer
de pe pământ
lacrimă care cazi în această zi
în toate timpurile
de pe planetele și stelele
lacrimă ce străpungi cerul și pământul
ce cazi
în capitalele țărilor capitaliste
în Roma cea veșnică
lacrimă ce zbori
prin întunericul nopții
pe litoraluri de azur
în livezi de portocali
lacrimă ce cazi
în părul îndrăgostiților
cînd se adună
ca apele unor rîuri necunoscute

Criminalul s-a înălțat
argintiu și lucitor
fără nume inimă și chip

Dar i-am recunoscut pentru totdeauna
pe cei care l-au trimis
s-o ucidă pe Maria

1953

CIMPIA

(*Fragments*)

I

Numai în pieptul aspru
al realității
inima bate
și pîrîul de sînge
scaldă ca soarele
arborele verde
al vieții
Strîmt mai e în pieptul meu
mă întind ca ogoarele nesfîrșite
dornice de prefaceri și mișcare
să mă inunde

Oceanul vieții

• Prea mult am păscut pe luncile voastre
cimitire ale Morților
lăsați-mă în pace
aceasta-i treaba celor vii
riul negru să vă înghită

berbeci cu lîna albă
ce tremurați ca un ram de lumină în vis
berbeci de ghips
cu boturile ușor încleștate

Oceanul vieții

Deci trebuie să mergi
cu toți anii
cu imaginile văzute
cu peisajele părăsite
cu mîinile hitleristului pe obrazii fratelui
cu toate fețele morților
cu fețele viilor
„ale căror orbite erau ca niște inele
păstrate în negreală
pînă se scoate piatra scumpă din ele“.

Oceanul vieții

Deci trebuie să mergi cu toate fructele
cu toate culorile
roadelor
cu cuvintele
care n-au fost rostite
cu arborii negri
pe zăpadă
cu nopți
care vor veni
și cu cea pe care o avem

Învățații spun că vorbele grăite
se păstrează toate
în eter
că se mențin o veșnicie
în oceanul aerian
cu gustul și culoarea lor caldă

În mine însă sînt strînse icoanele
nedescrie
care n-au căpătat forma
și culoarea realității

Oameni cu buzele încleiate în gips

Ah cum răsare
cum crește în mine
sîmburele tăcut
al fructelor moarte
ce se îndreaptă spre lumină
străpungînd
glia oarbă a trupului meu
limba încheștată îndoindu-se

În ea se află cuvintele
celor zece poeți tineri
care au murit în Varșovia
ei nu mai văd
cum se înalță columnele
catedrala sfîntului Ioan
cum se ridică cea mai tînără catedrală
din Europa
floare gotică
încă umedă
sub cerul înmourat
al patriei.

În ea e strînsă șoapta
tinerelor fete
care nu vor mai dansa
în nopți de mai
sub coroanele arborilor
a fetelor
ale căror oscioare
și cranii tac în pămînt.

II

„Poetul spune că după Orfeu
mergeau copacii valurile mării și pietrele...
Zac în noapte
cu fața în negură
și simt pe inimă
greutatea capului tău
greutatea muntelui de gheață
să întreb oare
pasărea care zboară
cine vine după mine

Nimeni nu răspunde
cu teamă o întreb a doua oară
Cine vine după mine
aud Ce liniște bate
și nu trăiesc într-un clopot uriaș
fără limbă
întreb a treia oară
cine vine după mine.
Aud lacrimile
care curg în noapte
din ochii închiși
și nu mai adormim

Toate imaginile văzute
 peisajele în care am trăit
 mă părăsesc
 rămân cu una singură
 doar
 la lumina lămpii electrice
 văd oameni în tunici
 de culoarea pământului
 în mână țin castroane de tablă
 talere
 mulți stau
 cu mâinile prăvălite în jos
 unul lângă altul
 îngrămădiți într-o curte
 împresurați cu sîrmă ghimpată
 tac multe nopți și zile
 apoi în lumina lămpilor electrice
 văd iarba roasă din rădăcină
 și-aud o voce disperată
 La lumina zilei zace-n sîrmă
 o femeie
 cu degetele răsfirate
 din care a căzut o felie de pîine.

.

III

Pe strada Zabia
 din Polonia
 trece Roza
 • pe asfaltul denivelat
 pe lângă case cu stele-n poartă
 ale căror geamuri sînt prinse în obloane
 trece prin casa domnului

unde s-au încuibărit
pisici sălbatice
Merge printre decoruri luminoase
în această zi întunecată
suedezii neutri trec prin orașele voastre
prin casele teatrale și templele voastre
elvețienii neutri trec prin satele voastre
prin orașele voastre
curate ca lacrima

A trecut cum trec norii
pe cer și pe pământ fără urme

Am păstrat în mine
bătaia inimii ei
tăcerea ochiului
căldura și culoarea buzelor
zvîcnirea trupului
coapsele desfăcute
și umbra dragostei
forma capului
și întunecimea roșiatică a părului despletit
și soarele micuț din zîmbet
A trecut precum norii
dar de unde se pogoară umbrele lungi
incomensurabile

IV

Azi în casa mea
la zece ani după război
cînd aud pași
în noapte

întrerup scrisul
o clipă mi-e frică
de cincisprezece ani
sînt urmărit moaptea
le-aud respirația
caldă
duhnind a împuțiciune
pe lunci de mai
Bocancii scîrție
și centurile negre
Las tocul jos
și-mi opresc respirația
Eu omul
cu numere încrustate în piele
eu unul din cei mulți
îmi șterg sudoarea de pe frunte
cînd aud pași în noapte
și închid ochii
care au văzut prea multe

O trup uman
cea mai frumoasă țărînă.

V

Am în mine o noapte de iulie din livadă
cînd vîntul începea iar ploaia încetase
Un ghemotoc verde
bate în perete
Fugim noaptea
prin grădină
eu și fratele meu mort
Prin iarba umedă
fugim pe sub copaci

Văd gurile înconjurate de zîmbet
și mîna care ține poama
roasă
Simt gustul ploii
și-al vîntului
și luna rece se revarsă
pe ulciorul întunecat al pămîntului
După ani vine noaptea
noaptea ocupației
noaptea înfiorătoare noaptea lungă
îl văd pe fratele meu
cum pogoară sub pămînt
și dispare.

1954

INCERCARE

Uneori poezia
amintește
de mînuța sugarului
care vrea să cuprindă totul

Mînuța afundată
în lucruri
încearcă să apuce

Încercînd să cuprindă
fructul
forma lui desăvîrșită

degetele răsfirate
sînt prea slăbuțe
și fructul cade
din ce în ce mai greu
mai mare

GURA MEA

Ziua e pe sfîrșite

Cina se termină
cu spălatul dinților
cu un sărut
și cu așezatul lucrurilor

a fost deci o zi
dintre cele mai prețioase zile
care niciodată nu se va mai întoarce

Ce-am făcut

A trecut s-a scurs
din zori pînă în noapte
la fel ca cealaltă

- Zi a mea
unică
ce-am făcut
ce-am făcut

Dar poate așa o fi lăsat
dimineața să pleci
după amiaza să te întorci
să repeți cîteva mișcări
și multe lucruri să așezi

AMOR 1944

Despuiți dezarmați
cu buzele pe buze
cu ochii larg
deschiși

ascultînd

am plutit
prin marea
de lacrimi și sînge

1954

TATA

Prin inima mea trece
tatăl gîrbovit

N-a economisit în viață
n-a adunat
bob cu bob

casă nu și-a cumpărat
nici ceas de aur
avere nu și-a strîns

A trăit ca o pasăre
cîntînd
de pe o zi pe alta
dar
spuneți-mi
poate trăi atîția ani
un mărunț funcționar

Prin inima mea trece
tata
cu-o pălărie veche pe cap
fredonînd
o melodie veselă
E tare convins
că se va înălța la cer

1954

SUPRAUMAN

Ceea ce făurești
e scos din întuneric
De ce nu dorești
să te scalzi în lumină

Războiul deschide în mine
pleoapa
milioanelor de fețe căzute

Ce așezi acolo
ce ridici
de sînge mînjit

Așez cuvintele
vremurile le înalț
Ce mult mai durează
munca ta
neînsorită

E suprauman
să respingi
o lacrimă

PICTORIȚA DIN STARY SĄCZ

Curcubeul cenușiu al străduțelor
ca niște orbi nu-l băgăm în seamă
capetele rotunde ni le rostogolim
mai departe
mai repede mai gălăgioși.

Ea descoperă
culoarea tristeții și-a bucuriei
culoarea liniștei
culoarea dorului

cînd înclină capul
din părul ei negru
își iau zborul
păsărele

A REUȘIT IARAȘI

Janek are un an
merge-n patru labe
mă uit
într-o bună zi
și el
stă-n două picioare.
„Ei — mă gândesc cu ușurare —
a reușit iarași încercarea
veche de cînd lumea.“

FRAȚII DIN PIATRA

*„Liegen und Ruhen
in einer Gruft
Unter diesem Stein“*¹
spun literele gotice
ascuțite ca sabia

din catedrala Sfîntului Iacob
de la Nisa

Doi frați din marmură
doi băiețași
Johannes și Friedrich
au murit în aprilie și mai
în urmă cu trei veacuri

¹ Sub piatra aceluiași cavou stau și se odihnesc (germ.).

stau nemișcați
într-o comnată din marmură
și se țin de mînuțele lor reci

Zgomoțul a fost groaznic
cînd orașul a fost atacat
din nord vuiau sirene
numai lumini
și flăcări
de parcă tot sîngele
era vărsat
pe străzile pustii

Cădeau clopotele
din turnurile crăpate
ale catedralei Sfîntul Iacob
limbile s-au izbit de pămînt
în pivnițe se sufocau copiii
vechea piață ardea ca un cărbune
într-un fum amar
stins

Johannes avea zece ani
iar Friedrich patru
au murit în aprilie și mai
spun literele gotice
ascuțite ca săbiile
se uită frații micuți
cum în jur
se schimbă
lumea celor mari

DIN VIRFUL MUNTELUI

Stăteam în vârful muntelui
iar la picioare
aveam o vale

parcă era o floare a soarelui aprinsă

căsuțele și furnalele
caii tractoarele mașinile trenurile
ca niște boabe
oamenii pe câmpie și pe drum
ca niște furnici

cu un zîmbet blînd
am observat
viața universului în miniatură

cînd am început să cobor
creșteau casele și fabricile
creșteau copacii și animalele
creșteau oamenii
m-am apropiat
le-am văzut chipurile
mișcările
le-am văzut ochii și gura
• culoarea ochilor și forma gurii
contururile chipurilor
m-am apropiat
am auzit cuvintele și culoarea lor

Seara
am stat în odaia unui om
pe care l-am văzut
prima dată
în valea însorită

de-acolo părea o furnică
mă uitam la eforturile lui
cu-un zîmbet blînd
cu zîmbetul pe care singur
nu mi l-am putut explica
iar el micuțul
căra după el
învelișul umbrei

acum s-a apropiat de mine
trecutul acestui om
copilăria și tinerețea
tinerețea în mine petrecută
în tranșeele războaielor
cătrănit
chipul pe care s-au prelins
luminile și umbrele
soarelui din Italia
zăpezile din Alpi
amintirile focoarelor femei meridionale
se apropie prezentul
viitorul
acum mă înconjura
viața lui cenușie lungă
răvășită și tare
ca rădăcina unui copac
lumina lui
s-a deschis în fața mea

ascunși fiind în ea
fiii
pierduți în război
m-a înconjurat prezentul lui
cu grijile mari și mărunte
cu bucuria argintie ca un spic de secară

Imaginea zărită din vârful muntelui
m-a cuprins și-a crescut

TURNUL DE FILDEȘ

Cu capetele plecate
pe care cade praful și cărunțeala
cu fețele veștejite
Pe labe de catifea
cu ghearele ascunse
aleargă în jurul
turnului prăvălit

L-au construit de la vîrf
din curcubeie și din trandafiri
fără temelie și fără pereți
iar cînd s-a cutremurat pămîntul
turnul s-a dărîmat și pe mulți i-a îngropat

•
Cei care au scăpat aleargă în jur
pe labe de catifea Și tremură ca varga.

CAP ÎN VID

De crezi că ești
un cap frumos
înfipt
pe culmi

de crezi că ești
capul rotitor
al torsului încremenit
ce se scufundă în glia
din sînge și bălegar

de crezi că ți-e dat să te rotești
prin spațiile pure ale intelectului
unde de jos abia străbate
murmurul îmbulzelii
și freamătul maselor

dacă crezi așa ceva
ești un cap năuc

care se clatină ușor
în văzduhul pustii de oameni

ești capul
ce va fi dat jos
și aruncat

RĂSPUNS

*„Edel sei der Mensch
Heilreich und gut!“¹*

Ce vrea de la mine
poezia
renunțare
înstrăinare și melancolie
Să trec prin gloată
ca prin cer

Dacă poezia-mi cere
melancolie și înstrăinare
renunțare și disperare
mă lepăd de ea
Oare dragostea pentru soție
dragostea pentru copilul
căruia-i cumpăr
hăinuțe
grija pentru mamă
oare aceste simțăminte umane
să distrugă poezia

Clădește atunci una nouă
din simțămintele tuturor
din cuvintele simple
și-ndepărtează din om
tot ce-i animalic și zeificat

¹ Să fie nobil omul, / Și ajutător, și bun !

Trebuie oare să fug
de-acasă noaptea
pe furtună
să mor
într-o gară
unde la megafoane
sînt enumerate orașe necunoscute

Mă uit la fumul ce urcă
vertical peste acoperișurile plate
ale orașului meu

Mă uit la maldărele de zgură
în care focul mai pîlpîie
văd zilele negre de muncă
care se frîng în planuri limpezi
ca cristalul

în case luminate : Oamenii
pe care îi iubesc
cărora le-am dăruit ochii și mîinile
mă răsplătesc

Căci fiecare și-ar dori să cuprindă
mîna întinsă a semenului său
și noaptea
nu degeaba suspină

POEM DESCHIS
(Versuri din anii 1955—1957)

POEM DESCHIS
(Fragment)

Prima amintire

Ea se odihnește alături
tôt mai slabă
îmbătrânind
fără nici un reazim în ea
fără nici un reazim din afară
toată descoperită
de cicatrici plină după desfătări
plină de cicatrici după răni
după dragostea pentru copii
Uitându-se la ea
el își amintește de copilărie
de vecinul ce prindea șobolani
într-o colivie de fier

venea la șobolan
cu-o suliță de oțel
și-l înțepa
la răsăritul soarelui

Zidul

• Prin zidul acesta
construit împreună
de pe o zi pe alta

adăugînd cîte un cuvînt
după tăcere
să trecem nu putem

zidiți
cu propriile mîini
murim de sete
auzim cum alături
se mișcă ceilalți
auzim suspine
strigăm după ajutor
pîna și lacrimile fug
înăuntrul trupurilor noastre
.

L u m e l u m e

Ce-a fost ascuns
se va găsi

dăm spectacol
pentru maturi și copii
soldați studenți
și gospodine

de jur împrejur stau oameni
se evită și vorbesc
rîd și dau din cap

Tu ți-ai pus
coarne colți și gheare

eu o limbă lungă și ascuțită
tu te bați în piept
înghiți cuțite
rupi lanțuri
îmi frîngi inima

stau în cap
mergem în mîini
femeia cu inimă de aur
bărbatul cu ochi de copil
femeia și bărbatul
într-o persoană

lume lume
nicăieri nu s-a mai văzut
o asemenea minune
o asemenea minune

lume lume
așteptăm o fărîmă de dragoste
miluiți-ne

G l a s u r i

Se rănesc și se chinuiesc
cu tăcerea și cu vorba
de parcă ar avea în față
încă o viață

• fac asta
de parcă ar fi uitat
că trupurile lor

pot să și moară
că interioarele omului
pot fi ușor distruse

cei neîndurători
sînt mai slabi
decît plantele și animalele
pot fi răpuși de-o vorbă
de-un zîmbet
dintr-o privire
.

CORTINE

I

O țesătură tumultoasă de glasuri
înconjoară oamenii și lucrurile

cuvintele sînt ca niște cortine
care cad
în liniște
arătîndu-și formele și culorile

cortina copilăriei
țesută din mulți sori
din pîrîiașe copaci păsări
din gesturi și mîini
cade din guri și din cuvinte

cortina tinereții
nori de alamă și negri
se ciocnesc peste câmpuri tăcute
sîngele se prelinge pe fața pămîntului
se afundă speranța verde

II

Cortina copilăriei

mîinile pline de dragoste
care agață prima cortină
mîinile mamei
dau pîine și lapte
ațîță focul
și deschid lumina
cortina copilăriei
primul brad
prima zăpadă
foc apă aer pămînt
frica cu ochii mari
cortina copilăriei
urși dansînd
căței jucîndu-se cu sticle
nas roșu de clovn
moartea cu coasă
fachir străpuns de săbii lucitoare

cuvintele sînt cortine
care cad în tăcere

III

Cortina tinereții
din fulgere și nori
din munți de cristal
castele de gheață
din inimi roșii dansînd
din capete arzînd

descoperirea lumii

inimi zdrobite
frunți de aramă
cinste necinstită
dragoste batjocorită
mocirlă împutită
măscărici pe tron
pădurea care s-a urnit din loc
și s-a pus pe foc

nori de alamă și negri
se ciocnesc peste cîmpurile tăcute
inima se zbate printre coastele ascuțite
se schilodește inima
în care sălășluiește spaima
sîngele se prelinge pe fața pămîntului
țîșnește speranța
se naște viața

cade cortina tinereții
zdrențuită
de pe cer pe pămînt

Noiembrie 1954 — octombrie 1955

MAI REPEDE

E mare distanța
care desparte
pe cei care se uită
la acel om
vocea pînă aici nu răzbate
și văd doar mișcări
repetate

mișcări întunecate
pe un ecran alb

cineva străbate camera în lung
mîinile în sus le ridică
își frînge palmele
cu degetele fața-și atinge

ce s-a întîmplat

avea gura deschisă
poate a strigat după ajutor
e deschisă gura fricii
și gura zîmbetului
gura durerii
și gura desfătării

• ce s-a întîmplat acolo

- s-a prăvălit lumea
unui om
fericirea întregii vieți
zace în ruine acum
mișcându-și astfel mâinile
clădea ce nu se putea împreuna
n-a putut găsi oare
un dram de speranță

a căzut un om
prinzându-se de beregată
ce-a făcut acel om
ridicând mâinile
o fi luptat ori s-a predat
s-a pogorît în adâncuri
ori din cădere s-a înălțat

oamenii fugeau
apropiindu-se
cînd mâinile i le-au descleștat
aveau fața
ca o oglindă spartă

August 1955

PIINE

Pîinea
care ne hrănește și ne încîntă
care în sînge al poporului se preface

poezia lui Mickiewicz

de-o sută de ani ne hrănește
aceeași pâine
cu forța simțămintelor
sporită

1955

TRUPUL

Mi-am smuls trupul
din foame foc și război
aplecat asupra-i
i-am urmărit fiecă mișcare

M-am lepădat de mine
mi-am păstrat trupul

Iată-l orb și înstrăinat
voi putea căra oare
această povară

LEMN

Hristosul de lemn
din misterul medieval
merge în patru labe

plin de așchii roșii

într-o cunună de spini
cu capul plecat
ca al unui câine bățut

cîte mai înghite și lemnul

URARE

Bătrînul s-a uitat atent
repede și greoi
de jur împrejur
și-a ridicat mukul de țigară
călcat pe caldarîm
de-un tînăr ce și-a văzut
mai departe
de drum

Dă doamne
să te plouă
bătrîne
cu țigări egiptene
și trabuce parfumate

Îți urez ca lumea vrăjmașă
care zi de zi
pînă la os te-a ciopîrțit
îți urez ca lumea aceasta
să îmbrace forma
unui papuc călduț

1954

MUNTELE DE AUR

Prima dată am văzut munții
cînd aveam douăzeci și șase de ani

N-am rîs
n-am strigat
uitîndu-mă la ei
vorbeam în șoaptă

Înapoiindu-mă acasă
am vrut să-i povestesc
mamei
cum sînt munții

Noaptea
mi-a fost greu să-i povestesc
totul arăta altfel
și munții și vorbele

Mama tăcea
poate ațipise
obosită

• În nori
a apărut luna
muntele de aur
al oamenilor sărmani

1953

CHASKIEL

Se jucase cu copiii de-a baba oarba
cunoștea toate colțurile
și toate ascunzișurile
lumea o știa ca pe propriul buzunar

e atît de ușor să te ascunzi
în pivniță în magazie în pod
în umbră la soare
pînă și-n gaură de șoarece

au venit nemții
cu cruci de fier
în fața oamenilor s-au așezat
cu cravașe negre

Chaskiel
mai bătrîn pe zi ce trece
se gîrbovise
în halatul prea lung al lui taică-său
cu steaua pe mîneacă
se apropia de mormînt

în ziua aceea
a-ncercat să se ascundă
ca un greiere într-o crăpătură
ca nimeni să nu se supere
că-i pe lumea asta
nu respira

toate ascunzişurile bune
s-au deschis
toate colţurile
toate adăposturile
l-au predat morţii

zăcea ca un vierme
pe zidul tare de piatră

l-a ascuns
marea roşie

LASAȚI-NE ÎN PACE

Uitați de noi
de generația noastră
 trăiți ca oamenii
uitați-ne

noi am invidiat
plantele și pietrele
am invidiat cîinii

aș fi vrut să fiu șobolan
îi spuneam atunci

aș vrea să nu mai fiu
să adorm aș dori

și să mă trezesc după război
spunea ea cu ochii închiși

uitați de noi
nu ne întrebați de tinerețea noastră
lăsați-ne în pace

CUVINTUL

Lui Jerzy Tchorzewski

I

Acest cuvânt rostit
fără voie
înghițit pe jumătate
a crescut în mine
a vuit în lumea
dintr-o dată pustie

s-a rupt din mine
mă gonea din loc în loc
îmbrăca diferite culori
sensuri forme

vroiam să-l prind
să-l imobilizez să-l înghit
dar el se înmulțea
invadând chipurile altor oameni
cărți dulapuri

monumente
trupuri de femei
carnea pîinea

semăna spaimă

nu-l puteam recunoaște
spus din gură în gură
cu ambiguitate
s-a ascuțit
în sabia cu două tăișuri
strălucitoare

am căutat salvarea
în desenele copiilor
unde oamenii seamănă cu pisicile
și umblă
cu jobene verzi pe cap
unde sorii sînt negri
și pătrați
unde

am căutat salvarea
în dicționare
reciteam cu speranță

proroc
promontoriu
• prosciere
protocol
prici
principal
protoplasmă

mă ascundeam în stilistică
printre coprofagi difuzoare
satirici filateliști suporteri
în expoziții de canari
în cartoteci
în viețile mucenicilor
printre aștri
printre picioarele femeilor
în mersul
trenurilor

buzele nopții și ale zilei
s-au deschis

II

Așez alături pe mese
pătrate albe și negre
ca pe tabla de șah
Oare există
vreo compoziție mai limpede

III

Cerul atîrnă deasupra mea
ca ouăle curbate transparente
în care soarele galben
hrănește
o picătură de sînge

în lumină
capul meu cade

o dată și încă o dată
parcă ar fi un pietroi

înfipt în pământ
în patru labe
ridic capul

IN PLINĂ VIAȚA

După sfârșitul lumii
după moarte
m-am trezit în plină viață
am construit viața
oameni animale peisaje

aceasta e masa am spus
aceasta-i masa
pe masă se află pîine cuțit
cuțitul servește la tăiatul pîinii
cu pîinea se hrănesc oamenii

omul trebuie iubit
am învățat zi și noapte
ce trebuie iubit
am răspuns : omul

•aceasta e fereastra spuneam
aceasta-i fereastra
lîngă casă e grădina
în grădină văd un măr

mărul înfloreste
florile cad
fructele apar
se coc

tatăl meu culege mere
omul care culege mere
e tatăl meu
pe pragul casei stăteam
bătrîna aceea
care duce capra de sfoară
e mai necesară
mai prețioasă
decît cele șapte minuni ale lumii
cînc gîndește și simte
că nu-i necesară
e un criminal

acesta-i om
acesta-i pom
aceasta-i pîinea

oamenii se hrănesc ca să trăiască
am repetat
viața omului e importantă
viața omului are o mare importanță
valoarea vieții
întrece valoarea tuturor obiectelor
pe care le-a creat omul
omul e o mare comoară
am repetat cu îndărătnicie

aceasta-i apă am zis
am mîngîiat valurile cu mîna
și-am vorbit cu rîul
apă am zis
apă bună
eu sînt

omul apei i-a vorbit
i-a vorbit lunii
florilor
ploii
i-a vorbit pămîntului
cerului
și păsărilor

pămîntul a tăcut
cerul a tăcut
cînd a auzit glasul
care izvora
din pămînt apă și cer
acesta a fost glasul altui om

1955

REABILITAT POST-MORTEM

Morții își amintesc
de indiferența noastră
morții își amintesc
de tăcerea noastră
morții își amintesc
de cuvintele noastre

Morții văd gura noastră
cînd rîdem cu ea pînă la urechi
morții văd
trupurile noastre împerecheate
morții aud
plescăitul limbilor noastre

Morții văd stadioanele
corurile și pe cei care scandează

Toți cei vii sînt de vină

Vinovați sînt copilașii
care au oferit buchete de flori
vinovați sînt îndrăgostiți
vinovați sînt

Cei care au fugit sînt vinovați
și cei care au rămas
și cei care au spus da
și cei care au spus nu
și cei care n-au spus nimic

Morții îi numără pe cei vii
morții nu ne reabilitează

FORME

1958

FORME

Formele acestea bine făcute odinioară
totdeauna ascultătoare gata să accepte
materia moartă poetică
de foc și miros de sînge speriate
s-au rupt și s-au împrăștiat

asupra creatorului s-au aruncat
l-au făcut bucățele și-l poartă
pe străzile lungi
pe care au mărșăluit odată
toate orchestrele școlii și procesiunile

carnea care mai respiră încă
plină de sînge
e hrana
acestor forme perfecte
se adună așa de strîns deasupra ofrandei
că nici tăcerea nu mai pătrunde
afară

Decembrie 1956

VERS NECLAR

(*Fragmente*)

In memoria lui L. S.

Am spus că sînt animal
ai spus că animalul meu ești
am spus că sînt întunericul
mi-ai spus că o părticică din mine ești

am spus că nu te cunosc
dar în tine vorbeam
am fugit de tine
purtat de tine

am spus că sînt o umbră
ai spus că ești umbra mea

pot aștepta și pot pleca
te pot omorî
că ești în mine

am fugit fără să știu
că alerg după tine
e bine că nu ești
și niciodată nu vei fi

vreau să mă întorc
să vorbesc cu cei vii
vreau încă o dată să mă leg
în noduri firave

ah cît de ușor
îmi dă drumul din mîini

ah lumina mea
bine că pleci
ah lumină bună
bine că pleci

lumină mare și inumană
bine că nu mai ești
și nu vei mai fi niciodată

IOV 1957

Pămîntul cerul trupul lui Iov gunoi
cerul gunoi
ochii gunoi
gura

tot ce-a început din dragoste
și ce-a crescut s-a copt
ceea ce s-a înveselit
în gunoi s-a transformat

pămîntul cerul trupul lui Iov
roza gunoi
gura gunoi
cerul

ceea ce a fost înconjurat de mîngîieri
ceea ce a fost îmbrăcat în demnitate
ceea ce s-a ridicat
a căzut

pe cer pe soare
pe buze în liniște
se plimbă muște

Iulie 1957

DEMOLAT

Toate amintirile imaginile simțămintele cunoștințele
noțiunile învățămintele din care eram compus
nu se mai leagă unele cu altele
nu mai alcătuiesc un întreg
care să mă reprezinte
mai plutesc cîteodată pe malurile memoriei mele
și-mi ating pielea
mă pipăi încet cu ghearele tăiate
Nu voi minți
nu mai sînt întreg
am fost spart și demolat
cine să se plece asupra-mi
pe cine interesează aceste cioburi
eu singur sînt tare ocupat
cine își poate aminti forma interioarelor mele
în amestecătura aceasta
în mișcarea febrilă
pe coridorul în care mii de uși se închid și se deschid
cine deschide forma care

n-a lăsat urme nici pe creta albă
nici în cărbunele negru
de mă întrebați repede
nu-mi pot aminti

unii zic că trăiesc.

August 1956

IN GRABĂ

Citea o carte
în lumina după-amiezii
într-un oraș puțin cunoscut
din Europa centrală

în cealaltă emisferă
întunecată acum
doi oameni
își așteptau sentința

undeva departe trecea un tren
în cameră era lumină
putea fi ora treisprezece
a simțit
că trebuia să se hotărască
că trebuia să facă ceva
imediat
a așteptat doar douăzeci de ani

știa că trebuie să aleagă
că-i ultima clipă
vrea să plece

dar nu și-a putut aminti
despre ce e vorba
a uitat
tot mai mult

alți oameni se foiau pe-alături viori
se nășteau și mureau în grabă

Decembrie 1956

SINT UN REALIST

Acum toți așteaptă poștașul

Băiatul cel mic ține în mână un melc
și strigă „melc melc codobelc“
băiatul de șapte ani
stă pleștit lângă masă
și spune
„îngerii există tăticule“
mama pregătește cafeaua de orz
„cum o rezolv cu părul acesta
— zice —
aș vrea să cumpăr așternături noi pentru tata
cele vechi s-au subțiat ca sita
în fiecare dimineață bătrînul se trezește
tot în fulgi“

Iau un măr de pe masă
plec la birou
acolo am să scriu poezii concrete
de douăzeci de ani mă chinuiesc
cu-o poezie

sînt realist și materialist
numai că uneori obosit
inchid ochii

1957

SCRISOARE CATRE CANIBALI

Dragi canibali
nu v-aruncați privirile de lup
asupra oamenilor
care întreabă dacă aveți în compartiment
un loc liber

Înțelegeți
și alți oameni au
două picioare și pe ce să stea

Dragi canibali
așteptați o clipă
• nu călcați în picioare pe cei slabi
nu scrișniți din dinți

înțelegeți
oamenii sînt mulți vor fi
și mai mulți
avansați deci un pic
mai cedați

Dragi canibali
nu cumpărați toate lumînările
șireturile și macaroanele
Nu vorbiți întorși cu spatele :
eu mie pe mine mă
stomacul meu părul meu
bătătura mea pantalonii mei
soția mea copiii mei
părerea mea

Dragi canibali
să nu ne mîncăm
de-a binelea
că nu vom învia
de-a adevăratelea

1957

ÎNȚÎLNIRE

Tot mai des mă întîlnesc cu morții
sînt extrem de vii
au gurile deschise vorbesc mult

unii din ei fac spumă la gură
de parcă ar mânca săpun

în ultima vreme m-am întâlnit cu mai mulți morți
care stăteau rînduri rînduri pe scaune
aveau chipurile îmbujorate
rîdeau aplaudau stăteau
supărați se ridicau
și plecau de bună voie în excursie

printre vechile cadavre
se strecurau tinerii
inocenți
tare preocupați
dădeau din mîini și din picioare
cărau cărucioarele primeau noi
posturi și neveste încă destul de calzi

numai un răposat bătrîn cu experiență
mi-a făcut un semn
șmecherește
și chiar a mai încercat să se nască
din nou
în ochii celor adunați aici.

Noiembrie 1956

(La Congresul Uniunii Literaților, la Varșovia)

ATTIT DE LARG DESCHISE

•
Mîinile i-au fost atît de larg deschise
și de departe
că stînga a atins copacul desfrunzit la orizont

dreapta cu pumnul strîns și mică
s-a ascuns în palmele mamei
Capul avea forma unui geamantan
negru și lung
din care vioara era scoasă
Dinții erau așezați vertical
între ureche și ochi

Claia aceea cu smocul de păr în vîrf
zăcea în interioarele lui transparente
roz și albastre

Fratele lui
născut de aceeași mamă
a părăsit Europa înainte de-a izbucni războiul
De cealaltă parte
a oceanului
trage acum din trabuc

1957

JOCURI

Și ce dacă mîine
vine sfîrșitul lumii

Într-un orășel slovac
la picioarele unui nor uriaș
stă un omuleț
cu mustăți galbene
care bate-ntr-o tobă

Un băiețuș
care umblă cu bicicleta
îl ascultă cu o ureche
cu cealaltă ureche roz
e pe valea dintre munții albaștri

o fată ce privește
în oglinzi
e între cer și pământ

un bărbat serios cu nevasta lui
puși pe treburi exacte
creează un om nou

e un profesor învățat
deocamdată seamănă
cu un căluț

încă din embrion alături de trunchi
și de picioare se pot descoperi :
ochelarii umbrela diploma
catedra și o concepție de viață

Cel mai bine se comportă nebunii
construiesc cuiburi pentru păsări
cresc copii
sădesc pomi în pepiniere
învăță gramatică
în schimb
oamenii în toate mințile
se joacă de-a bombele cu hidrogen

CONVORBIRE CU PRINȚUL

1960

*
* *

Mi-a legat cineva mîinile

dar pe drum las semne

aceasta înseamnă pasăre
acesta e cerul
aceasta înseamnă pasăre
fără cer
fără aripi
fără ochi

acestea nu sînt mîini făcute să zboare

MOTIVAȚIE

Lui J. P.

Lucrul
evenimentul

abia izolat
separat

inchis
devine luminos
așcutit
clar și apropiat
nu față de „adevăr“
ci față de sine

Începe să trăiască
în forma lui inițială
sau mai degrabă în nici o formă
căci forma-i
ceea ce a rămas
aruncată în afară

știu
că nu vreau să fiu nimic
cu nimic să nu fiu comparat
pentru a apărea
mai arătos
pentru a mă exprima mai elocvent

1958

INTOARCERE

Printre lucrările mele sînt și unele
cu care nu mă pot împăca
trec anii
și nu mă pot împăca
nu mă pot dezbara de ele
sînt proaste dar sînt ale mele
eu le-am făcut

trăiesc departe de mine
indiferente și moarte
dar va veni clipa când toate
se vor aduna la mine
și cele reușite și cele nereușite
cele șubrede și cele trainice
cele batjocorite și respinse

se vor aduna toate la un loc

SE POATE

Mi-amintesc că odinioară
poetii scriau „poezii“
încă mulți mulți ani
se mai pot scrie versuri
și de asemenea se pot face
numeroase alte lucruri

OM NOU

Om nou
e acesta acela
această acea
conductă de canalizare
care lasă să treacă prin ea
totul

POSIBIL

Aşa de mult merg
pe-aceste străzi
aşa de mult mă învîrtesc
printre case
gări baruri
aşa de mult merg
printre ziduri
pîna mi se pare
că mă pierd

printre diferite
denumiri mărunte
amintiri idei
firme

poate pe bancă
sau în vagon
sau în sala de aşteptare
am să arunc acest
nou-născut
într-o cutie de pălării
şi-am să fug

aici a fost în cale
un indicator.

PICĂȚELE ALBE

În ziua de 20 august a plecat de-acasă
și nu s-a mai întors
o bătrînă de optzeci de ani
bolnavă de amnezie
îmbrăcată într-o rochie albastră
cu picățele albe

cei care știu ceva
despre soarta dispărutei
sînt rugați să...

FRICA

Frica aceasta e mare
metafizică
a funcționărașului mărunt
cu mapă

cu cartotecă
cu anchetă personală
cînd m-am născut
din ce trăiesc
ce n-am făcut
în ce nu cred

ce fac aici
cînd voi înceta să mai mă prefac
unde am să mă duc
după aceea

SOLICITUDINE

Pămîntul s-a cutremurat
s a mișcat ca un sobol uriaș
erau
de vii îngropați

ascult
cuvintele amintirilor tale

mă uit la burta
femeii tale
în care copilul s-a mișcat

scoși din ștreang
ne zîmbim
binevoitori și cordiali

STATUI

- Statuile noastre
au o dublă semnificație
și forma unei gropi

monumentele noastre
au forma
lacrimii

statuile noastre
le-au clădit sobolii
sub pământ

statuile noastre
au forma fumului
se înalță direct la cer.

1958

COMPLETARE

Partea aceasta
spre oameni întorsă
cu toate că-i ștearsă
schimbătoare falsă
dă o imagine
despre forma mea

cealaltă parte
nimeni n-o cunoaște
nu vede niciodată
lumina zilei
pînă la moarte și după moarte
nimeni n-o atinge

partea aceea
pe care doar eu o cunosc
trăiește ascunsă
dar trage spre partea
vizibilă
și prin ea intră-n contact cu lumea

mirată
distrată
speriată

strigă
cînd a apărut ceva
care nu seamănă cu el
el e cu totul alt om
în înfățișarea-i cunoscută
a apărut un contur nou
ambiguu
care surprinde
și completează

MOARTEA

Zid geam
pe la ușă
glas de copil

afară-i strada
un tramvai
intră regele Irod
diavolul și moartea

dau regelui un zlot
și scot tot cîrdul
afară

moartea este
adevărată
se uită de jur împrejur
și-ameninșă cu degetul

PASAREA

Omul acela
cu ochii închiși
a fost aruncat în foc
peste o clipă îl va pîrjoli viața
pielea lui transparentă
prin care se vede o pasăre
va atîrma între
mesele celor două cafenele

sub soare și sub stele

MICA PUBLICITATE LIRICA

Pline de demnitate
și discreție
sînt animalele sălbatice

rănite de moarte
schilodite
pleacă se ascund
în locuri necunoscute
și mor

în schimb
diferiți tipi
din domeniul liricii
dau anunțuri la ziare
că mor
scîncesc primesc bani
și mor de nenumărate ori

apoi stau prin cafenele
bîrfesc
se împroașcă cu amărăciune
se bușesc
cu frunțile lor de alamă
pe deasupra meselor
în zăngăneală și zornăială

nevestele
cu-un gest patetic
și lipsit de gentilețe
arată cui trebuie
pe gladiatorii afundați
în tărîța propriului creier
iar ei zîmbesc dulce și acru
rezolvîndu-și astfel
nevoile lor lirice

PERSUASIUNE

Nu te teme
aceasta-i camera ta
vezi masa și șifonierul
un măr pe masă
de mobilă ți-e frică
prostuțule
domnul acela n-o să mai vină

Ți-e frică de scaun
de slova din ziarul vechi
te prostesti
exagerezi
vrei să te remarci

Zîmbește
domnul acela n-o să mai vină
uită-te în ochii noștri
nu te ascunde pe la colțuri
nu sta la perete
nimeni nu-ți spune
să stai la perete

vorbește

In iarna anului 1958

COMPARAȚII NOI

Cu ce compari
ziua
cu noaptea oare
cu ce compari
mărul
cu-o împărăție oare
cu ce compari
trupul
noaptea
liniștea
între guri
între
cu ce compari ochiul
mîna în întuneric
dreapta cu stînga
dinții limba buzele
sărutul
cu ce compari
fesele
părul
degetele de la mîini
respirația
tăcerea
poezia
lumina zilei
și noaptea

STRĂINUL

- Ce vrea
străinul acela
de cine întreabă
acel necunoscut

cu siguranță s-a rătăcit
spune că pe noi ne caută
dar nu ne știe numele
pe cine căutați
nu locuieste aici
e vreun bețiv
poate un nebun
îmi tot spune
că pe noi ne caută
dar noi nu știm
cine-i el

Nu pot intra
în casa voastră
în locuință
spuneți
că nu mă cunoașteți
că sînt un străin
vă uitați mirați
puțin speriați

Pe voi vă căutăm
în acest oraș uriaș
care crește
se dezvoltă
pe voi vă caut
în această insulă
pustie
nu m-am înșelat
voi sînteți
oameni
semenii mei

pot rămîne cu voi
o zi
o noapte
sînt om
nu sînt străin
uitați-vă la mine
prin vizor
nu luați lanțul de la ușa
țineți-o încuiată

sînt obosit
vreau să stau la masa voastră
ne cunoaștem doar
de la începutul erei noastre
sînt foarte obosit
trebuie să vă povestesc
despre mine despre voi
vreau să vă spun
că nici un fel de taine nu sînt
nu așteptați

TRANDAFIRUL VERDE

1961

LUPTA CU INGERUL

umbra aripilor a crescut
îngerul a cîntat a strigat
iar nările lui umede
au atins
buzele și ochii mei
ne-am bătut pe pămîntul
bătătorit cu ziare
pe mormanele în care
scuipatul sîngele și fierea
stăteau amestecate
cu gunoiul cuvintelor

umbra aripilor a crescut
și ele erau
două
de la o ureche la alta uriașe
de culoare roz
de ambele părți ale corpului
printre nori
gunoaiele noastre au umplut
terenul
doborîndu-mă pînă la urmă

aici și-acolo
aruncate
poți să-ți imaginezi interiorul
dintr-un roi
fără matcă
începem să trăim din ce în ce mai singuri
distanța de la om la om
sporește sub lumina neonului
în orașele supraaglomerate
frecându-ne unul de altul pînă la sînge
trăim ca pe o insulă
locuită de cîteva ființe
rămînem cu cîtiva din cei apropiați
dar ei pleacă
fiecare pe plaiurile sale
luînd cu ei
aspiratoare tablouri proaste
femei copii
motociclete frigidere
un anumit bagaj
de cunoștințe
cenușă pseudonime
cîteva rămășițe ale esteticii
credința
ceva zeificat
ceva în genul dragostii
iar alții
pleacă la peșterile lor
cu carnea în dinți
cei mai slabi rămînînd
pe la baruri și pe la mese
iar cei mai slabi
se sprijină pe umbrele cuvintelor
dar cuvintele acestea sînt așa de transparente
că vezi prin ele moartea

.

împiedicîndu-mă orbindu-mă scuipîndu-mă
cu cuvînte
vorbind optimist

s-a urcat în cerul poeziei
l-am prins de un picior
și-a căzut pe mormanul de gunoi
de sub zid

cu ochii ațintiți în lumină
sînt aici
ființă omenească

1959

TRANDAFIRUL VERDE

...bobocul trandafirului a înflorit verde...

I

Marile orașe
cresc
supraaglomerate
ca să le depopuleze
fluxul
și refluxul
așa sînt de-apropiate
una de alta
banchizele de oameni
că le vezi descompunîndu-se
iar cuvintele fărîmițîndu-se

II

În mine
e ceva
de nedescris
ceva e în mine
ceva ce n-a fost
și crește
nu aceasta nu crește
se apropie de gât
și ce ajunge e rigid
pe mine mă umple Nu
nu știu exact
bine că uit
dar Nu există
vorbește ca lumea
e oare dragostea
nu Nu este frica
e oare ura
ideea e așa de searbădă
Nu nu este idee
aceasta e aproape pretutindeni
fie că se furișează pe lângă tine
fie că merge deschis
că tace ori că-i elocventă
că strigă de departe
o încă e departe
da da
aceasta e încă foarte departe
spune-mi adevărul
că-i încă departe

dar ceea ce-mi spui
e-n mine deja
alături aici

și-acolo
dar aceasta n-a fost în mine
știu că n-a fost
știu că n-a fost
iar acum e deja în tine
ți-ajunge la gât
nu simți nimic
spune-mi repede
cum e în tine
negru sau alb
întunecime ori lumină
muțenie ori hărmălaie
nu spui nimic
spune-mi că Nu
este departe
spui că fugi
nimic nu vorbești
spune
nu poți vorbi
nu nu mă tem că niciodată
n-am văzut asta
poate o să ne mutăm
în altă parte
să vezi că totul va fi bine Nu
spui că nu-i alt loc
că nu ne putem muta
nimic nu spui
spun că nimic este în noi

1959—1960

MORMÎNTUL LUI DANTE LA RAVENNA

Dante
Aici nu-i nimic
E pustiu numai
Excursie ochelari verzi
ochi roșii buze albastre
păr portocaliu
capete de tot felul
Mergem apoi mai departe
Vă rog
Unul după altul
Se uită printr-o crăpătură
Acolo unde nu-i nimic
Dantis poetae sepulcrum
Un invalid fără picioare
care stă-ntr-un colț
spume rușinat
Asta e totul
nu mai e nimic altceva
Lanțuri de oțel
O coroană de bronz
Virtuti et Honori.

PÎNĂ LA INIMA

Am văzut
un bucătar specialist
vîra mîna
în botul animalului
și prin trahee

ajungea cu laba
pînă la bojoagele
oii
și-acolo pe viu
apuca inima
o strîngea cu degetele
și o scotea
dintr-o singură smucitură
sigur că da
era un specialist

1959

PROPUNEREA A DOUA

Opera
terminată
trebuie sfărîmată
iar cînd se solidifică
în locurile unde se atinsese cu realitatea
scoateți-i elementele de legătură
întîmplătoare
provenite din imaginație
restul asamblați-l
cu tăcerea
sau lăsați-l dezlegat
după terminarea
lucrării
dați la o parte
temelia
pe care se sprijină
— deoarece fundamentul deranjează mișcarea —

și-atunci edificiul
se înalță
iar peste o clipă
va zbura
deasupra realității
cu care pînă la urmă
se va ciocni
această
izbitură
va fi începutul altei vieți
al unei opere noi
care-i străină de realitate
și o surprinde
o sfărîmă
o transformă

și ea însăși se supune apoi
transformării

Am aruncat peste sicriu pămînt
peste ochii deschiși
în lumină

s-a uitat la ei
dintr-o parte
• intrînd
mai adînc

în limba patriei a rămas
ca un copilăş
la sânul mamei

nu l-am smuls
nu l-am aruncat
creşte

MARTE

O odaie

stă în ea o familie
compusă
din cinci sau şase persoane

una citeşte o carte
una se uită la fotografii
una îşi aduce aminte de război
una doarme una pleacă
una moare în linişte
una' bea apă
una rupe pâinea
Janek scrie litera A
desenează un cavaler cu pinteni albaştri
una se pregăteşte să zboare pe lună
cineva a adus trandafiri păşari peşti
ninge
bate clopotul

sosește Marte
cu sabia
se umple odaia
de flăcări

COLIBA

Eu colibă pentru morți
aici și-au găsit ei
ultimul refugiu

mâinile le-aveți întinse
luați-mă
nu-mi dați drumul

am rămas deschis
și-am locuit
în ceva răcoros
pustiu
întunecos

aceasta este
lumina lor
cea veșnică
aceasta-i iertarea păcatelor
învierea trupului

■
aceasta-i viața veșnică

DESPOVARARE

A venit la voi
și spune

că nu sînteți răspunzători
nici pentru lume nici pentru sfîrșitul ei
v-au luat povara de pe umeri
sînteți ca niște păsărele
ca niște copilași
jucați-vă

și se joacă

uită că
poezia contemporană
înseamnă luptă pînă la capăt

1959

PRICHINDEII

Acum copiii vin în fugă
și dau buchetele de flori

toată lumea zîmbește
toată lumea iubește copiii

omul acela cu bot de vulpe
se apleacă spre o fetiță
o ridică în brațe

oare o ridică cu dinții
sfîșiindu-i gîtul firav
înalță în mîini un îngerăș
cu labele în mînuși
înalță copila în sus

din botul vulpii curge sînge
iar zîmbetul pe buze se prelinge
dictatorul adoră copiii
copiii stau în tribune
colorați ca niște păpuși

de ce adulții nu sînt copilași
adulții sînt copii răi
trebuie să-i pedepsim
să stea în genunchi pe coji de nuci
să copieze de o sută de ori
drept pedeapsă Gîndesc deci exist

Soarele luminează dar plouă încet
vrăjitoarea stă la pîndă
viața-i ca o luncă
pe luncă sare ministrul în negru
ca o lăcustă verde
șeful spionajului înalță un zmeu
șeful Siguranței
împreună cu Jan și Margareta

împletesc coronițe
cu flori de nu-mă-uita

ministrul Goebbels
le-a otrăvit copilăria
fără să-i întrebe dacă vor
să moară în vizuinile de beton

în iarbă se aude un miorlăit de poet
copiii gravi cu tristețea în glas spun
voi domnilor distrați-vă
noi am vrea să trăim

AM SCRIS

Am scris
o clipă sau un ceas
o noapte am scris
pînă ce furia m-a cuprins
tremuram și năuc
m-am așezat alături de mine
ochii în lacrimi mi s-au împăienjenit
am scris atît de mult
pînă ce deodată am remarcat
că nu mai am în mînă pana

GLASUL ANONIMULUI

1961

GLASUL ANONIMULUI

Aşa de mult mi-am modelat
chipul
după forma şi asemănarea
nimănui
mi-am machiat faţa
după forma şi-asemănarea
tuturor
încît s-a şters pînă la urmă conturul
nu mai seamănă între ele
cuvintele mele.

ET IN ARCADIA EGO

(Fragment)

„ne aflăm la sfîrşitul unei epoci
moare muzicianul cum a murit şi poetul“
poetul care a dispărut gîndeşte
femeia-i ca o floare
lasă această frumoasă

veche comparație
deoparte
floarea care zîmbește
floarea care se teme
floare la pălărie
floare care se vinde
floare care înflorește și se ofilește
femeia-i femeie
cuvîntul devine trup
trupul umple noaptea
de la un mal la altul
femeia-i o floare
lasă această
veche comparație
deoparte

NIMIC ÎN MANTAUA LUI PROSPER

1963

CINE-Î POET

poet e cel care își aruncă cătușele
și cel care nu scrie versuri

poet e cel care își aruncă cătușele
și cel care cătușe își pune

poet e cel care crede în ceva
și cel care să creadă nu poate

poet e cel care a mințit
și cel care dezmințe

poet e cel care a căzut
și cel care se ridică

poet e cel care pleacă
și cel care nu poate pleca

DESPRE ANUMITE PROPRIETĂȚI ALE AȘA-ZISEI POEZII

De pildă

poezia își pierde puterea
după miezul nopții
un pic de oboseală
o schimbă de nerecunoscut
o transformă într-un pumn de cuvinte
lipsite de viață
în ceva monstruos
ca o sorcovă
așa cum îi dragostea carnivoră

poezia își pierde văzul
după miezul nopții
și la prînz
după masă

poezia nu există
la naștere
și la moarte

nu există poezie
la ora 22
în ziua de 1 mai 1961

în omul rece
nu e poezie
și nu e poezie
în omul fierbinte

se poate dezvolta
în cel călduț
în cel călduț poate trăi

poezia se prelinge
prin crăpăturile nenorocirilor,

HRĂNIND PEGASUL

În memoria lui Leopold Staff

S-a născut un mînz
orb
în sînge
cu aripile strînse

limbi de foc l-au înconjurat

să învețe să zboare a început
în patru labe
cu aripi grele
de lemn

frînt de oboseală
îl hrănește o femeie
îi dă
în palmă
cuburi de zahăr

albe
negre
trandafirii

și ascunde de el
cît poate
cuvintele lui
Frederic Christian Hebbel

poezia e sinucigașă

1962

*
* *
*

În catedrală
în trandafir
în plumb
spatele tău alb
se desprinde din întuneric

cînd ți-ai ridicat chipul
gura plină de dinți
a sîngerat

luminau
în partea cealaltă
buzele descleștate

plutind șoapta pătrunde
în pîlnia urechii umede
încălzită de trupul tău

mișcatul limbii

buzele se deschid
tăiate cu barda

de la întunecime
în lungul corpului
pînă la coloana vertebrală albă
a dimineții
se trezește
oarbă în orbeală
dorința
născîndu-se
mînă în mînă
limba se naște în gură
părul
mîinile
prin păr degetele

AL TREILEA CHIP

1968

DIN AUTOBIOGRAFIE

anul nașterii
locul nașterii
Radomsko 1921

așa
pe-această filă
din caietul de școlar al fiului
mi-e scrisă autobiografia
a mai rămas puțin loc
au rămas câteva pete albe

numai două fraze am tăiat
dar am adăugat una
după puțin timp
voi mai adăuga câteva cuvinte

întrebi de evenimente
de date importante
din viața mea
întreabă-i de asta pe alții

autobiografia mea s-a terminat
de cîteva ori
uneori mai bine alteori mai rău

1965

RISETE

Colivia a fost atîta vreme închisă
c-au ieşit singure
păsările din găoace

păsările așa de mult au tăcut
pîmă ce colivia s-a deschis
ruginind în liniște

liniștea a durat atît de mult
că din gratiile negre
au țîșnit rîsete

POEM SCRIS ÎN ZORI DE ZI

Lui J.I.

Scriu acest poem
în cenușa afînată
• în liniștea fără lumină
ca într-un cocoș
de mucegai ce sporește

hîrtia
incoloră
sub mîna mea
nemărginită
se luminează

morții
sînt transparenți
prin ei văd
marile orașe Gurile
masa cartea cana
floarea galbenă

aud zîmbetele
dispărînd

și iar devin tot mai denși
împînzesc universul

26 iulie 1965

PRIMUL ESTE ASCUNS

primul copac

nu-mi amintesc
nici numele
nici mediul
în care creștea

nu-mi amintesc
dacă l-am cunoscut

cu ochiul
cu urechea
dacă foșnea
dacă mirosea
sau ce culoare avea

dacă mi-a venit în cale
pe soare
sau pe zăpadă

primul animal

nu-mi amintesc
căldura glasului
forma

toate animalele
au un nume

numai al primului
este ascuns
necunoscut

1965

LEAGAN

Pământul
leagăn plin de cenușă

plin de morminte
ca un fagure de miere
mormînt lîngă mormînt
cu morții
nu prea adînc îngropați

ca o gură
ruptă din viață

LIRICA DIN LAUSANNE

Crucea fără brațe
dragoste fără credință

poetul

pe malul apei mari
curată și moartă
așteaptă să vină
șarlatanul

poezia-i
o rană deschisă
ultima zvîcnire a singelui

imaginea înțepenită
a lumii

VISUL LUI IOAN

Ioan a adormit
în inima Maestrului

în el se vedea
și fața lui Iuda

chipul Domnului îl săruta

arborii erau acoperiți
cu frunze și flori
pe ascuns fructul
se cocea
și cădea

Trezit
a văzut că dragostea și ura
sînt ca mîna stîngă
care nemișcată
se odihnește
la sîn

1962

ȘI CALUL AR FI RIS

Torturarea lucrurilor
n-are viitor
nici schingiuirea

mașinilor de cusut și de spălat
a televizoarelor și a tractoarelor

în copilărie am văzut
un cal bătut
care plîngea

poetii care vor veni
după existența mea
cea lungă și fericită
— învinuit de un Optimist
c-am ocolit în versurile mele
trivialul cuvînt
moarte —

deci poeții care
vor veni
n-au să-l vadă
pe cărăușul sălbatic
cum își schingiuia calul

cu toate că s-ar putea
să rămînă surprinși
văzînd un șofer
cum lovește cu piciorul
în capota mașinii

dar asemenea scenă va fi
lipsită de sens și
și de valoare umană

Îmi ieși
 din ochi despuiată
 scoicile aspre
 ale genunchilor
 cu miezul roz
 se deschid
 noaptea
 aripa albă
 de înger
 se închide încet
 și roua sărată a dragostei
 acoperă
 pielea

*
 * *

Trupul meu

animal domestic
 de patruzeci de ani
 se umple de zarvă
 se deschide
 face semne neclare
 primăvara
 iar în amurgul zilei se îmbulzesc
 • păsările
 albe și grele
 în mine

cu sîni rotunzi
și orbi

țipă și bat din aripi

LEDA

Leda cu umeri
și coapse
tari

Leda își strîngea
trupul vînjos
de pasăre

că capul dat pe spate
cu zîmbetul tainic
absentă
a plecat

am rămas
rupt de ea
alungat

de pe buzele mele
de pe limba mea
sînge curge

1965

INTR-O LIMBĂ NECUNOSCUȚĂ

Vindea fructe

cuvintele ei
erau zăvorâte pentru mine

i-am arătat
o rodie
și-am rugat-o
să mi-o desfacă

miezul
copt
sîngera în soare

pe buze
i-a străfulgerat un zîmbet umed
împovărat
de dinți și de limbă
de cuvinte
ce-aveau un gust necunoscut

NIMIC

• Noaptea
cuvîntul nimic
crește și se înmulțește
brusc

ziua
cuvîntul își pierde
din lăcomie

se împlîntă în viață
precum cuțitul în carnea vie

STRĂPUNGERE

moartea
străpunge viața
ca o rază de lumină
prin păienjenișul
dintre ușile
camerei deschise

muribundul s-a mutat
multă vreme țipînd
căutînd o scăpare
s-a potolit

moartea devoră conturul
altor chipuri
care încarnează oase

DE LA O VREME

De cîtiva ani
poezia se stinge
mai repede ca oricînd

Am observat
că versurile noi
publicate în reviste
putrezesc
după două trei ceasuri

poetii morți
sînt repede uitați
cei vii
scot din ei
în grabă
cărți noi
de parcă ar vrea
să umple cu hîrtie
o gaură

PE MOTIVE MEXICANE

Lui J. Zych

Am văzut o marionetă mexicană
jucărie pentru copii
o păpușă infernală
care tremura toată
argintie
schelet de mort
făcut dintr-o ață invizibilă

- schelet care se mișcă
care saltă și rîde
ca o paiată
din copilăria mea

am văzut masca morții
ca o sorcovă
ca un buchet de nuntă
la pieptul miresei

am văzut moartea
din hîrtie și paie
zgîlțîindu-i craniul
din zahăr și ciocolată

totul vesel de jur împrejur
dansînd ușor
ca la o mascaradă
printre focuri reci
în bubuitul petardelor
se plimbă moartea
moartea adevărată
zvîcnindu-i în corp
sîngele potolit
cald

CAPITULAȚIE

Lui H.M.E.

pe toate
turlele visurilor mele
deasupra cuvintelor
și a tăcerii
flutură steaguri albe

în ura mea
în dragostea mea
în poezie
am abordat
drapele albe

pe toate zidurile
pe toate peisajele
pe trecut
și pe viitor
steaguri albe am abordat

pe chipuri
pe nume
pe înălțări și căderi
flutură steaguri albe

la toate ferestrele
se revarsă steaguri albe
în mâini țin

drapele albe

1966

POEM PATETIC

li vor huli pe poeți
veacuri de-a rîndul
au șters pămîntul și stelele
veacuri de-a rîndul
își vor șterge și propriile chipuri

Poetul îngropat de viu
e ca un rîu freatic
păstrează în el
chipuri și nume
speranța
și patria

Poetul defăimat
aude voci
își aude glasul
se uită
ca un om trezit
la miezul nopții

Însă minciuna poetului
se dezvoltă
se înalță
cît Turnul Babel

e monstruoasă
și nu moare

1967

CORRECTURA

Moartea nu va îndrepta
într-o strofă nici măcar un vers
ea nu-i o corectoare
nu-i o doamnă binevoitoare
precum o blîndă redactoare

o metaforă proastă e nemuritoare

un poet slab care a murit
rămîne un poet slab mort

plicticosul și după moarte plictisește
prostu și-n mormînt
mai spune prostii

ÎN TEATRUL UMBRELOR

Din crăpătura
dintre mine și lume
dintre mine și obiectul
de la distanță
dintre subiect și adjectiv
încearcă să țîșnească
poezia

trebuie să construim
astfel de unelte
să alcătuim astfel de forme
încît să ne sprijinim pe ele
și pe cuvînt
ca pe două țărături
care se îndepărtează
• neîncetat

astfel sfișiată
încă o dată încearcă
să apropie
să compare
să unească
să iasă
la suprafață

eu plec

1963

VERS NOU

Lui K. W.

Fiul se trezește
ce faci
mă întreabă

eu
nu fac nimic
răspund

și-aud în mine un glas plictisit
va veni cineva
veți fi șterși de pe fața pământului
mucegaiuri limbute

îmi ascund
chipul răvășit

corectez
versul nou
inutil

1965

DESPRE FEMEILE BATRINE

Îmi plac femeile bătrîne
femeile urîte
femeile rele

sînt sarea pămîntului

nu le e scîrbă
de rămășițele lumești

cunosc și cealaltă față
a medaliei
a dragostei
a credinței

dictatorii vin și pleacă
mint și se distrează
pătîndu-și mîinile
cu sîngele ființelor omenești

femeile bătrîne se scoală în zori
cumpără carne fructe pîine
deretică fac mîncare
stau pe stradă cu brațele încrucișate
și tac

femeile bătrîne
sînt nemuritoare

Hamlet se zbate în plasă
Faust își joacă rolul ingrat și ridicol
Raskolnikov lovește cu toporul

femeile bătrîne sînt
indestructibile
zîmbesc cu indulgență

moare un zeu
femeile bătrîne se scoală ca de obicei
în zori
cumpără pîine vin pește
moare civilizația
femeile bătrîne se scoală în zori
deschid geamurile
curăță murdăria
moare un om
femeile bătrîne
îi spală cadavrul
îngroapă mortul
sădesc flori
pe morminte

îmi plac femeile bătrîne
femeile urîte
femeile rele

ele cred în viața veșnică
sînt sarea pămîntului
scoarța copacului
sînt ochii blînzi ai animalelor

văd la dimensiunile lor adevărate
lașitatea și eroismul
mărimea și micimea
toate pe măsura nevoilor
unei zile obișnuite

fii lor descoperă America
mor la Termopile
sînt crucificați
cuceresc Cosmosul

femeile bătrîne pleacă în zori
la piață
cumpără lapte pîine carne
fac mîncare
deschid geamurile

numai proștii rîd
de femeile bătrîne
de femeile urîte
de femeile rele

Căci ele sînt femei frumoase
femei bune
femeile bătrîne
sînt ca un ou
sînt misterul fără mistere
sînt bila care se învîrtește

femeile bătrîne
sînt mumiile
pisicilor sfinte

sînt mici
zbîrcite
izvoare secate
fructe
grase ori ovale
ca Budha

cînd mor
din ochi le curg
lacrimi
care se împreună
cu zîmbetele de pe buzele
fetei tinere

1963

LARVA

Sînt mort
cum n-am fost niciodată
așa de legat de viață

maxilarele mi s-au înțepenit atît de mult
în beregățile calde
în articulațiile
în pulsurile începuturilor
degetele mele
s-au deformat
în caldele
în caldul

sînt mort
dar niciodată încă
n-am vorbit atît
despre viitor
despre viitorul care ne așteaptă
despre viitorul fără de care viața
pare a fi imposibilă

și-așa m-am obișnuit

Eu care mă usuc
sînt obișnuit să mă mișc
vreau mișcare mă mut
din loc în loc
învîrtindu-mă
între Paris și Pekin
între Roma și Moscova
între Varșovia și Hamburg
mă împart
tot mai repede și arătos

•
asurzit
ascult în același timp

muzica tuturor epocilor
orbit
aud toate sunetele
văd tablourile tuturor școlilor
eu mortul

fac în grabă
forme noi
care se îmbucă
sfărîmate
în alte forme se transformă
mort cum sînt
nu-mi place tăcerea

apreciez mîncarea și băutura
dau atenție
programului zilnic
trăiesc în toată plenitudinea
sînt atît de viu
că nu-mi pot închipui
cum aș muri
de două ori

eu mortul
atît de ocupat
revin întruna
știind că totdeauna
se pleacă
cu un fragment din întregul
întregului
să fiu eu oare o larvă a noului

REZUMAT

Mă uit pe fereastră
ploaia se află în coroanele întunecoase
ale copacilor
prin iarba de lucernă
strălucitoare
îi povestesc fiului meu despre Hamlet
îi vorbesc despre duhul care
despre șobolanul de după perdea
despre vorbărețul cumsecade
tatăl unei fete nebune

mă gândesc la șoldurile albe ca laptele
ale Mamei regine
la tainele observate
de fiul ei matur
dragostea
s-a născut și-a putrezit în el
a trebuit să o otrăvească
a trebuit să o taie
ciopârțind-o cu sabia orbește
a trebuit să o roadă
și-a ros-o
a trebuit să o înece
ca pe un câțeluș orb
și-a condamnat la moarte
o fată nevinovată
dau informații neclare
despre viața lui Shakespeare
între un om pe pământ
află
c-a existat dramaturgul englez
plouă aud râsete

în camera cealaltă
roade un șoarece în perete
în păduri mușchii cărunți
se umflă că oamenii înecați
întrebarea -
pe care și-a pus-o
prințul danez
am ocolit-o
e o glumă prea simplă și înfiorătoare
pentru omul zilelor noastre.

1963

CORTINELE ÎN PIESELE MELE

Cortinele
în piesele mele
nu se ridică
nu cad
nu acoperă
nu descoperă

ruginesc
putrezesc foșnesc
se destramă

cea dintâi de fier
a doua din cîrpă
a treia din hîrtie

cad
bucată cu bucată

pe capetele
spectatorilor
actorilor

cortinele
în piesele mele
atîrnă
deasupra scenei
a sălii
și-a garderobei

chiar și după sfîrșitul
spectacolului
cortinele
se lipesc de picioare
foșnesc
piscuiesc

1967

MÉLIES

Prestidigitator
directorul teatrului Robert Houdin

S-a născut în anul 1861
a murit în 1938

• a turnat 400 de filme
de scurt metraj

dintre care
în 1898
Crucișătorul Maine
apoi
Procesul lui Dreyfus
Ioana d'Arc
Faust
Veacurile civilizației

a fost dat uitării

restul vieții și l-a petrecut
într-o prăvălie
de păpuși

și l-au reamintit

pe mine mă interesează
lunga perioadă
de la ultimul film la moarte
perioada petrecută
în prăvălia de păpuși
convorbirile lui
cu copiii
modul în care prezenta
păpușile vechi și noi
trăgînd de sfoară măscăricii
cum răsucea mașinile și locomotivele

cum dădea ordine
soldaților de plumb

regret că în anul 1938
n-am putut
lua un interviu lui Méliès

Mergeți la cinematograful
domnule

FRANZ HALS

Hals cerșetor
biografie cufundată
în beznă

istoria zdrențelor despăduchiate
din azilul de noapte
de după colț
sau de sub zid

niciodată *in trono*

precum Rubens
Velásquez
Van Eyck

bănuie

el își recâștigă demnitatea
cu-o singură privire

în portret

GASELNIȚA

Slabi
trăim în cercul închis
al chipurilor
al slovelor și numelor

alții ne definesc
ne clasifică
ne prind în bolduri

știm că trebuie să lucrăm
să spargem cercul fals
să plecăm

dar rămânem

la Aden
în anul 1880
Rimbaud
și-a comandat o serie de cărți
printre care
Lăcătușul perfect
Micul tâmplar
sau altele de genul acesta
manuale școlare
despre arderea cărămizii
și despre topirea sticlei
și-a lumînărilor
despre minerit
despre sudura metalelor
despre zidărie
și canalizare

aşa a plecat
acesta
dar şi el
strîngea parale
să se întoarcă acasă
după ce omorîse poezia

dorea să-şi întemeieze o familie trainică
să se dedice
educaţiei fiului
(care avea să devină neapărat
un om nou minunat)
şi-a propus totodată
să-şi satisfacă
stagiul militar
şi aşa mai departe
şi aşa mai departe

asta-i frumos

dar spuneţi-mi ce să facă
Rimbaud
la cincizeci şaizeci
la optzeci de ani

ce fel de cărţi
să mai comande
unde să plece
ce să ardă
ce să părăsească

NAȘTEREA UNUI NOU POEM

Prin noapte
merg la trap
două poeme aruncate
unul în fața celuiilalt

formele acestor poeme
moderne
exacte
cu miezul luminat
comode avangardiste

se lovesc
oarbe

devastarea
imaginilor
fărâmițarea
închistarea
strivirea
întrepătrunderea
agonia formelor
întrerupe linia
înăbușe răsufarea
zdrobește cuvintele
plămădește contururile

ciocnire
noul poem

poemul al treilea
se naște în agonie
plutește pe apele fertile
ale omenirii

cancerul
zîmbind enigmatic
ascuns
pregătit
pe neașteptate
să prolifereze

1967

RADIOSCOPIE

în mine mă mișc
mai mare
în acest peisaj întunecat
ascunsă fiind imaginea

a doua
copilăria
cîmpia albă pustie
larg deschisă
în liniște și depărtare
acolo apare
lumina

două chipuri negre
și somnul

1967

AM INCHIS

Am strîns palma
pumn
am oprit
umbra

printre mîini
zboară
printre degete
trec

încă mai beau
încă mai vorbesc
flăcările de foc

scrisorile vin întruna
„*sie streiten in der Küche
über eine gestohlene Wurst
und stören mich*“¹
a scris la 16.3.1913
Franz Kafka
într-o epistolă de dragoste
către Felice Bauer

telefoniez pe la morți
îmi deschid îmi închid
ușile
deschise

¹ Ei se ceartă în bucătărie pentru un cîrnat furat, și mă deranjează (germ.).

în cuiburi părăsite
se încălzesc
fluturi galbeni
păienjeni
Te-am îndemnat să
vizitezi Italia însorită
dar ai murit săptămîna trecută
și-ai fost înmormîntat

1967

CUNOAȘTERE

Nimic niciodată nu va fi
explicat
nimic egalat
nimic recompensat

nimic niciodată

timpul nu vindecă niciodată
rănile nu se cicatrizează
cuvîntul nu intră
în locul cuvîntului

mormintele nu se vor umple cu iarbă
morții mor
și nu înviază

lumea nu se sfîrșește

poezia se rostogolește
în continuare
spre Arcadia
sau în partea cealaltă

LA PLECAREA POETULUI ȘI-A TRENULUI PERSONAL

Lui Jerzy Lisowski

Nu știe
care va fi ultimul lui vers
și
cum va fi în lume
prima zi fără poezie

cu siguranță va ploua
la teatru vor juca Shakespeare
la prînz va fi ciorbă de roșii

sau la prînz va fi supă de tăiței
la teatru vor juca Shakespeare
și va ploua

muzele nu i-au dat garanția
că dîndu-și ultima suflare
va spune ceva constructiv
clar
mai multă lumină și așa mai departe...

POEZIA MEA

nimic nu lămurește
nimic nu tălmăcește
la nimic nu renunță
nețărnuirea n-o cuprinde
speranței nu-i dă viață

nu creează reguli noi de joc
la distracții nu participă
are locurile ei
pe care trebuie să le completeze

dacă nu-i o vorbire ezoterică
dacă nu se exprimă original
dacă nu trezește mirare
probabil că așa trebuie

este supusă propriilor nevoi
propriilor posibilități
și limite
singură se întrece pe sine

nu ocupă locul alteia
și nu poate fi înlocuită de alta
e deschisă tuturor
și lipsită de secrete

are nenumărate sarcini
cărora niciodată nu le face față

1965

REGIO

1969

AMINTIREA UNUI VIS DIN 1963

L-am visat
pe Lev Tolstoi

zăcînd în pat
uriaş ca soarele
cu coamă neţesălată

leul

i-am zărit
capul
iar de pe faţa din tablă învălurită
se prelungea neîncetat
lumina

deodată s-a stins
s-a-ntunecat
iar pielea mîinilor şi-a feţei
era aspră
crăpată

precum coaja stejarului

„Ce-i de făcut ?“
l-am întrebat

„Nimic“
mi-a răspuns

de pe toate brazdele feței
din toate ridurile
m-a împrăștiat lumina
un zîmbet uriaș strălucitor
s-a aprins.

1968

GHIMPELE

nu cred
nu cred de cînd mă trezesc
pînă adorm

nu cred de la un mal la altul
al vieții mele
nu cred atît de deschis
de profund
cum credea de adînc
mama mea

nu cred
cînd mănînc pîine
cînd beau apă
cînd iubesc trupul cuiva

nu cred
în templele lui
în semnele capelanului

nu cred în străzile oraşului
în câmp în ploaie
aer
în bunăvestirea azurie

citesc poveştile lui
simple ca un spic de grâu
şi mă gîndesc la zeul
care n-a rîs
mă gîndesc la cel micuţ
care sîngerează
în scutecele albe
ale copilăriei

la ghimpele care sfîşie
în ochii şi gura noastră
acum
şi-n clipa morţii

LA SUPRAFAŢA POEMULUI ŞI ÎN MIJLOC

(*Fragment*)

Predoslovie la poem

Incert şi atent
dezmembraţi cuvintele

dezbrăcată imaginea de imagine
formele de culori
tablourile de simțăminte
pînă la rădăcină
pînă la limbajul suferinței
pînă la moarte

Sînt versuri
interioare
și versuri exterioare
sînt versuri finite portabile
aruncate la suprafață
de cunoștințe și rutină
clare precum cristalul
în raze
ca lumina
și sînt altele
cursive somnoroase
întunecate

IARBA

Și-n rosturile zidurilor cresc
acolo
unde se înalță
acolo
unde sînt împreunate
chiar și pe-o cupolă

• acolo ajung
semințele oarbe
de vînt purtate

printre crăpături
în liniște
mă înmulțesc încet
și aștept zidurile să se prăbușească
ca în pământ să se prefacă

atunci năpădesc peste
chipuri și nume

1962

GEANTA

atîta vreme am căutat
un obiect corespunzător
de comparație

din clipa în care a intrat
mîna întîrziindu-mi
a trecut o jumătate de an

chipul acestei dame bătrîne
seamănă cu o geantă închisă
din piele
de crocodil

plasa de riduri
se strînge pe la colțuri

gura
se deschide
ca un fermoar
două rînduri de dinți albi

deschisă
toată
văd în geanta de damă
dormind
mărunțișuri femeiești priviri
gesturi zîmbete

1968

ACELAȘI CHIP

chipul poetului
deschis plin de liniște

același chip
și cu totul altul

de pe perete
mă urmărește
o mască

cu o privire
aspră
pustie

1968

Realitatea
pe care am zărit-o
prin geamul murdar
din sala de așteptare

am văzut-o
față în față

slab
m-am întors
de la slăbiciunea mea

mi-am revenit
din vis

pe nisipurile
vorbelor mele
careva a desenat semnul
peștelui
și-a plecat

1969

ELEGIE

Lui Vasko Popa

Străbatem o alee din parc
îmbătrânim după fiecare cuvânt
cu pasul frunzei

stingându-ne vorbim blînd
despre trecutul poeziei

sînt poeți care se sinucid
alții scriu despre moarte

eu îmi omor poezia
și văd mai clar

Cînd va bate ceasul Poeziei Noi ?
voi încerca să-ți spun Tîe și Mie

- Cînd ultimul poet
va fi primul poet
iar primul ultimul
cînd versul rău
va fi un vers bun
iar versul bun
un vers rău
atunci va bate ceasul
poeziei noi

Rîzi fratele meu
te plictisește retorica mea searbădă
cubică
să mergem la masă
îmi place ciorba de fasole

O femeie
care nu mai este femeie

trece pe lângă noi și râde
de una singură
cu buze
prin care nu mai circulă
sînge...

a auzit din prezicerea mea
ultimele vorbe

Wrocław 1975

PATRIA

chipul patriei

patria-i craina copilăriei
locul nașterii
țara-i cea mai apropiată ființă

orașul orașelul satul
strada casa curtea
prima dragoste
pădurea de la orizont
mormintele

în copilărie se cunosc
florile plantele cerealele
animalele
cîmpiile luncile
cuvintele roadele

patria rîde

la început patria
înseamnă
atît cît întinzi mîna

dar mai tîrziu crește
sîngerează
și doare.

BOCANCI ȘI VERSURI

„Azi m-am sculat tîrziu
n-am mai putut să scriu
am terminat de cusut bocancii“

azi m-am sculat devreme
nu știu să cos bocancii
am început să scriu poeme

într-un rîs general
din toate părțile
a-nceput să mi se dea
hălci de carne

•
iese încet
sulița din sac
conținutul din formă

și versu-i slab
că nu seamănă a vers
dar și bocancii tăi Taică
nu erau buni de nimic

așadar scriu mai departe
versul se rupe
ca un șiret vechi
„vreau să spun că muzica
nu-i o chestiune de morală
din nou spun că plăcerea aceea
e cu puțin superioară
mîncării“

te-am îndemnat să ici sparanghel
căci tu n-ai pus limba
pe carne
„nu pot să mănînc cadavre“

m-am strecurat Ploaie
o mîzgăleală a Lovei
retranscrisă de fete

(Lova a pierdut la cărți
cincizeci de mii)
ceva mă obligă să scriu
sub orice formă

Taică vorbesc cu tine
în genunchi rogu-te
să te înduri

doar și bocancul
are forma lui
fără formă bocancul nu-i bocanc
am păcătuț
cu gîndul cu vorba
am părăsit forma
și drept pedeapsă
• am rămas formalist

acum
se-aude că și spațiul nemărginit
e cîș și finit

1977—1978

POVESTIRE TRAUMATICĂ

Rozîndu-și unghiile
atinge buzele

zîmbetul început timid
acum zece ani
a luminat încet
grădina întunecată
murdară
de sub Wawel

• fulgerul a izbit
în car
a orbit rîul

a dat contururi
turlor de smarald
de pe dealul de cretă

umbra care n-o prinzi
între zîmbete
și priviri
între buze
și ochii
puțin închiși

părul adunat
în batic
zîmbetul speriat
se-așează pe mobilă
pe perete
pe geam

stăm
și dintr-odată parcă se stinge
lumina

vorbesc pe dibuite
sînt bănuir
că nu-i cunosc cuvintele
ea a fost în partea întunecată
pe care o vizitez în somn
și mă trezesc speriat

chipul ei se chircește
ridurile-i se usucă

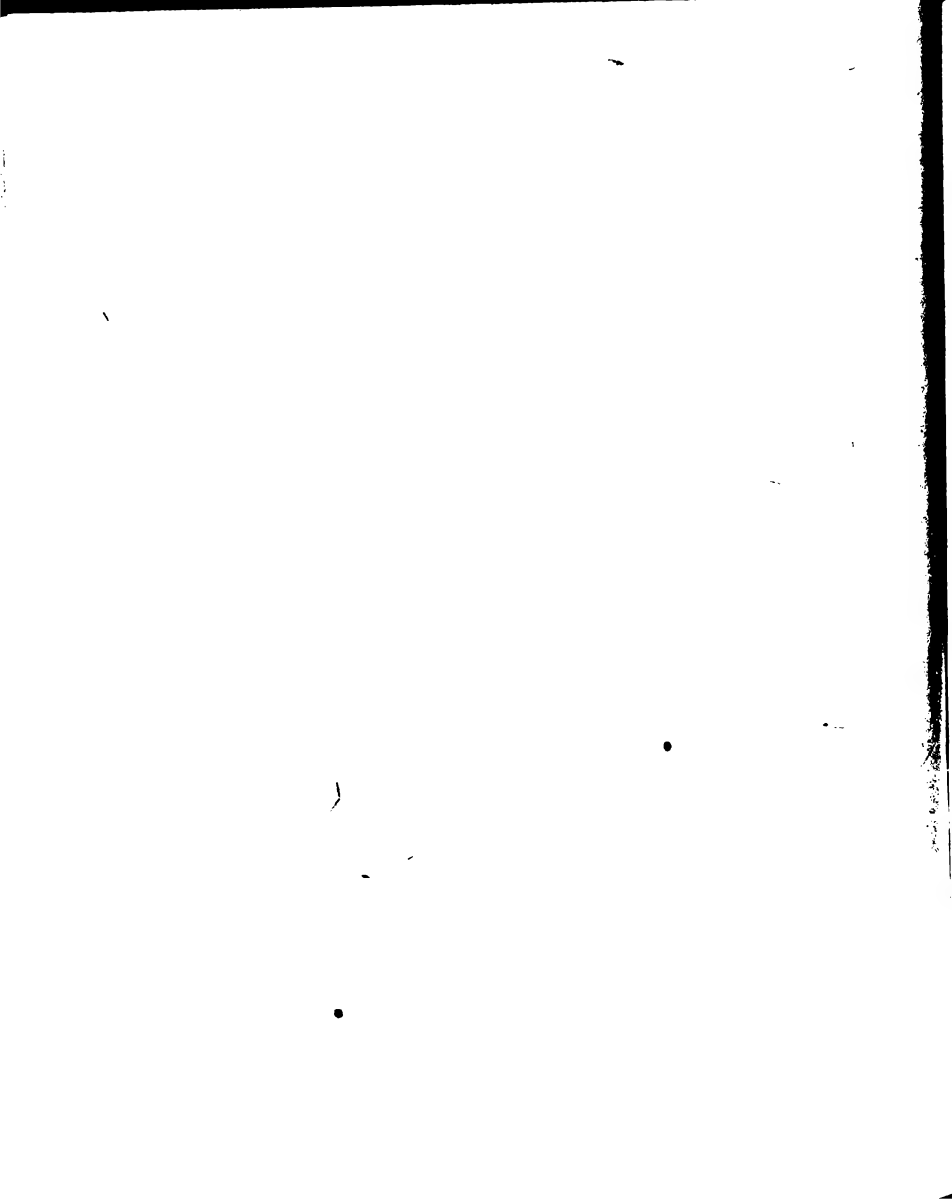
restul afecțiunii
se-adună în jurul
scoicii micuțe
și fără de apărare a urechii

scobitura gurii e roasă

în palmele mele
chipul ei se descompune

1977—1978

CARTOTECA

N-am să dau distribuția. „Eroul” piesei n-are nimic definit în ceea ce privește personalitatea : nici vîrstă, nici ocupație, nici înfățișare. Deseori „eroul” nostru încetează să mai fie personajul principal al narațiunii, înlocuit fiind de alți oameni, care sînt, de asemenea, „eroi”. Multe personaje, care participă la acțiunea acestei povestiri, nu joacă un rol important, iar acelea care pot juca roluri principale, de multe ori n-ajung să li se dea cuvîntul sau n-au prea mult de spus, atunci cînd îl au. Decorația e una singură. E suficient dacă în timpul orelor cît se joacă piesa se schimbă numai scaunele. Timpul ?

Piesa e realistă și contemporană. Scaunele adevărate. În întregime obiecte și mobilă adevărată. Dimensiunile lor sînt ceva mai mari decît normale. O cameră obișnuită, normală. Masă. Etajeră cu cărți. Două scaune. Chiuveță etc. Patul fixat pe picioare mai înalte. În cameră nu sînt geamuri. Pe pereții laterali sînt uși, ambele în permanență deschise. Patul este așezat lîngă perete. Tot timpul lumina din cameră rămîne neschimbată. Lumină de zi, destul de puternică. Lumina nu se stinge nici la sfîrșitul acțiunii. Cortina nu cade. S-ar putea ca narațiunea să fie întreruptă. Pentru o oră, pentru un an...

Încă o remarcă. Oamenii joacă în hainele lor obișnuite, de zi cu zi. Nu trebuie să fie îmbrăcați în nici un costum de

efect, în cîrpe colorate etc. Nu trebuie să aibă alte accesorii. Aici înfățișarea plastică n-are importanță. Cît mai puține culori și efecte.

Prin ușile deschise trec încet sau în grabă diferiți oameni. Uneori se deslușesc fragmente ale discuțiilor. Spectatorul trebuie să rămînă cu impresia că prin această cameră trece o stradă. Unii chiar ascultă, pentru cîteva clipe, ce se vorbește în camera eroului. Uneori rostesc cîteva cuvinte și merg mai departe.

Acțiunea durează de la început pînă la sfîrșit fără nici o pauză.

EROUL (stă cu mîinile încrucișate sub cap. Trage o mînă și o ține în fața ochilor): Aceasta este mîna mea. Mișc mîna. Mîna mea. (Mișcă degetele.) Degetele mele. Mîna mea vie e atît de ascultătoare. Face tot ceea ce gîndesc. (Se întoarce cu fața la perete. Poate adoarme. Intră părintii Eroului. Necăjiți. Tatăl se uită la ceas.)

MAMA: Nu ține mîna sub plapomă. E urît și nu-i sănătos.

TATĂL: Ce-o mai ieși și din el, dacă atît de mult se tolănește. Scoală-te, băiete!

MAMA: Are patruzeci de ani și este abia director administrativ la operetă.

TATĂL: Pariez cu tine că practică jocuri urîte sub plapomă. De unul singur.

MAMA: Aiurea! Nu vezi că mai e cineva acolo. Se pare că-i o femeie.

TATĂL: Ai înnebunit! Băiat de șapte ani... Ieri mi-a șterpelit un zlot.. Îl jupoi! Tot ieri a mîncat și zahărul din zaharniță.

MAMA: Dar are ședință de colegiu! Referat și coreferat.

TATĂL: Mi-a șterpelit un zlot. Dacă mi-ar fi spus măcar: „Tăticule, te rog să-mi dai un zlot, vreau să-mi cumpăr ceva“, i-aș fi dat. Furtul trebuie pedepsit!

MAMA : Mai încet. Doarme.
TATA : Cu cine să semene ?

(Intră Corul bătrînilor. E format din trei persoane. În costume şifonate, cam uzate. Unul din ei poartă pălărie. Se așează la perete, pe scaune rabatabile, pe care le-au adus cu ei. Bătrînii se mișcă încet. Textul îl recită însă foarte clar, sonor, cu glasuri tinerești, fără a mima în mod exagerat. Corul Bătrînilor folosește pauza în acțiune ; dă sfaturi, avertizează, animează.)

CORUL BĂTRÎNILOR :

Cel care, din leagăn, și Hidra zdrobi,
Va ști, cît e tînăr, să-njunghie centauri,
Pe cei chinuiți, din Infern i-o răpi
Și pînă la cer s-o-nălța după lauri.

TATA : *(se apleacă deasupra patului, apucă urechile Eroului cu două degete, trage)* : Nu te preface că dormi. Scoală-te, cînd îți vorbește tata.

EROUL : Stai ! Stai ! Cine trece ? Stai, că trag ! Halt !

MAMA : Vorbește prin somn. Ah, războiul asta groaznic.

TATA : Vreau să vorbesc cu tine, pungașule.

EROUL *(stă în pat)* : Te-ascult.

TATA : De ce ai mîncat zahărul din zaharniță ?

EROUL : Vladi, nu eu.

TATA : Nu minți, spune exact, cum a fost.

EROUL : Ceva m-a îndemnat, tăticule. Probabil un drăcșor, tăticule !

TATA : Dacă mi-ai fi spus : „Tăticule, dă-mi zahăr“...

EROUL : Iar tăticu s-ar fi scărpinat în nas. Il știu eu pe tăticu...

TATA : Stîrpitură ! Ce-o să iasă din tine ? Dumnezeu mi-e martor...

MAMA : Cum îndrăznești să spui tatălui... Nu te recunosc, băiatule.

(VOCEA DE SUB PLAPOMĂ) : Domnule director, începe ședința.

EROUL : Dragii mei, am o consfătuire, auziți ?

(*Părinții ies.*)

(VOCEA DE SUB PLAPOMĂ) : Consfătuirea începe peste două ore, dar trebuie să vă pregătiți. Imediat am să vă aranjez totul.

CORUL BĂTRÎNILOR :

Aaaa două pisici
Mănîncă purici
Deloc nu veghează
Copiii distrează.

(*Eroul adoarme. Îl trezește un foc de tun. Explozia trebuie să fie puternică.*)

EROUL : Idioții. Iar război ?

(VOCEA DE SUB PLAPOMĂ) : Nu, domnule director. Prințesa din Monaco a născut opt copii. Și-acum în întreaga țară se organizează serbări, festivități și așa mai departe. Din Munții Tatra și pînă la Baltica în-volburată.

EROUL : Da de ce la noi ? Prințesa trăiește la Monaco !
(VOCEA DE SUB PLAPOMĂ) : Asta n-are importanță.

EROUL (*uitîndu-se în tavan*) : Căpcăunii ! (*Un moment de tăcere.*) Idioții ! (*Un moment de tăcere.*) Cretini, babornite, bălegare, hoți, pungăși, pederăști, astronauti, onaniști, sportivi, foiletoniști, moraliști, critici, bigami.
(*O clipă de răgaz.*)

EROUL (*aprinde o țigară, se uită în tavan*) : Ce le mai zac. Zac ! Șefii guvernelor și șefii de state majore mi-au permis să zac și să mă uit în tavan. Tavanul. Frumos, curat și alb tavan. Dragi îmi mai sînt șefii ăștia. Poți să-ți petreci duminica liniștit.

(*În cameră intră Olga, o femeie nici prea tînărară nici prea bătrînă. Stă la capul patului. Își scoate raglanul. Raglanul, geanta, fularul etc. le pune pe pat.*)

OLGA : Treceam și-am auzit cum mă strigai...

EROUL : Eu, pe tine ?

OLGA : Au trecut cincisprezece ani de cînd ai plecat de acasă. N-ai dat nici un semn de viață.

EROUL : Da.

OLGA : N-ai lăsat măcar adresa.

EROUL : N-am avut-o.

OLGA : Ai spus că te duci după țigări.

EROUL : Țigări am cumpărat.

OLGA : Cincisprezece ani ai lipsit ! Ce mai faci ? Ce mai spui ? Cum te simți, spune ceva.

EROUL : Să-ți spun un banc.

OLGA : Banc. Acuma ! Asta-i nemaipomenit. Îmi spune un banc, după cincisprezece ani...

EROUL : Aș bea un ceai.

OLGA : Ceai, acuma, cînd vreau să mă răfuiesc cu toată viața ta... M-am înșelat cu tine, Henric !

EROUL : Pe mine mă cheamă Victor !

OLGA : Victore, m-am înșelat cu tine. Ești un porc și un parșiv.

EROUL (*cască*) : N-am chef de vorbă.

CORUL BĂTRÎNILOR (*bătrînii se adresează unul altuia*) : N-are chef de vorbă... Doar el e eroul principal... Cine o să vorbească atunci...

OLGA (*bate din picior spre Corul bătrînilor*) : Liniște acolo... Să n-aud un cuvînt... Gura !

EROUL : În condițiile astea n-am să fac nimic.

OLGA : M-ai mîngîiat pe piept, te tîrai ca un șarpe, m-ai sedus cu cuvinte frumoase.

EROUL : Cu cuvinte frumoase.

OLGA : Mi-ai spus că o să avem o căsuță cu grădină, doi copii : un băiat și-o fată... Sfîrșitul lumii, și tu ai mințit ! M-ai nenorocit...

EROUL : Nu e sfîrșitul lumii. Am trecut printr-atîtea. Habar n-ai, Olga, cît mă bucur că pot sta așa tolănit. Pot sta tolănit, pot să-mi tai unghiile, s-ascult muzică. Șefii mi-au oferit toată duminica liberă. Poate te sui în pat. Să discutăm.

OLGA : Mă grăbesc. Merg la operetă. Am bilet... Niciodată n-am să ți-o iert.

(Iese.)

EROUL : Lasă-mi ziarul ! Am crezut că toți o să murim, ți-am spus despre copii, flori, despre viață. Simplu ! (Deschide ziarul, se uită, citește cu voce tare.) „Înainte de-a fi umplute cu bere, sticlele trebuie să fie bine spălate. Salariații fabricii de multe ori nu se învrednicesc să controleze dacă sticlele sînt curate. Urmarea e aceea că în sticlele pline găsim diferite corpuri străine. Se întîmplă ca în bere să plutească și muște. În articolul nostru precedent am informat despre bere și despre atitudinea aproape barbară a lucrătorilor din comerț. Comercializarea berii dă numeroase ocazii pentru pun-gășii. Cum se poate, de exemplu, ca dintr-un butoi de o sută de litri să faci unul de o sută douăzeci de litri ?“

CORUL BĂTRINILOR : Foarte simplu.

EROUL : „Trebuie să torni în halbele clienților care beau bere o porție mai mare de spumă. Clienții, în loc de o halbă plină de bere, primesc numai o jumătate de halbă sau un sfert. (Vocea Eroului devine mai puternică, mai patetică.) Sigur că da, berea trebuie să aibă așa zisul guler de spumă. Trebuie însă ca conținutul halbei să corespundă la măsurătoare. De aceea toate halbele sau paharele trebuie să fie măsurate. Trebuie să aibă un semn care să indice 250 sau 500 cm cubi de lichid... Cu regret, trebuie spus, că nici nu se spală bine halbele de bere. Interiorul multor halbe este plin de grăsime, iar grăsimea-i dușmanul numărul 1 al băuturii aurii. În comercializarea berii întîlnim o lipsă flagrantă de răspundere. Asta trebuie lichidată. Trebuie sc pedepsii...”

(Corul bătrînilor se împarte.)

PRIMUL BĂTRÎN : Despre ce vorbește ?

BĂTRÎNUL AL DOILEA : Despre bere !

BĂTRÎNUL AL TREILEA : Or fi în berea asta ceva aluzii la conducere, ceva subtexte, ceva simboluri, ceva alegorii ? O fi eroul nostru scrimer ?

PRIMUL BĂTRÎN : Vorbește despre bere !

BĂTRÎNUL AL DOILEA : În berea asta trebuie să se ascundă ceva !

BĂTRÎNUL AL TREILEA : Spune că-n bere plutesc muște.

BĂTRÎNUL AL DOILEA : Muște ? Atunci e ceva.

PRIMUL BĂTRÎN : Prostii ! Pentru el berea înseamnă bere, musca e numai muscă. Nimic mai mult.

BĂTRÎNUL AL TREILEA : Fie-vă milă, ăsta nu-i erou. Ăsta-i un netot. Unde or fi eroii de demult, figurile legendare, luptătorii, proorocii ? Muscă-n bere ! Ce e asta ?

BĂTRÎNUL AL DOILEA (*strîmbîndu-se ironic*) : Aceasta-i teatru pe măsura timpurilor noastre mari.

BĂTRÎNUL AL TREILEA : Se pare că timpurile sînt mari, oamenii sînt puțin mai mici.

PRIMUL BĂTRÎN : Ca deobicei, ca deobicei.

BĂTRÎNUL AL TREILEA : În bere plutesc muște ? În asta ceva se ascunde !

(*Tot Corul dă din cap.*)

(*Se face o liniște mormîntală. În această liniște se revarsă cîntecul unei păsări. După un minut intră în cameră un om bătrîn cu mustăți mari, cu o pălărie veche.*)

EROUL : Unchiule !

UNCHIUL : Am fost în pelerinaj la mănăstire... Pe urmă am trecut pe la tine, „drumul a fost infernal”. Tu ce mai spui, Vladi ?

EROUL : Nimic, nimic, unchiule ! O grămadă de ani. Nu ne-am mai văzut de douăzeci și cinci de ani, unchiule ! (*Eroul stă pe pat și își scoate șosetele.*) Precis că te dor picioarele, unchiule. Doar ai mers o sută de kilometri. Stai, stai, unchiule. Ce bine că m-ai vizitat, unchiule. Imediat o să-ți pregătesc apă pentru picioare și o să fac

un ceai. Întinde-te, unchiule ! Ştii ce, unchiule, înmoaie-ţi picioarele. (*Eroul trage de sub pat ligheanul, toarnă apă. Toarnă apă adevărată, într-un lighean adevărat, dintr-un borcan adevărat.*) Unchiule, te rog, unchiule... Imediat lui unchiu... (*Eroul bucuroso bolboroseşte întruna pe lângă unchiul său.*) Unchiul... Unchiului... unchiului... pe unchiul... cu unchiul... o, unchiule !... În unchiu...

UNCHIUL : Băiat cumsecade. Îţi mulţumesc, băiatule, pentru această ovaţie ! (*Unchiul îşi desface jambierele şi şosetele. Înmoaie picioarele în lighean.*) Ce mai faci tu, Vladi ?

EROUL : Ştii ce, unchiule ? am vrut să-ţi scriu, dar Sofia mi-a spus că eşti bolnav, şi-am crezut că ai murit. (*Pune mâinile pe umerii unchiului.*) Mă bucur foarte mult că te văd, unchiule. Habar n-ai. Dumnezeu ce mai faci, unchiule ?

UNCHIUL : Trag şi eu targa vieţii pe uscat. Ai de ce te bucura.

EROUL : Unchiul meu adevărat ! Cu pălăria lui adevărată. (*Îi ia pălăria de pe cap.*) Şi mustăţile îi sînt adevărate, şi picioarele adevărate, şi pantalonii adevăraţi, şi simţămintele şi gîndurile adevărate. Unchiu întreg, adevărat. Chiar şi jambierele sînt ale lui unchiu, adevărate, şi nasturii, şi cuvintele. Cuvinte adevărate !

(*Eroul vorbeşte cu o emoţie şi un patos crescînd.*)

UNCHIUL : Ce mai faci tu, Vladi ? Elena mi-a spus că ai fost la Paris.

EROUL : Am fost.

UNCHIUL : Ei, şi ce e pe-acolo. Spune şi tu ceva de pe-acolo. Eu n-am să-l mai văd niciodată... Şi mătuşa-ta e curioasă.

EROUL : Cu plăcere, unchiule.

UNCHIUL : Timpul nu ţi l-ai pierdut, nu ?

EROUL : Cred că nu.

UNCHIUL : Și cum trăiesc oamenii nevoiași p-acolo ?

EROUL : Trăiesc și ei ca ceilalți. (*Scoate țigări.*) Poate fumezi o țigară franțuzească.

UNCHIUL : Dacă-s franțuzești, iau două.

EROUL : Am cumpărat și câteva chibrituri la Paris, săpun de toaletă, perie, lame, cămăși, parfum, pantofi, pioneze, bolduri, ace.

(*Corul bătrînilor se uită la o fotografie. Rîd, povestesc bancuri din care se aud unele fragmente.*)

UNCHIUL : Și-acolo, cum e cu arta, cu literatura, cu politica ?

EROUL : Așa și-așa, pestriț. Nu pot fi cuprinse ușor. Știi ce, unchiule ? L-am văzut pe Napoleon în mărime naturală, pe papă, pe regină, toți în roz, făcuți din ceară. Parizienii mănîncă multă salată, brînză și beau vin. Mîncarea sigur că e franțuzească.

UNCHIUL : Te-ai mai aerisit și tu puțin, ai mai cumpărat cîte ceva.

EROUL : Orașul, știi unchiule, e ca-ntr-o ceață azurie, ca-n spirt.

UNCHIUL (*după o clipă de tăcere*) : Dar... îmi pari supărat. Ei Cazimire, Cazimire ! Ce ai, ce te roade ?

EROUL : Știi ce, unchiule... N-are rost să mai vorbim... Am aplaudat. Am strigat.

UNCHIUL : Cum vine asta : „am aplaudat“ ?

EROUL : Cum îți spun : am aplaudat.

UNCHIUL : Toți au aplaudat.

EROUL : Ce-mi pasă mie de ceilalți. Mă gîndesc la mine. Am aplaudat.

UNCHIUL : Copilandru mai ești, Petrică ! Și Picasso a aplaudat.

EROUL : Unchiule, unchiule...

UNCHIUL : Ei, ce spui, Cazimire ?

EROUL : Știu eu că mulți au mai aplaudat și-au uitat pînă la urmă. Acum îi preocupă mărcile mașinilor sau

se distrează pe la balurile mascate. Numai eu îmi strîng într-una mîinile că aplauzele acelea interioare mă zguduie. Sînt în mine, uneori, aplauze frenetice. Sînt pustiu ca o biserică noaptea. Aplauze, unchiule, aplauze...

(*Tăcere.*)

UNCHIUL : Dar voi sînteți niște sfrijiți, niște slăbănogi. Cheli, și despicați firul de păr în patru. Ce să mai zic eu ? Aplauzele voastre înseamnă mai nimic. Mi-aduc aminte că în timpul rebeliunii ne-am întors la ciorba de roșii a comandantului nostru. Stai, cum îl chema oare ?...

EROUL : La ciorbă ?

UNCHIUL : Exact, fierbea ciorba de roșii în cazan... Ehei, erau timpuri grele, fel de fel de tulburări, răscoale, într-un cuvînt fierbea... A venit să controleze la bucatărie. Ciorba fierbea pentru toată compania. Noi l-am aruncat acolo și-am acoperit cazanul cu capacul. A fiert împreună cu mustașile. Și pintenii și ordinele i-au fiert. Nici acuma, cînd mi-aduc aminte, nu mă pot abține să nu rîd. (*Unchiul îl bate pe umăr pe Erou.*) Ai o conștiință sensibilă. Te dezvăț eu !

EROUL : Sînt trist, unchiule. Cînd eram mic, dumneata știi, mă jucam de-a caii. Mă prefăceam că sînt cal și, cu coama ridicată, alergam prin curte și pe stradă. Iar acum, unchiule, nu mă pot transforma în om, cu toate că sînt directorul unei instituții. Aș dori să sap pămîntul, să scot cîtiva cartofi și să ți-i coc unchiule. Cartofii au o coajă cenușie, aspră. Înăuntru sînt albi, sfărîmicioși și fierbinți. Aș vrea să am în viață un merișor cu crenguțe, frunze, flori, mere... De mult n-am mai stat la umbră. Mărul e poleit cu un strat transparent de ceară, iar amprentele degetelor le vezi foarte ușor într-un măr ca asta. Merele sînt pe crăci. Așteaptă să întind eu mîna. Așa cum fac fetele...

UNCHIUL : Ei, Cazimire, gata, te întorci ? Toți te așteptăm.

Și mama, și sora.

EROUL : Nu pot, unchiule.

UNCHIUL : Nu vrei să te întorci acasă din lume ?

EROUL : Nu.

UNCHIUL : Încă nu te-ai săturat, n-ai înghițit destule ?

EROUL : Pofta vine mîncînd, unchiule. Cînd deschid gura
aș înghiți orașe întregi, oameni, clădiri, tablouri, sta-
tui, televizoare, motocicletă, stele, cadîne, șosete, cea-
suri, titluri, medalii, prune, pilule, ziare, banane, ca-
podopere..

UNCHIUL : Poate îți împachetezi lucrurile și mergi cu
mine. Mîine vom ajunge.

EROUL : Nu unchiule, nu mă mai pot întorce.

UNCHIUL : Hai băiețș, hai, păsărelele cîntă, primăvara
vine.

EROUL : Am multe treburi de rezolvat, diferite treburi, e
greu să le las baltă, căci și mai greu e să reiei treaba.
Poate mai tîrziu.

UNCHIUL (*își șterge picioarele cu pătura, își pune bo-
cancii, licheanul cu apă îl bagă sub pat*) : Tibi ! Eu mă
duc. Rămîi în plata Domnului !

(*Eroul tace. Stă întins cu ochii închiși. În patru labe, intră
în cameră un domn elegant în puterea vîrstei. Foarte bine
pieptănat, cu frizura linsă. Cu o cărare evidentă pe cap.
Se poate spune că e pieptănat din interior. Domnul acesta
merge în patru labe prin toată camera. Miroase picioarele
mesei, scaunelor, se uită pe sub pat. Începe să vorbească, ri-
dicînd botul în direcția Eroului.*)

DOMNUL CU CĂRARE : Dumneavoastră știți cine sînt
eu ? Cine sînteți dumneavoastră, cine e el, ce e el ?
Eu am mîndria mea. Nu, domnule, ești prea mic ca
să-mi vorbești așa mie. N-am vrut să știu, dacă aș
fi știut, m-aș fi putut înșela. Dar sufăr. Eu sînt... Eu...

(*Eroul se mișcă în pat. Ridică nasul. Domnul cu cărare tace.*)

EROUL : Simt un străin... simt vaselină, lac, scrînteală și literatură. Cine e aici ?

(Domnul cu cărare își îndreaptă, cu laba, părul și cravata.)

A, tu ești, Bobi ?

(Prin cameră trece un Grăsun cu ochelari. Citește un ziar, se uită. Stă la mijlocul preșului. Strigă la Domnul cu cărare.)

GRĂSUNUL : Bobi, la picior ! *(Domnul cu cărare își șterge cotul de cracul de la pantalonii Grăsunului.)* Bobi culcat ! *(Domnul cu cărare se întinde.)* A murit ciinele. *(Domnul cu cărare se preface că a murit. Grăsunul rîzînd, scoate un os din buzunar și îl aruncă sub masă. Domnul cu cărare aduce osul.)* Fă sluj, Bobi, hop !... *(Domnul cu cărare se pleacă frumos. Apleacă botul odată pe umărul drept, odată pe umărul stîng, rînjește. Grăsunul întinde mîna.)* Laba, Bobi ! *(Domnul cu cărare întinde mîna stîngă Grăsunul îl lovește pe laba dreaptă.)* Cu dreapta. *(Domnul cu cărare se corectează. Dă mîna dreaptă. Grăsunul către Erou.)* E bine dresat, nu ?

EROUL *(stă în pat)* : Nu știu.

GRĂSUNUL : Dacă îi spunei : „să suferi“, suferă, dacă îi spunei : „să sări“, sare, și poate chiar să citească și să scrie... a obținut o medalie la expoziția cîinilor de la Paris... e inteligent, bine dresat... să-i menții deprinderile nu-i greu... e suficient să te comporți cum trebuie, să ai puțină răbdare... în treburile cîinilor funcționează patru factori : pasiunea de a vîna, vîntul, mersul și inteligența. Bobi merge bine și simte cum trebuie de unde bate vîntul... Îl luați ?

EROUL : N-am bani... Dar mușcă ?

GRĂSUNUL *(rîde)* : N-are dinți, are numai limbă. Linge.

EROUL : Vă dau pe el șosetele...

GRĂSUNUL : Bine.

(Eroul își scoate șosetele pe care le dă Grăsunului. Acesta le bagă în buzunar. Iese citind ziarul. A uitat de Bobi.)

EROUL (întinde mîna și mîngîie pe cap pe Domnul cu cărare) : Bei ceva ?

DOMNUL CU CĂRARE (în continuare în patru labe) : O cafea mică și un coniac.

EROUL : Pînă acum ai băut cafea și ce ai făcut ? Mai bine bea apă. *(Scoate de sub pat ligheanul cu apă)* În apa asta s-a spălat pe picioare un om simplu, un om cîns-tit. Bea. Asta e un leac pentru ăștia ca tine ! Ca noi...

(Domnul cu cărare scoate limba ca un cîine și vrea să soarbă apă din lighean.)

EROUL (rîde) : Ajunge ! Intr-adevăr ești amabil. Nu te prosti. Stai. Imediat punem de cafea. E drept că n-am cafea, cești și bani, dar pentru asta sînt doar supraprealismul, metafizica, poetica viselor. *(Strigă.)* Două cafele mari !

(În cameră intră o Chelneriță. Îmbrăcată cu șorț și cu bonetă pe cap. Pune pe masă o tavă de argint.)

CHELNERIȚA : Trebuie să mă dezbrac ?

EROUL : Nu trebuie. Nu suport cabaretul.

(Chelnerița iese în grabă.)

CORUL BĂTRÎNILOR : Lepră
Leprîșoară
Lele
Lelișoară
Lingură
Lingău
Antrenor
Dresor

(Eroul bea, în tăcere, cafea cu Domnul cu cărare. Întrerup din când în când băutul și se uită atent la mâini. Apoi își arată mâinile. Dreapta și stînga. Se uită atent.)

EROUL (ține cu mîna stîngă pe Domnul cu cărare) : O ! Ce pată ! Neagră.

DOMNUL CU CĂRARE : De cerneală.

EROUL : Cerneală. Poți să o ștergi cu scuipat.

DOMNUL CU CĂRARE : O ! Și dumneavoastră aveți o pată ! Două pete roșii.

EROUL : Ăsta-i sînge.

DOMNUL CU CĂRARE : Ăsta-i sînge adevărat ?

EROUL : Sînge de dușman.

DOMNUL CU CĂRARE : Știu numai gustul vodcii, apei, salivei și cernelii. Ce gust are sîngele ?

EROUL (scoate un ac și îl înțeapă pe Domnul cu cărare în deget. Acesta își suge degetul) : O picătură de sînge ! Cum de ai trecut prin război ? Vremea ocupației ? N-ai avut în mînă arme ?

DOMNUL CU CĂRARE : Datorită soției ! Soția, soției, în soție, cu soția, o, soție ! pe soție... sub soție.

EROUL (strigă) : Afară !

(Domnul cu cărare cade în patru labe, apucă ceașca și stînd tot în patru labe, soarbe restul cafelei. Intră două doamne bine făcute, în puterea vîrstei. Discută aprins, izbucnind din când în când în rîsete.)

DOAMNA : Eu lui, el mie, el ție, ea lui, știi, ce om, cînd lui, luuuuuu. (Zbiară și nechează, rîde, se uită în jur.) O, iubitule ! Ești !... (Domnul cu cărare rămîne în două picioare.) Soțul meu, dragă. Prietena mea, scumpul meu !

(Domnul cu cărare sărută mîna celei de a doua doamne. Zîmbind, deplin bucuros de viață, iese cu doamnele. Doamnele au unghii date cu lac.)

CORUL BĂTRÎNILOR : Corpdebalet, Corpdegardă, cosmetica, cosmic, copulație, marmeladă, marmură, martirologie...

EROUL (*caută cu înfrigurare ceva. Intră sub pat, deschide sertarele. Se uită în toate colțurile. Corul bătrânilor iese. Eroul rămîne singur. Se caută prin buzunare. Pînă la urmă scoate o sfoară tare. O pune de gît, încearcă sfoara. Caută un cui. Se duce la cuier. Deschide după aceea șifonierul și intră în șifonier. Închide ușa. Șifonierul e închis. Abia după mai mult timp ușile șifonierului se deschid*) : Singuri să vă spînzurați. Prefer degetul mic de la piciorul stîng, decît pe voi toți împreună. Ce ? Spînzurați-vă ! Nu ! Vă iubiți atît de mult. Femeia aceasta iubește mai mult un cîine decît un om. Cîinele îl iubește că-i al ei. Iubește mai mult apendicul său decît întreaga omenire.

(*Stă pe pat. Scoate din buzunar sandvișuri, le dezvelește din hîrtie, începe să mănînce. În cameră intră o femeie grasă.*)

FEMEIA GRASĂ : Rușine ! Așa de tînăr și te benoclezi.
EROUL (*încetează de a mai mîncă*) : Ce faceți doamnă aici ?
Asta e locuință particulară ! Cine v-a permis să intrați aici ?

FEMEIA GRASĂ : Ha-ha-ha-ha ! (*Rîde.*) Locuință particulară !

EROUL : Eu nu vă cunosc.

FEMEIA GRASĂ : Dumneata m-ai văzut făcînd baie, domnule Vasile !

EROUL : A trecut un sfert de veac de atunci ! Da, mi-aduc aminte. Dar văd că ați ieșit din apă, doamnă. Mergeți mai departe ! Acum n-am timp. Trebuie să citesc scriori.

FEMEIA GRASĂ : Păi, eu aștept.

(*Se așează pe scaun și stă. Poate împleti cu andreele un pulovăr.*)

EROUL (*ia de pe masă câteva plicuri. Deschide plicul roz. Citește clar*): „Iancule dragă ! Sînt mișcată că nu m-ai uitat. Să vii, ca să pot să-ți bag cu degetele mele în gură o pralină din bomboniera pe care mi-ai trimis-o. A ta — Sofia“ (*Deschide al doilea plic. Citește.*) „Dragă Costică, am auzit vești foarte proaste despre tine și despre faptele tale extrem de ușurate. Așa mă răsplătești pentru grija, străduința și cheltuielile pe care le-am suportat cu învățătura și educația ta ? Te-au văzut în sala de biliard bătîndu-te cu un om ordinar. La cursuri nu mergi, te preocupă jocurile, distracțiile, amorurile. Asta am ajuns să văd la vîrsta mea înaintată ! Îndreaptă-te, îndreaptă-te, dragă Costică. Încă o știre proastă și-am să ți-o fac eu. N-am să-ți mai trimit nici un ajutor, și-am să le interzic tuturor să-mi mai amintească că ești fiul meu. Te blagoslovesc eu ca un părinte. Fie ca asta să-ți dea puterea de-a te întoarce pe calea cea bună. Mama înlăcrimată ! Tata extrem de supărat.“ (*Eroul nemulțumit mototolește plicul și îl ascunde în buzunar. Scoate un alt plic. Citește.*) „Dragi nepoți ! Festivitatea nunții voastre de argint ne umple de o bucurie sinceră. Ca martor la nunta voastră, acum douăzeci și cinci de ani, nu-mi vine să cred azi că a trecut un sfert de veac din clipa cînd ați jurat atunci să duceți împreună greutatea vieții sub sceptrul demn al dragostei. Ce repede au trecut cei douăzeci și cinci de ani. Fie, în continuare, viața s-o trăiți pe roze, să vă întinerească copiii, nepoții și strănepoții, să deveniți pentru ei patriarhii acelor principii pe care cu atîta ardoare le-ați acceptat voi înșivă. Vechiul vostru amic N. N. Varșovia, 24 ianuarie 1902.“

(După citirea ultimei scrisori Eroul își pune papucii în picioare și iese din cameră. După câteva clipe iese după el Femeia grasă. Acum pe scenă nu se întâmplă nimic. Se poate face o pauză de 5—10 minute. Se poate lăsa cortina, se poate să nu fie lăsată. După această pauză intră în cameră Eroul. Scoate din buzunar sandvișuri, le despăturește din hîrtie și începe să mănînce. După puțin timp intră în cameră Femeia grasă. Se uită de jur împrejur.)

FEMEIA GRASĂ : Rușine ! Ești un băiețandru și te uiți la femei.

EROUL *(încetează de a mînca)* : Cine v-a permis să intrați aici ? Aceasta este o locuință particulară.

FEMEIA GRASĂ *(rîzînd)* : Locuință particulară ? Locuință particulară !

EROUL : Eu nu vă cunosc.

FEMEIA GRASĂ : Te-ai benoclat la mine în baie, domnule Gicu.

EROUL : Veacuri au trecut de atunci... Da, mi-amintesc. Văd că ați ieșit din apă.

FEMEIA GRASĂ : S-a dus după cățea la Zakopane.

EROUL : Cine ?

FEMEIA GRASĂ : Soțul. Așa răsplată pentru tot, pentru toată viața. M-a luat așa cum mă făcuse mama. Îți jur domnule, domnule Gicu !

EROUL : Ce-mi spuneți mie povești din astea plebeice, vulgare !

FEMEIA GRASĂ : Domnule Gicu, eu te țin minte de cînd erai băiețaș, îmbrăcat cu haine de marinar cu guler. Veneai cu sufertașul după smîntînă la prăvălia mea.

(Eroul se urcă în pat. Se uită atent prin sală, cu spatele la Femeia grasă. Se așează și ea pe pat.) Veneai la prăvălie... Te vedeam cum băgai degetul în smîntînă și apoi îl lingai.

EROUL : Au trecut de-atunci veacuri.

FEMEIA GRASĂ : Ei, și ce ? Ceee ? Băgai degetu-n smîntînă, te benoclai după femei cînd ne scăldam, și-acum te întorci cu spatele la oameni.

EROUL (*iritat*) : Tu, hoască, morman de slănină, butoi de seu. Mi-aduc aminte. Aveam cincisprezece ani. Era în iulie. Soarele care apunea se răsfrîngea pe ape. Rîul roșu curgea pe sub coroanele arinilor negri. Erăi atunci albă și grasă. Erăi o fetișcană tînără și grăsană. Albă ca zăpada. Intrași încet în apa neagră. Arinii negri erau sub apă. În coroanele lor soarele roșu. Aș fi dat atunci jumătate din viață, toată viața, tot orașul, toată lumea să-ți ating sînii. Dacă aș fi putut să pun mîna pe coapsele tale, pe proeminențele Venerei.

FEMEIA GRASĂ : Pe ce ?

EROUL : Pe proeminențele Venerei, care se ridicau în umbra coapselor, în puful întunecos... Te-ai băgat în apă. Apa lacomă ți-a înghițit picioarele, burta, pieptul... Apa s-a aprins. Pieptul, pieptul. Doi porumbei, hoasco. Îmi reproșezi că ți-am văzut dosul. Nu mi-ai dat nimic, nu. Și-acum zbieri că ți-a fugit bărbatul. Un prostănac, un bou, un cretin. Idioato, hoasco ! Ai fi putut fi pentru mine regină. Ai fi putut fi muzică, muzică, grădină, poame, ai fi putut fi Calea Lactee, hoasco ! Dar tu păstrai totul pentru un pungaș, un șmecher, un cinic, un prostănac, un hoț. Acum zbieri. Îți curg lacrimile pe mutra proastă, îți atîrnă lumînările la nas. Puteai fi pentru mine foc, izvor și bucurie. Cît am mai suferit atunci. Vream să-mi ies din piele. (*Femeia grasă împletește cu andrelele un pulovăr.*) Datorită ție, mai mai să rămîn sodomit. În ziua aceea era cît pe-aci să violez albinele. Te-aș fi mîngîiat ca pe apă, ca pe foc. Burta ta era pentru mine o descoperire mai mare decît America pentru Kowalski. Dosul tău era o stea. Idioato, butoi de carne sărată. Cară-te, că te ucid pe loc.

(Eroul tace. În același moment intră în cameră o doamnă vioaie în puterea vârstei. Se duce la Femeia grasă, o sărută cu exaltare și începe să discute.)

DOAMNA EXALTATĂ : Închipuiește-ți, dragă, o rochie cu mîneacă chimono din stofă pepită. Corsajul are o platcă care pornește din față și se continuă pînă-n spate, croită cu revêre lungi. Fusta este puțin evazată. La acest corsaj se poartă o vestă albă din pichet cu guler tare și fundiță. Fusta are în față o cută adîncă dublă. În spate o cusătură pe toată lungimea. În față sînt aplicate două buzunare cu clape din material în bié. Mănșetele sînt încheiate cu nasturi, iar gulerul este din pichet alb. Fusta are în spate o cută... *(Doamna exaltată se scoală de pe pat. O sărută pe Doamna grasă.)* Pa ! Pa ! *Telefonează-mi neapărat. Neapărat să-mi telefonezi.* Pa ! *Telefonează-mi, telefonează-mi, ține min-te... Pa ! Pa !*

(Iese.)

FEMEIA GRASĂ (strînge lucrul) : Deci te speli pe mîini, domnule Gică ?

EROUL : Mă spăl.

FEMEIA GRASĂ : Mi-am pus în această vizită, pe care ți-am făcut-o, atîtea speranțe. M-am gîndit că amintindu-ți de vechea cunoștință n-ai să refuzi să-i întinzi mîna unei femei părăsite. Ce-ți pasă dumitale că în mine crește secreția de hormoni gonadotropoizi. Așa, domnule Giculică...

EROUL : Ți-am spus de atîtea ori că pe mine mă cheamă Vladimir.

FEMEIA GRASĂ : Da, domnule Vladimircă, mă doare din ce în ce mai des capul, am amețeli, dureri de articulații. Am remarcat că în ultimul timp au început să apară tulburări digestive, schimbări în electrocardiogramă. Doctorul consideră că este suficient să iau estradiol pe

cale bucală, la fel de bun este și buetilotilbestrolul, dar acest medicament îmi produce greață și dureri de burtă. Da, dumneata domnule Vladi, ce mă sfătuiești să fac în situația asta ? Dacă nu te-aș fi cunoscut de cînd erai atîta (*Femeia grasă arată cît*) nu m-aș fi adresat unui bărbat străin într-o problemă atît de intimă.

EROUL (*citește ziarul*) : „Campania de recoltare a sfeclei de zahăr se desfășoară în întreaga țară în condițiuni normale“.

FEMEIA GRASĂ : Cum se mai schimbă lumea. Oamenii sînt absolut indiferenți la suferințele celor care-i înconjoară.

(*Se aud glasuri de copii : „Mamă, mamă, mămico“. Femeia grasă iese. Eroul întins pe pat citește mai departe ziarul.*) (*Intră Corul bătrînilor. Bătrînii se așează la locurile lor.*)

CORUL BĂTRÎNILOR :

Fă ceva, mișcă-te, gîndește-te

El zace, iar timpul trece !

(*Eroul își acoperă fața cu ziarul.*)

Zi ceva, fă ceva,

Fă să curgă acțiunea,

Măcar în ureche

Scarpină-te !

(*Eroul tace.*)

Nimic nu se întîmplă !

Ce-nseamnă asta ?

EROUL : Lăsați-mă în pace.

CORUL BĂTRÎNILOR :

Îți mulțumim, Doamne,

Că nu doarme.

EROUL : Spuneți că trebuie să fac ceva ? Nu știu... (*cască*) poate...

CORUL BĂTRINILOR :

Din nou adoarme, Doamne !
Fără făină și pîine
O să murim de foame.
Pe scenă o să joace,
Degeaba se prefacă !

EROUL : Dar n-ajunge dacă se scarpină în cap și se uită pe pereți ?

CORUL BĂTRINILOR : Asta mai e ceva.

EROUL : N-am chef de nimic.

CORUL BĂTRINILOR :

Pînă și-n piesele lui Beckett
Cineva vorbește, așteaptă, suferă, visează,
Cineva plînge, moare, cade de-a latul
Mișcă-te c-ai să-ngropi teatrul.

EROUL : Circul puricilor joacă azi la „L”,
Cu Hamlet lăsați-mă în pace,
Eu de-acum vă părăsesc...

CORUL BĂTRINILOR : Stai !

EROUL : Voi pleca.

CORUL BĂTRINILOR : Unde ?

EROUL : În partea aceea.

CORUL BĂTRINILOR : S-a îmbătat.

EROUL : Proștilor, lăsați-mă să dorm.

CORUL BĂTRINILOR :

Din nou s-adormi ?
Ce-nseamnă asta ?

EROUL : Eu o să termin cu ei !

(Ia de pe masă un cuțit ascuțit de bucătărie, se duce la bătrîni care stau nemișcați. Eroul străpunge cu cuțitul doi bătrîni, celui de al treilea îi taie capul. Așează apoi Corul pe dușumea. Se așează pe pat, zîmbește către public. Își spală mîinile. Merge revoltat prin cameră. Incepe chiar să fugă. Se oprește. Se lovește cu mîna dreaptă și stîngă peste față. Se duce la perete. Se reazimă de zid.)

EROUL : Vezi, prostule ! Hm, dă-te cu capul de pereți. Lovește-te. Încotro mergi propriu-zis ? Unde ? La idiota aceea ? La spital, la oameni, la frigider, la somoni, la vodcă, la coapse, la picioare de douăzeci de ani, la țiftică. Vezi, hei ! Na, roade, roade-ți degetele. Asta e o hrană bună. Totul sub mîna ta moare, că tu nu crezi. Măgarule, unde zaci ? Zaci de treizeci și opt de ani. Sub soare ? Sau adevăr ? Sub zid. Zac sub zid. Frații mei, generația mea ! Vouă vă spun. Nu ne pot înțelege nici bătrînii, nici tinerii. *(Se întoarce spre public.)* Cum s-a întîmplat ? Nu pot înțelege. Am trăit doar, și în mine au fost multe lucruri diferite, iar acum nu mai e nimic. Aici ! Aici ! Nu mă legați ! Nu trebuie să mă legați la ochi ! *(Tăcere.)* Vreau să mă uit pînă la sfîrșit.

(În cameră intră o fată tînă, frumoasă. Pulovăr. Pantaloni strînși. O geantă oarecare, o revistă, o carte, un măr. Fata trece odată, de două ori. E o așa zisă „bambină a-nțiă”. Stă la masă. Se uită prin revistă. Se piaptănă. Scoate oglinda etc. Se adresează Eroului.)

FATA : Vă rog, ecler.

EROUL *(parcă rușinat, vorbește singur)* : Da, da. Și ce ? Se poate și așa.

FATA : Vă rog un ecler.

EROUL *(spre sală)* : Cînd trăiam încă... într-adevăr, o să vă scandalizați... o să vă plictisiți, o să vă distreze povestirea asta.

FATA : Vă rog, ecler și o cafea mică.

EROUL : De ce mică ?

FATA : Dumneata nu înțelegi ? Vorbesc chiar așa de prost polona ?

EROUL : Dumneavoastră nu sînteți poloneză ?

FATA : Meime Hobbies : Reisen, Bücher, Theater, Kunstgewerbe... ich suche auf diesem Wege eihen frohmütigen

und charakterfesten... ich bin vollschlanke, keine Mo-
depuppe¹...

EROUL : Dumneavoastră sînteți nemțoaică ?

FATA : Da.

EROUL : Îmi pare bine. Știți ce ? Trebuie să vă spun că ați
comis o greșeală.

FATA : Aha ?!

EROUL : Aici e o locuință particulară. Eu locuiesc aici...
Fără îndoială îmi pare foarte bine... vă rog să nu vă
jenati. Trebuie să vă spun... du bist wie eine Blume²...

FATA : Deci nu e barul „Crocodil“ ?

EROUL : Voi tinerii nu vă dați seama... Cîți ani ai ?...

FATA : Optsprezece... Dar aici a fost deschis... am văzut
diferiți domni, doamne, au discutat, au băut cafea...

EROUL (*stă la masă alături de Fată, o ia de mîină. Se uită
lung în ochii ei. Fata se uită la el*) : Uite, voi, tinerii,
puteți face haz de orice... Sau poate numai așa vă
prezintă pe voi ziaștii cretinizați... eu am încredere
în voi... Te rog să nu rîzi. Am o rugăminte la dum-
neata. Te rog să-mi acorzi cîteva minute... Aș vrea
să-ți spun... Am auzit cum vorbeai nemțește. Dumneata
ești nemțoaică ? Da. Propriu zis nimic interesant n-am
de spus. Te rog să nu crezi că vreau să te seduc și să
te bag în pat...

FATA : Într-adevăr, aici e un pat, vă rog foarte mult să
mă scuzați, n-am observat.

EROUL : Doamne ! Numai să mă înțelegi, domnișoară. Totul
este așa de simplu. Am să-ți răpesc cîteva minute și-am
să plec, dar am obligația să-ți spun ceva, iar dumneata
obligația să mă ascuți. Vreau să-ți spun că e bine că
dumneata ești, că ești pe lumea asta așa cum ești, că

¹ Pasiunile mele : călătoriile, cărțile, teatrul, arta aplicată... în acest
fel caut un om voios și de caracter... sînt suplă, dar nu un manechin
(germ.).

² Ești ca o floare (germ.).

ai optsprezece ani, ochi așa cum ai, gură, păr și că zîmbești. Așa trebuie să fie. Tînără cu fața curată, deschisă, cu ochii care n-au văzut... n-au văzut. Aș dori să-ți spun un lucru : nu te urăsc domnișoară și-ți doresc fericire. Îți urez să zîmbești mereu așa, și să fii fericită. Vezi, eu sînt tăvălit prin noroi, prin sînge... tatăl dumitale și eu am vînat prin păduri...

FATA : Ați vînat ? Ce ?

EROUL : Pe noi înșine. Cu carabine, cu puști... nu, n-am să-ți povestesc... acum pădurile sînt liniștite, nu-i așa ? E liniște în păduri. Te rog să zîmbești domnișoară... În dumneata e întreaga bucurie și speranță a lumii. Trebuie să fii bună, curată, veselă. Trebuie să ne iubești. Noi toți am fost într-o întunecime groaznică sub pămînt. Am vrut să spun încă o dată : eu, fostul partizan polonez, îți doresc, domnișoară, fericire. Doresc fericire tineretului vostru la fel ca și tineretului nostru. Te rog să-ți iei rămas bun. N-o să ne mai vedem. Totul s-a terminat cam ridicol. Nu se poate oare spune nimic, nu se poate explica altui om ? Nu se poate transmite ceea ce este mai important... o, Doamne !

(Un moment de tăcere. Din nou tăcere. Prin megafon se emite un strigăt nearticulat. Apoi mai clar cuvintele : Aufstehen ! Aufstehen !¹ Eroul se scoală. Stă în poziție de drepti lângă scaun. Fata, parcă n-ar fi auzit zgomotul, se uită mirată la Erou.)

„Raus ! alles raus !

Maul halten, Klappe zu, Schnabel halten !

Wilst du noch quatschen ? du hast aber Mist gemacht ! Du Arschloch, Schweinhund, du Drecksack !²“

¹ Scularea ! Sculare ! (Germ.).

² Afară ! toți afară ! Ține-ți gura, închide-ți fleanca, închide-ți pliscul ! Mai ai chef să trăncănești ? Balegă, porc de ciine, fricosule ! (Germ.).

(Eroul se așează la zid. Il apasă cu fața. Megafonul încetează. Liniște. Fata se scoală și iese pe vârful picioarelor din cameră. Lasă pe masă mărul roșu. Un minut de tăcere.)

CORUL BATRINILOR (declamînd) :

Nu te teme
Aceasta e camera ta
Masa-i acolo iar șifonierul aici
Mărul pe masă
Ți-e frică de mobilă
Fraiere
Domnul acela nu va mai veni
Ți-e frică de scaun
De foșnetul ziarului vechi
De vorbele de-alături te minunezi
Sau poate vrei
Să te evidențiezi
Zîmbește
Domnul acela nu va mai veni
Uită-te în ochii noștri
Nu te ascunde prin colțuri
Nu sta la perete
Nu-ți spune nimeni
Să stai la zid
Dă semn că trăiești.

(În cameră intră Profesorul cu servieta. Stă la masă. Scoate din servieta hîrtii. Își pune ochelarii. Nu-și îndreaptă spre nimic și asupra nimănui atenția. Vorbește. Pune întrebări. În rolul Profesorului poate juca același actor care a interpretat rolul Unchiului. În loc de muștați poartă ochelari.)

PROFESORUL : Vă rog să nu vă enervați. Vă rog să gîndiți.

PRIMUL BATRÎN : Ce faceți dumneavoastră, aici ?

PROFESORUL : El își dă astăzi bacalaureatul. Examenul de maturitate.

PRIMUL BĂTRÎN : Bine, dar de ce astăzi ?

PROFESORUL : A întârziat cu douăzeci de ani. Mai mult nu se poate.

PRIMUL BĂTRÎN : Ce întrebări aveți ?

PROFESORUL (*tot timpul se uită în hîrtii*) : Diferite. Luați loc. Pregătiți-vă.

PRIMUL BĂTRÎN : Dumneavoastră într-adevăr n-ați venit la timp.

PROFESORUL : Ce-mi puteți spune referitor la alipirea Rusiei Roșii ? (*Bătrînul al doilea dă Eroului o ceașcă cu cafea. Îl duce la pat, îl așează și-l învelește cu pătură.*)

PRIMUL BĂTRÎN : Odată cu moartea lui Daniel a început perioada de regres a Rusiei Roșii. E drept că unul din fii lui, Șvarno, ca ginere al lui Mendog s-a ridicat pentru puțin timp la tronul Lituaniei, dar despre al doilea, Leu I, cronicile se exprimă nu în modul cel mai favorabil. După el a domnit pentru scurt timp Gheorghe I, care a unit principatul Vladimiri și Haliția în mîinile sale. Fii săi, Andrei din Vladimiri și Leu II din Haliția, au pierdut, în favoarea lui Giedymîn, Podlasia și Polesia, iar după aceea au încheiat alianță cu el, unul din fii lui Giedymîn, Lubart, s-a căsătorit cu Bușa, fiica lui Andrei. Nepotul ambilor prinți a fost Boleslaw, fiul lui Troiden, prințul Mazoviei, care s-a căsătorit cu fiica lui Giedymîn, deci sora lui Aldona, soția lui Cazimir cel Mare...

PROFESORUL (*uitîndu-se în hîrtii*) : Excelent, perfect ! Bravo tinere, ești bine pregătit pentru viață ! Propriuzis ți-ai dat examenul de maturitate, dar ca să fim deplin împăcați, trebuie să-ți mai pun cîteva întrebări, înțelegi, o simplă formalitate... Spune-mi, te rog, ce-ai citit în ultimul timp ?

PRIMUL BĂTRÎN : Ziarul

PROFESORUL : Ce anume în ziar ?

PRIMUL BĂTRÎN : Sfaturi.

PROFESORUL : Te rog să-mi spui cu cuvintele tale.

PRIMUL BĂTRÎN : O Marie oarecare s-a îndrăgostit într-o stațiune de-un oarecare Vasile, pe care Maria l-a iubit cu prima ei dragoste fierbinte. El însă umbla și cu Gigi, fără însă să-i spună Mariei. După un timp a fost luat în armată. „Cînd i-am scris o scrisoare lui Vasile, prin care l-am anunțat că aștept un copil, plămădit dealtfel mai de mult, Vasile nu mi-a răspuns, ci a scris mult mai tîrziu unei prietene că așteaptă și el un copil de la Gigi care umblase cu Toader. Părinții nu mi-au dat voie să umblu cu Costică pentru că Vasile era mai tînăr decît mine cu 50 de ani. Eu am acum, dragă Redacție, 16 ani, iar cînd l-am cunoscut pe Radu aveam doar 8 ani și începusem să cred în oameni. Acum mi-am pierdut credința în Vasile, iar în orașelul nostru sînt arătată cu degetul. Sfătuiește-mă, dragă Redacție, ce să fac. Situația este cu atît mai proastă cu cît maică-mea, care timp de 70 de ani a fost stearpă, s-a lecuit și așteaptă și ea un copil. Mai poate exista viață pentru mine ?”

PROFESORUL : Voi, tinerii, sînteți puși numai pe a vă trăi viața... E un fapt trist... Și cine o să mai sufere pe lumea asta...

PRIMUL BĂTRÎN : Într-adevăr, domnule profesor.

PROFESORUL : Ce planuri aveți pentru viitor ?

PRIMUL BĂTRÎN : Să mă apuc să învăț limba chineză.

PROFESORUL : Frumos... Dar cîți ani ai ?

PRIMUL BĂTRÎN : Optzeci...

PROFESORUL : Frumos, tinere, ține minte că cu cît faci mai mult la tinerețe cu atît ți-ajută mai mult la bătrînețe. Mulțumesc, nu mai am întrebări.

(Primul bătrîn își ocupă locul alături de ceilalți. Corul bătrînilor e din nou complet lîngă zid.)

PROFESORUL : Așa ! (*Și-a adus aminte.*) Mai spune-mi :
de ce-l iubești pe Chopin ?

CORUL BĂTRÎNILOR : Chopin a ascuns în flori tunurile,
domnule profesor, și a făcut cunoscut numele Poloniei
în lume.

PROFESORUL : Da, dar ce simți ascultînd muzica lui un
an întreg ?

PRIMUL BĂTRÎN : Simt o recunoștință profundă pentru
compozitor.

PROFESORUL (*dă din cap*) : Cum se poate spune că
tineretul nostru e cinic și indiferent.

EROUL (*se ridică ; face cu degetul Profesorului*) : Domnule
profesor ! Veniți la mine.

(*Profesorul se așează pe pat lîngă Erou.*)

EROUL (*întinde spre profesor mîna cu degetele desfăcute*) :
Ce este asta, domnule profesor ?

PROFESORUL : Mîna.

EROUL (*strînge degetele*) : Iar ăsta ?

PROFESORUL : Pumnul.

EROUL (*strînge și desfăce degetele*) : Mînă, pumn, mînă,
pumn, mînă, pumn. Cu mîna poți omorî, sugruma,
scrie versuri sau o rețetă. Cu mîna poți mîngîia. (*Mîn-
gîie pe profesor pe față. Ia un măr în mînă.*) Ce e
asta ?

PROFESORUL : Măr.

EROUL (*arată nasturele*) : Dar ăsta ?

PROFESORUL : Nasture.

CORUL BĂTRÎNILOR :

Guano

Guatemala

Gulaș

Gulden

Gumă

Gumarabic

Gumilastic

Gustav

Gropar

Gutapercă

Gumat

Guițat

(*Corul bătrînilor se întrerupe brusc. Au tăcut ca „străfulge-
rați”. În cameră a intrat Secretara. Este aceeași persoană,*

care a jucat la început Vocea de sub plapomă. Prin fusta strîmtă sau pantalonii ei i se văd fesele rotunde. Corul bătrînilor se zgîuște. Secretara se așează pe pat. Deschide mapa cu documente.)

SECRETARA : Pentru semnat, domnule director.

(Eroul semnează în tăcere, cu degetul mare, o serie întreagă de documente.)

CORUL BĂTRÎNILOR :

Nobilă sănătate,
Nimeni nu cunoaște
A ta valoare
Cît ești în floare.
Doar la strîmtoare,
Omu-i în stare,
Cum se cuvine,
Să te îmbune.

SECRETARA (*rizînd*) : Îl ador pe Kochanowski !

CORUL BĂTRÎNILOR :

De sfaturi să nu fugi ; știi că lumea spune :
Găina bătrînă face zeama bună.
Și nu-i furtună stejarul să-l doboare.
Se știe doar că din stejar, stejar răsare.

SECRETARA : Un ziarist oarecare stă la fereastră, roagă să-i acordați un interviu.

EROUL : Mîine.

SECRETARA : Așteaptă de anul trecut. Înțelegeți, domnule director, că în vremea noastră este extrem de importantă rapiditatea informației, agențiile așteaptă să primească cele mai noi știri, noutăți, curiozități...

EROUL (*către Profesor*) : Iertați-mă, sînt foarte ocupat.

PROFESORUL (*se ridică ; de la ușă se mai întoarce*) : Încă o întrebare simplă. N-ați putea să-mi împrumutați o sută de zloți ? Nu ?... Ciao, bambino !

(Iese cu geanta și cu barba.)

SECRETARA (cască, se întinde): Sînt așa de obosită, de somnoroasă. Mă bag în pat.

(Intră în pat și se pregătește de culcare. Prin cameră, pe preș, trec cîteva persoane. Un domn cu geantă, o pereche de tineri, un băiat și o fată. Se opresc, se uită în jur, se sărută lung și apăsător. Două doamne în puterea vîrstei, mergînd, vorbesc repede: „Carne, cărnii, în carne, din carne, despre carne! cu carne, fără carne“. Trec. Intră părinții Eroului. Mama duce degetul la buze. Se opresc în fața patului. Tatăl se uită la ceas.)

TATĂL: Da, era timpul! Vezi Vladi... (Mama se uită semnificativ spre Tatăl.) Știi Vladi... trebuie să vorbim despre anumite...

MAMA: Tadi...

TATĂL: Vezi, Tadi, vreau să vorbesc cu tine astăzi ca între bărbați. Ce să faci, anii zboară... Ai remarcat cu siguranță în organismul tău anumite transformări neliniștitoare. Barba ți se întărește și ți se îndesește, părul ți cade de pe cap, vocea ți se îngroașă... ai, uneori, fără îndoială, vise, dar cînd te trezești te gîndești la anumite lucruri...

MAMA (înrîstă): Ți-aduci aminte, Cornele, parcă ieri i-ai arătat fereastra prin care l-a aruncat barza în casa noastră... Sărmane mai sîntem noi, mamele...

TATĂL: Vezi, băiatule, scopul vieții este menținerea vieții. Cea mai primitivă modalitate a vieții este înmulțirea nesexuală. Înmulțirea are loc prin divizare sau înmugurire. Vietatea se împarte de obicei în două părți sau se dezvoltă pe ea un fel de mugure, care cade după un anumit timp, dînd naștere la o nouă vietate.

MAMA: Niciodată nu mi-ai spus asta...

TATĂL: Renumită și necunoscută rămîne înmulțirea puricilor. Nu mai puțin interesantă este partenogeneza.

CORUL BĂTRÎNILOR:

Capră
Căpriță

Capricorn
Capișon
Capitul
Capucin
Caper

TATAL (*se uită la ceas*): Să nu te-aștepți la o descriere amănunțită a mecanismului exterior al amorului tuturor speciilor de animale. Aceasta ne-ar răpi mult timp și ar fi pînă la urmă greoaie și neinteresantă. Masculul la greier posedă un aparat muzical, iar femela este înzestrată cu un organ auditiv, care este amplasat la picioarele din spate. De asemenea, la unele lăcuste, numai masculul poate emite sunete. Oare sunetele acestea sînt chemări ale dragostei ?

MAMA : Nu știu.

TATAL (*se uită la ceas*): Călătorului îi stă bine cu drumul... Cel mai bine, Vasile, nu te gîndi la prostii.

(*Tatăl se apleacă asupra Eroului care doarme și îl sărută pe frunte. Părinții ies.*)

EROUL : Păcat că ai dormit. Tatăl mi-a spus lucruri interesante.

SECRETARA : Deci tu ai tată ? Ce curios !

EROUL : Și mamă.

SECRETARA (*îrde*) : Ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha !

EROUL : De ce rîzi ?

SECRETARA : Nu mi te pot închipui sub formă de embrion.

Ai fost deci atîtica, cît degețelul meu ?

EROUL : Atîtica.

SECRETARA : Și după aceea ai supt la țîță ?

EROUL : Am supt din sticlă.

SECRETARA : Și ai făcut răhăței mici, galbeni, în scutece...

Da mustățile, cînd ți-au crescut mustățile, barba ?

EROUL : Luni.

SECRETARA : O, cu ce glas vorbește cocoșelul meu...

EROUL : Sărmanul tata...

SECRETARA : Sărmanul ? Povestește-mi ceva despre bătrînul tău.

EROUL :

Dacă tatăl meu
Ar fi fost căpitan de vas,
Dacă ar fi fost episcop,
Dacă ar fi avut sabie, stea, eșarfă, șucal, coroană,
Dacă ar fi descoperit America,
Dacă ar fi cucerit înălțimile,
Dacă, într-un cuvînt,
S-ar fi diferențiat puțin
De oamenii simpli, cenușii...

SECRETARA : Comoara mea, oamenii nu sînt cenușii !

EROUL :

Dacă s-ar fi diferențiat
De oameni simpli, cenușii,
Dacă ar fi fost canibal,
Lollobrigidă,
Astronaut...
Dar el a fost un funcționăraș
Într-un orașel provincial,
Așa ca mine,
Ca tine,
Cum sîntem noi toți.

Oameni aceștia se sting repede. Sînt dați uitării.

Plecați de-aici și uitați de mine Nu-i așa ? Ați și început să uitați. (*Secretara ia un măr în mînă.*) Cînd eram colaș, îmi doream tare mult să mă fac pompier. Aș fi vrut să am o cască strălucitoare, centură, toporaș. Mi se părea că scot o fetiță cunoscută dintr-o casă în flăcări, că toți se miră de mine, îmi mulțumesc, îmi pun pe piept medalii. Alergam prin curte cu brațele desfăcute (*întinde mîințele și zburînd ca un motor*), și-atunci mi se părea că sînt avion și aviator. Făceam, de asemenea, și pe mînzul... Cînd am început să merg la școală, mi

s-au schimbat și dorințele, vroiam să devin călător,
millionar, poet sau sfânt.

SECRETARA : Iar acum ?

EROUL : Acum sînt întotdeauna eu. Așa de mult am mai
călătorit, pînă am ajuns la mine.

SECRETARA : La tine ? Cum e acolo ? Ce este acolo ?

EROUL : Nimic. Totul este în exterior. Dar acest tot trece
prin mine. Orizontul este din ce în ce mai mic. Cel
mai bine văd cînd închid ochii. Cu ochii închiși văd
dragostea, credința, adevărul...

SECRETARA : Habar n-am de astea.

EROUL : Da, așa este...

SECRETARA (*dă Eroului un măr*) : Mănîncă... înfruptă-te...

A adormit. (*Stă pe pat. Zîmbește. Începe să mănînce
un măr.*) Bărbații sînt teribil de copilăroși. Mereu
vor ceva, iar cînd își ating scopul ajung la disperare.
Se grăbesc, omoară. Niciodată n-aș vedea în ei un
plod. Sînt neatenți. Nici unul din ei nu apără timp de
nouă luni fructul dragostei. Ce bine că noi dăm naștere
vieții... Ei sînt abstracționiști născuți. În asta e moartea.

CORUL BĂTRÎNILOR (*tare*) :

Cel care, din leagăn, și Hidra zdrobi...

SECRETARA : Liii... Liniște...

CORUL BĂTRÎNILOR (*în șoaptă*) :

Va ști, cît e tînăr, să-njunghie centauri,

Pe cei chinuiți, din Infern i-o răpi

Și pînă la cer s-o-nălța după lauri“.

SECRETARA : Lăsați-l în pace !

(*Corul bătrînilor strînge scaunele și părăsește în vîrful pi-
cioarelor camera. Secretara se uită în oglindă. Prin cameră
se perindă diferiți oameni. Unii se grăbesc, alții merg încet.
Discută cu înflăcărare, citesc ziare, strigă copiii, se salută.
Un tînăr și o fată se sărută, merg mai departe. Intră un
Ziarist. Trece prin cameră și se înapoiază. Se tot uită, ca și
cînd ar căuta o locuință, o casă necunoscută. Intră mai mult*)

în cameră, se oprește în apropierea patului în care doarme Eroul. Secretara nici nu se uită la ziarist. Ia de braț un pieton oarecare și iese din cameră.)

ZIARISTUL (*aprinde țigara. Merge prin cameră. Stinge țigara. Apucă pe Erou de brațe*): Domnule, domnule! (*Eroul scoate sunete nearticulate.*) Trezește-te, sînt eu.

EROUL (*stînd pe pat*): Ce? Cine?

ZIARISTUL: Eu sînt, trebuie să vă pun cîteva întrebări.

EROUL: Dumneavoastră, mie?

ZIARISTUL (*scoate carnetul din buzunar*): Secretara v-a amintit cu siguranță...

EROUL: Dumneavoastră sînteți reprezentantul presei? N-ați văzut pe-aici niște mere?

ZIARISTUL: Nu.

EROUL: Poate dumneata ai mîncat mărul acela? Din arborile binelui și al răului.

ZIARISTUL: Nu, n-am mîncat.

EROUL (*reflectează*): Sînteți capabili nu de lucruri de-astea...

ZIARISTUL: Vreau să vorbesc cu dumneavoastră în mod serios. În legătură cu Anul Nou, agenția noastră dorește să aibă discuții cu cîteva personalități, dar și cu oameni de rînd...

EROUL: ...cu oamenii cei mai simpli...

ZIARISTUL: ...între-adevăr, cu oameni simpli.

EROUL: Și?

ZIARISTUL: Aș putea ști, ce scop urmăriți dumneavoastră în viață?

EROUL: Eu l-am obținut, și-acum mi-e greu să spun...

ZIARISTUL: Dar dumneavoastră sînteți mulțumit că trăiți?

EROUL: Da... nu... da... propriu-zis, da.

ZIARISTUL: Dar de ce?

EROUL: Știu eu... •

ZIARISTUL: Dar cine ar putea ști?

EROUL: Nu știu.

ZIARISTUL : Ce mai doriți să înfăptuiți ?

EROUL : Ei... am diferite planuri, aş dori, fără îndoială,
să...

ZIARISTUL (*notează, se gîndeşte ; fulger, pune întrebarea*) :
Care sînt concepţiile dumneavoastră politice ?

EROUL : Cine are la cinci dimineaţa concepţii politice ? A
înebbunit. Vrea să am în zori concepţii ! Trebuie să te
speli, să te îmbraci, să-ţi faci nevoile, să-ţi speli dinţii,
să-ţi schimbi cămaşa, să-ţi pui cravată, să-ţi pui panta-
lonii, şi apoi concepţiile...

ZIARISTUL : Înţeleg... Credeţi în izbăvire ?

EROUL : Da... nu... mai degrabă... într-un anumit fel...
curioasă întrebare.

ZIARISTUL : Dacă nu mă înşel, dumneavoastră sînteţi un
om simplu ?

EROUL : Da.

ZIARISTUL : Dumneavoastră ştiţi că în mîinile dumnea-
voastră e soarta omenirii ?

EROUL : Într-un anumit fel.

ZIARISTUL : Ce vreţi să faceţi dumneavoastră pentru a
salvarea pacea în lume ?

EROUL : Nu ştiu.

ZIARISTUL : Dumneavoastră vă daţi seama că în caz de
război nuclear omenirea o să dispară ?

EROUL : Sigur că da, sigur că da.

ZIARISTUL : Ce faceţi dumneavoastră pentru a nu se
ajunge la un asemenea cataclism ?

EROUL (*îrîde*) : Nimic.

ZIARISTUL : Dar dumneavoastră iubiţi omenirea ?

EROUL : Sigur că da.

ZIARISTUL : Dar de ce ?

EROUL : Încă nu știu. Mi-e greu să spun, e abia cinci dimineața, veniți pe la prînz, poate o să știu.

ZIARISTUL (*își pune notesul în buzunar*) : Prea multe n-am aflat.

EROUL : Ați venit prea tîrziu.

ZIARISTUL : La revedere.

(*Eroul tace. Muzică concretă : Zarva orașului.*)

SUMAR

<i>Prefață</i> . . .	V
<i>Tabel cronologic</i> . . .	XI

NELINIȘTE

Pasărea de chihlimbar . . .	1
Roza	2
Lamentație	3
Mama spînzuraților . . .	4
Soarta	5
Visătorul	6
Două sentințe	6
Salvat	7
Omul care nu se întoarce . .	8
Banca	10
Prietenului mort	10
Anul 1939	11
Ai fost	12
Gura roșie larg deschisă . .	12
Ucenicul vrăjitor	13
Fruet mort	15
Rămas bun	15
Cînd pleci	16

Nu vă rușinați	17
Împlinire	18

MĂNUȘA ROȘIE

Văd nebuni	19
Urmărit	19
Perfecțiune	20
Iubire	21
Cuib-părăsit	22
Gîtlejul libertății	23
Vizita	23
Castanul	24
Străin	25
Zidul	26
Întoarcere	27
Movila	28
Luna strălucește	29
Căsuța din cărți	30
Dacă o va vedea cineva	31
Camere de hotel	32

ZIMBETE

Firul de păr al poetului	34
Trandafirii verzi ai poetului	35
La moartea poetului	35
Fără exagerare	36
Noapte albă...	37
Prăpastia	38
Carusel	39
Cu tăcere și cu vorbe	40
Copac făcut din durere	40
În viața mea au fost...	41
Îi zic tăcere	42
N-am plecat...	42
Poate aceasta n-a fost casă	43

Ramură de măslin	44
Măscăriciul	47
Soare nou	48
Voi da uitării trecutul	49
Printre multe obligații	50
Alfa	50
Reeducare	51
Akutagawa	52
Realitatea...	53
Fărîmitură	54
Ce bine	55
Dirambă în cinstea soacrei	55
Vedenie	57
Transformări	58
Păcate	59
Autobuzul negru	61
Vizita bunicului	61
Căldură	64
Iată un om...	64
Albuș	65

CINCI POEME

Confesiune	67
Cosița	68
Masacrul copiilor	69
Aripi și brațe	70
În liniștea atât de scump răscumpărată	70

TIMPUL CARE VINE

De deasupra	73
Întoarcerea din pădure	73
N-am curaj	74

VERSURI ȘI IMAGINI

Poetică	76
Yenderan	77
Amintiri din copilărie	81
Martor	82
Moartea micului burghez	83
Dorință	84

CIMPİA

Prima dragoste	86
Cimpia	90
Încercare	97
Gura mea	98
Amor 1944	99
Tata	99
Suprauman	100
Pictorița din Stary Sacz	101
A reușit iarăși	102
Frații din piatră	102
Din vârful muntelui	104
Turnul de fildes	106
Cap în vid	107
Răspuns	108

POEM DESCHIS

Poem deschis	110
Cortine	113
Mai repede	116
Piine	117
Trupul	118
Lemn	118
Urare	119
Muntele de aur	120
Chaskiel	121

Lăsați-ne în pace	122
Cuvîntul	123
În plină viață	126
Reabilitat post-mortem	128

FORME

Forme	130
Vers neclar	131
Iov 1957	132
Demolat	133
În grabă	134
Sînt un realist	135
Scrisoare către canibali	136
Întîlnire	137
Atît de larg deschise	138
Jocuri	139

CONVORBIRE CU PRINȚUL

Mi-a legat cineva mîinile..	141
Motivație	141
Întoarcere	142
Se poate	143
Om nou	143
Posibil	144
Picățele albe	145
Frica	145
Solicitudine	146
Statui	146
Completare	147
Moartea	148
Pasărea	149
Mică publicitate lirică	149
Persuasiune	151
Comparații noi	152
Străinul	152

TRANDAFIRUL VERDE

Lupta cu îngerul	155
Trandafirul verde	157
Mormîntul lui Dante la Ravenna	160
Pină la inimă	160
Propunerea a doua	161
Am aruncat peste sicriu pămînt...	162
Marte	163
Coliba	164
Despovărare	165
Prichindeii	165
Am scris	167

GLASUL ANONIMULUI

Glasul anonimului	168
Et in Arcadia ego	168

NIMIC ÎN MANTAUA LUI PROSPER

Cine-i poet	170
Despre anumite proprietăți ale așa-zisei poezii	171
Hrănind Pegasul	172
În catedrală...	173

AL TREILEA CHIP

Din autobiografie	175
Rîsete	176
Poem scris în zori de zi	176
Primul este ascuns	177
Leagăn	178
Lirică din Lausanne	179
Visul lui Ioan	180
Și calul ar fi rîs	180
Eva	182

Trupul meu...	182
Leda	183
Intr-o limbă necunoscută	184
Nimic	184
Străpungere	185
De la o vreme	185
Pe motive mexicane	186
Capitulație	187
Poem patetic	188
Corectura	189
În teatrul umbrelor	190
Vers nou	191
Despre femeile bătrâne	192
Larvă	195
Rezumat	198
Cortinele din piesele mele	199
Méliès	200
Franz Hals	202
Găselniță	203
Nașterea unui nou poem	205
Radioscopie	206
Am închis	207
Cunoaștere	208
La plecarea poetului și-a trenului personal	209
Poezia mea	210

REGIO

Amintirea unui vis din 1963	211
Ghimpele	212
La suprafața poemului și în mijloc	213
Iarba	214
Geanta	215
Același chip	216
Realitatea...	217

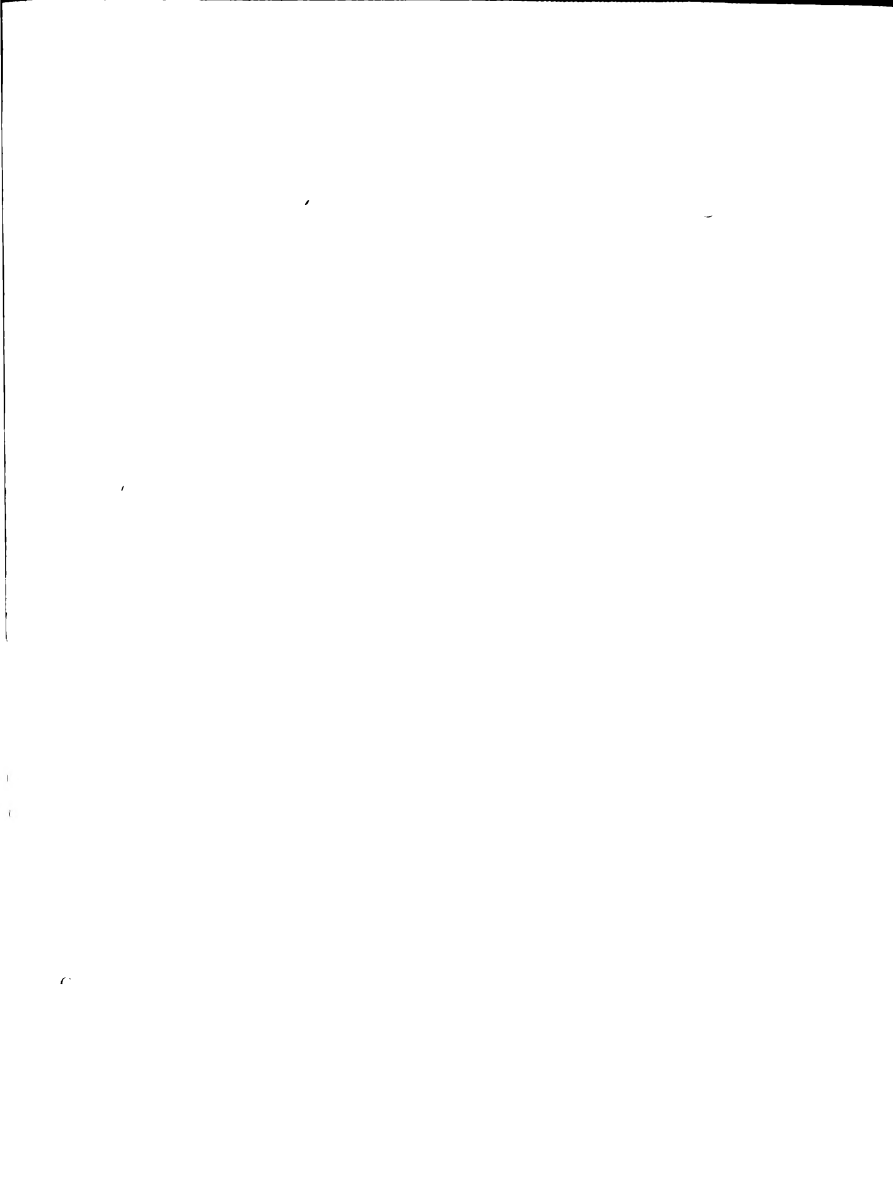
Elegie	217
Patria	219
Bocanci și versuri	220
Povestire traumatică	222
CARTOTECA	225

Lector : NICOLAE TEICA
Tehnoredactor : VASILE CIUCA

Bun de tipar 20.03.1984
Colt ed. 10,05 colt tipar 8,75 și 4 pg.

Tiparul executat sub comanda nr. 871 la
I. P. „13 Decembrie 1918”, București
Republica Socialistă România

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2025

